

Vattenmiljö och vattenkraft m.m.

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om ändringar i bl.a. miljöbalken. Förslagen bygger på en energipolitisk överenskommelse som har träffats mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna. Överenskommelsen innebär bl.a. att Sverige ska ha moderna miljökrav på svensk vattenkraft och att prövningssystemet ska utformas på ett sätt som inte blir onödigt administrativt och ekonomiskt betungande för den enskilde i förhållande till den eftersträlvade miljönyttan.

Genom lagändringarna införs en skyldighet för alla vattenverksamheter som har eller har tillkommit för att ha en funktion för att producera vattenkraftsel att ha moderna miljövillkor. Det är verksamhetsutövaren som ska ansvara för att ansöka om omprövning av tillståndet. I prövningen ska det finnas ett nationellt helhetsperspektiv med avvägningar mellan behovet av åtgärder som förbättrar vattenmiljön och behovet av en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel. För helhetssynen ska regeringen se till att det finns en nationell plan som ska vara vägledande för myndigheternas arbete med prövningarna och för vattenförvaltningen. Det införs även ett bemyndigande för regeringen att meddela generella föreskrifter om försiktighetsmått i fråga om alla vattenverksamheter. Den s.k. båtnadsregeln för prövning av vattenverksamheter tas bort. Lagändringarna innebär också att om verksamhet bedrivs med stöd av urminnes hävd, privilegiebrev eller annan äldre s.k. särskild rättighet, ska den rättigheten anses ha tillkommit enligt motsvarande bestämmelser i miljöbalken.

Vidare införs det bestämmelser om att verksamheterna inte får äventyra att vattenmiljön uppnår den kvalitet som följer av EU-rätten eller försämrar vattenkvaliteten i strid med ett försämringsförbud. De möjligheter som följer av EU-rätten att ställa mindre långtgående krav till förmån för samhällsnyttiga verksamheter ska utnyttjas fullt ut vid t.ex. meddelande av miljökvalitetsnormer och andra föreskrifter samt vid beslut om klassning av vattenförekomster.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå samtliga motionsyrkanden. Utöver de motionsyrkanden som anknyter till lagförslagen handlar motionerna om

bl.a. skyddet av brukningsvärd jordbruksmark, stranderosion och allmänna vattentjänster.

I betänkandet finns 17 reservationer (M, SD, C, V, L, KD).

Behandlade förslag

Proposition 2017/18:243 Vattenmiljö och vattenkraft.

Åtta yrkanden i följd motioner.

Ett nittiototal yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2016/17 och 2017/18.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	9
Ärendet och dess beredning.....	9
Bakgrund.....	10
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	13
Utskottets överväganden.....	17
Inledning.....	17
Tillstånd och särskilda äldre rättigheter.....	17
Inhämtande av yttrande från vattenmyndigheten.....	19
Båtnadsregeln.....	21
Övergångsbestämmelser.....	22
Lagförslagen i övrigt.....	23
Lagstiftningens framtida utformning.....	26
Övriga motioner om vattenverksamheter.....	31
Skyddet av brukningsvärd jordbruksmark.....	35
Skyddet av vattenområden m.m.	38
Stranderosion.....	41
Allmänna vattentjänster.....	46
Reservationer.....	52
1. Tillstånd och särskilda äldre rättigheter, punkt 1 (V).....	52
2. Inhämtande av yttrande från vattenmyndigheten, punkt 2 (V).....	52
3. Båtnadsregeln, punkt 3 (V).....	53
4. Övergångsbestämmelser, punkt 4 (SD).....	54
5. Lagförslagen i övrigt, punkt 5 – motiveringen (M, SD, C, KD).....	54
6. Lagstiftningens framtida utformning, punkt 6 (V).....	58
7. Övriga motioner om vattenverksamheter, punkt 7 (M).....	59
8. Övriga motioner om vattenverksamheter, punkt 7 (KD).....	60
9. Skyddet av brukningsvärd jordbruksmark, punkt 8 (M).....	61
10. Skyddet av brukningsvärd jordbruksmark, punkt 8 (SD).....	62
11. Skyddet av brukningsvärd jordbruksmark, punkt 8 (C, KD).....	63
12. Skyddet av brukningsvärd jordbruksmark, punkt 8 (V).....	64
13. Skyddet av vattenområden m.m., punkt 9 (V).....	64
14. Stranderosion, punkt 10 (M).....	66
15. Stranderosion, punkt 10 (L).....	67
16. Allmänna vattentjänster, punkt 11 (M, C, KD).....	68
17. Allmänna vattentjänster, punkt 11 (SD).....	69
Särskilt yttrande.....	71
Lagförslagen i övrigt, punkt 5 (L).....	71
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	72
Propositionen.....	72
Följdmotionerna.....	73
Motioner från allmänna motionstiden 2016/17.....	74
Motioner från allmänna motionstiden 2017/18.....	80
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag.....	86
<i>Bilaga 3</i>	
Näringsutskottets yttrande.....	138

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Tillstånd och särskilda äldre rättigheter

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:243 punkt 13 och avslår motion 2017/18:4151 av Hamza Demir m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 1 (V)

2. Inhämtande av yttrande från vattenmyndigheten

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken i de delar det avser 22 kap. 13 §.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:243 punkt 1 i denna del och avslår motion 2017/18:4151 av Hamza Demir m.fl. (V) yrkande 5.

Reservation 2 (V)

3. Båtnadsregeln

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken i de delar det avser att 11 kap. 6 § ska upphöra att gälla.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:243 punkt 1 i denna del och avslår motion 2017/18:4151 av Hamza Demir m.fl. (V) yrkande 7.

Reservation 3 (V)

4. Övergångsbestämmelser

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken i de delar det avser punkt 2 ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:243 punkt 1 i denna del och avslår motion 2017/18:4155 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD).

Reservation 4 (SD)

5. Lagförslagen i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i miljöbalken utom i de delar som omfattas av utskottets förslag ovan,
2. lag om ändring i miljöbalken,
3. lag om ändring i lagen (1962:627) om vissa åtgärder för utnyttjande av vattenkraft vid krig m.m.,
4. lag om ändring i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln,

5. lag om ändring i väglagen (1971:948),
6. lag om ändring i lagen (1978:160) om vissa rörledningar,
7. lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429),
8. lag om ändring i lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn,
9. lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet,
10. lag om ändring i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon,
11. lag om ändring i lagen (1995:1649) om byggande av järnväg,
12. lag om ändring i ellagen (1997:857),
13. lag om ändring i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken,
14. lag om ändring i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet,
15. lag om ändring i naturgaslagen (2005:403),
16. lag om ändring i luftfartslagen (2010:500),
17. lag om ändring i strålskyddslagen (2018:000).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:243 punkterna 1 i denna del, 2–12 och 14–18 samt avslår motionerna 2016/17:558 av Cecilie Tenfjord-Toftby och Sten Bergheden (båda M) yrkande 5, 2016/17:821 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 21 och 22, 2016/17:1307 av Jan Lindholm (MP), 2016/17:1772 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkandena 5 och 6, 2016/17:2011 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkandena 14 och 15, 2016/17:2029 av Kristina Yngwe (C), 2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 10, 2016/17:2625 av Annika Qarlsson (C) yrkandena 1–3, 2016/17:3114 av Cecilia Widegren (M) yrkande 4, 2016/17:3280 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1, 2017/18:899 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5, 2017/18:1718 av Jan Lindholm (MP), 2017/18:1865 av Annika Qarlsson och Ulrika Carlsson i Skövde (båda C) yrkandena 1 och 3, 2017/18:3343 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, L) yrkande 16, 2017/18:3345 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 15 och 2017/18:3730 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, KD, L) yrkande 16.

Reservation 5 (M, SD, C, KD) – motiveringen

6. Lagstiftningens framtida utformning

Riksdagen avslår motionerna

- 2016/17:2473 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 6,
- 2016/17:3393 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 6,
- 2017/18:3393 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 9 och

2017/18:4151 av Hamza Demir m.fl. (V) yrkandena 1, 3, 4 och 6.

Reservation 6 (V)

7. Övriga motioner om vattenverksamheter

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:558 av Cecilie Tenfjord-Toftby och Sten Bergheden (båda M) yrkandena 1–4,

2016/17:3090 av Anders Åkesson (C),

2016/17:3114 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 2 och 3,

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 7,

2016/17:3201 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 1–5,

2016/17:3280 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 2,

2017/18:233 av Anders Åkesson (C),

2017/18:1383 av Lena Hallengren m.fl. (S),

2017/18:1865 av Annika Qarlsson och Ulrika Carlsson i Skövde (båda C) yrkande 2,

2017/18:2700 av Katarina Brännström (M),

2017/18:3345 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M) yrkande 14,

2017/18:3563 av Cecilia Widegren (M) yrkande 4 och

2017/18:3748 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 5.

Reservation 7 (M)

Reservation 8 (KD)

8. Skyddet av brukningsvärd jordbruksmark

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1821 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 9,

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 1,

2017/18:1149 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 18,

2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 22,

2017/18:3509 av Kristina Yngwe (C) och

2017/18:3570 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 8.

Reservation 9 (M)

Reservation 10 (SD)

Reservation 11 (C, KD)

Reservation 12 (V)

9. Skyddet av vattenområden m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:637 av Hanna Westerén (S),

2016/17:983 av Hans Ekström (S),

2016/17:1312 av Emma Hult m.fl. (MP),

2016/17:1560 av Betty Malmberg (M),

2016/17:2630 av Annika Lillemets m.fl. (MP),

2017/18:861 av Peter Persson (S) yrkandena 1 och 2,

2017/18:1149 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 21,
2017/18:1800 av Hans Ekström m.fl. (S),
2017/18:2168 av Betty Malmberg (M) och
2017/18:3369 av Emma Hult m.fl. (MP).

Reservation 13 (V)

10. Stranderosion

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:604 av Per-Arne Håkansson och Annelie Karlsson (båda S),
2016/17:3013 av Anders Hansson m.fl. (M) yrkandena 1–3,
2017/18:834 av Per-Arne Håkansson m.fl. (S),
2017/18:1861 av Per-Ingvar Johnsson (C) yrkandena 1 och 2,
2017/18:2012 av Anders Hansson (M) yrkandena 1 och 2,
2017/18:2819 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 14,
2017/18:2820 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 28 och
2017/18:3352 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 15.

Reservation 14 (M)

Reservation 15 (L)

11. Allmänna vattentjänster

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1007 av Åsa Westlund (S),
2016/17:1029 av Jesper Skalberg Karlsson (M) yrkande 2,
2016/17:3142 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 1,
2016/17:3280 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 6,
2016/17:3347 av Caroline Szyber m.fl. (KD) yrkande 11,
2016/17:3351 av Roger Hedlund och Mikael Eskilandersson (båda SD) yrkande 26,
2017/18:116 av Jesper Skalberg Karlsson (M) yrkandena 1 och 2,
2017/18:1888 av Kristina Yngwe och Daniel Bäckström (båda C),
2017/18:2109 av Karin Svensson Smith (MP) yrkande 6,
2017/18:3214 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkandena 1 och 2,
2017/18:3429 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkandena 5 och 6,
2017/18:3633 av Roger Hedlund och Mikael Eskilandersson (båda SD) yrkande 31,
2017/18:3652 av Caroline Szyber m.fl. (KD) yrkande 21 och
2017/18:3686 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 57.

Reservation 16 (M, C, KD)

Reservation 17 (SD)

Stockholm den 7 juni 2018

På civilutskottets vägnar

Caroline Szyber

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Caroline Szyber (KD), Johan Löfstrand (S), Mats Green (M), Hillevi Larsson (S), Carl-Oskar Bohlin (M), Eva Sonidsson (S), Roger Hedlund (SD), Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Leif Nysmed (S), Ola Johansson (C), Emma Hult (MP), Lars Beckman (M), Johanna Haraldsson (S), Mikael Eskilandersson (SD), Nooshi Dadgostar (V), ClasGöran Carlsson (S) och Said Abdu (L).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Vattenverksamhetsutredningen har haft i uppdrag att se över reglerna om vattenverksamhet i miljöbalken och lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Utredningen har lämnat delbetänkandena 4 kap. 6 § miljöbalken (SOU 2012:89), Ny tid ny prövning – förslag till ändrade vattenrättsliga regler (SOU 2013:69) och slutbetänkandet I vått och torrt – förslag till ändrade vattenrättsliga regler (SOU 2014:35). Betänkandena har remissbehandlats. I delbetänkandet Ny tid ny prövning – förslag till ändrade vattenrättsliga regler lämnade utredningen vissa förslag till ändringar i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken som behandlas i den nu aktuella propositionen.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den bör återkomma till riksdagen med förslag på ett regelverk om tillståndprocesser för vattenverksamheter som är flexibelt och anpassat till småskaliga verksamheter (bet. 2015/16:CU13, rskr. 2015/16:191).

Den 10 juni 2016 träffades en energipolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna (energiöverenskommelsen). Innehållet i energiöverenskommelsen såvitt gäller vattenkraft finns nedan i detta avsnitt under rubriken Energiöverenskommelsen.

Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) tog under 2017 fram en promemoria med förslag till författningsändringar för att – med hänsyn till riksdagens tillkännagivande – genomföra de vattenkraftsrelaterade delarna av energiöverenskommelsen och tydliggöra genomförandet av ramdirektivet för vatten så att reglerna om det svenska prövningssystemet återspeglar EUs rättens krav att verksamheter och åtgärder inte får tillåtas försämra vattenkvaliteten eller äventyra att beslutade miljökvalitetsnormer kan nås. Promemorian har remissbehandlats.

Lagrådet har yttrat sig över regeringens lagförslag.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1 och regeringens lagförslag i bilaga 2.

Två följdmotioner har väckts med anledning av propositionen. I betänkandet behandlar utskottet även ca 90 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2016/17 och 2017/18. Motionsförslagen finns i bilaga 1.

Den 15 maj 2018 beslutade civilutskottet att ge näringsutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och motionerna i de delar som berör näringsutskottets beredningsområde. Näringsutskottet beslutade att avlämna ett yttrande, vilket justerades den 24 maj (yttr. 2017/18:NU6y). Näringsutskottets yttrande finns i bilaga 3.

I betänkandet behandlas även den redovisning av hanteringen av tillkännagivandet som regeringen gör i propositionen.

I ärendet har inkommit skrivelser från branschorganisationen Sveriges Energiföreningars Riksorganisation (Sero) och Vilhelmina kommun, Åsele kommun, Dorotea kommun och Strömsunds kommun samt vissa partier i Sollefteå kommun.

Bakgrund

Bestämmelser om vattenverksamhet finns i 11 kap. miljöbalken. Med vattenverksamhet avses bl.a. uppförande, ändring, lagning eller utrivning av en anläggning i ett vattenområde. För att få bedriva vattenverksamhet krävs normalt tillstånd, vilket prövas av mark- och miljödomstolen. Regeringen har meddelat föreskrifter om att vissa vattenverksamheter inte ska vara tillståndspliktiga utan att de ska anmälas till tillsynsmyndigheten (länsstyrelsen) innan de får påbörjas.

I samband med mark- och miljödomstolens tillståndsprövning görs en bedömning av bl.a. vilka skador som kan komma att orsakas fisket. Om någon vill bedriva vattenverksamhet som kan skada fisket, är denne skyldig att utan ersättning vidta åtgärder och för framtiden underhålla behövliga anordningar för fiskens framkomst eller fiskets bestånd, släppa fram vatten för ändamålet samt iakttä de villkor och förelägganden i övrigt som på grund av verksamheten kan behövas till skydd för fisket i det vatten som berörs av vattenverksamheten eller i ett angränsande vattenområde. Ett alternativ till villkor eller förelägganden kan vara särskilda fiskeavgifter.

Kraven på åtgärder är således lagreglerade och kan dessutom göras gällande i samband med omprövningar av tidigare meddelade tillstånd. Omprövning kan begäras av verksamhetsutövaren eller staten; exempelvis kan en länsstyrelse begära en omprövning av villkoren i ett tillstånd.

Enligt lagen (1998:811) om införande av miljöbalken har äldre beslut rättsverkan enligt miljöbalken. Det innebär att beslut som har fattats före miljöbalkens tillkomst har rättskraft enligt miljöbalken när det gäller de frågor som prövats i beslutet. Skulle en vattenverksamhet anses ha ett tillstånd som är jämförbart med ett tillstånd enligt miljöbalken får länsstyrelsen inte förelägga verksamhetsutövaren att ansöka om tillstånd på nytt. I sammanhanget bör det noteras att en verksamhetsutövare som bedriver en verksamhet som kräver tillstånd enligt miljöbalken eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av miljöbalken har att visa att det finns ett giltigt tillstånd. Ett tillstånd enligt tidigare lagstiftning kan fortfarande vara gällande, men verksamhetsutövaren har alltså att visa att så är fallet. I regel krävs skriftlig dokumentation som visar att tillstånd finns. En doms eller ett besluts omfattning och rättskraft får bedömas utifrån de bestämmelser som gällde vid tidpunkten för beslutet eller domen (se bl.a. Mark- och miljööverdomstolens dom den 3 februari 2016 i mål M 619-15).

Enligt 4 kap. miljöbalken får vidare vattenkraftverk och vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål inte utföras i vissa angivna älvar, älvsträckor och andra vattendrag. Förbudet gäller dock inte vattenverksamhet som förorsakar endast obetydlig miljöpåverkan.

Lagstiftarens syfte med den nyss nämnda regleringen var inte att införa ett absolut förbud mot ny vattenkraftverksutbyggnad eller mot åtgärder hänförliga till redan befintlig vattenkraftverksutbyggnad. Tanken var att sådana åtgärder som huvudregel skulle vara förbjudna men att åtgärder med endast obetydlig miljöpåverkan skulle undantas och således även fortsättningsvis kunna tillåtas (prop. 1985/86:3 s. 110). Ett exempel på ny utbyggnad som enligt förarbetena kunde aktualisera undantaget var uppförandet av ett minikraftverk på en plats där det redan finns en anläggning som påverkar vattendraget. Vidare angavs om redan befintlig vattenkraftsutbyggnad att undantaget kunde aktualiseras för smärre åtgärder som förorsakar endast obetydlig miljöpåverkan, t.ex. ersättningsbyggnader till ett befintligt kraftverk, ombyggnader och effektiviseringar.

Ramdirektivet för vatten

I december 2000 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område, det s.k. ramdirektivet för vatten. Direktivets syfte är att bevara och förbättra vattenmiljön i grundvatten och ytvatten. Genom direktivet ställs krav på medlemsstaterna att utforma en förvaltning av sina vatten.

Riksdagens tillkännagivande

På initiativ av civilutskottet beslutade riksdagen under våren 2016 om ett tillkännagivande. Av civilutskottets ställningstagande framgår följande.

En rimlig målsättning är att alla tillståndspliktiga vattenverksamheter ska ha tillstånd i överensstämmelse med de miljökrav som ställs i miljöbalken. För att detta mål ska kunna uppnås på ett bra och effektivt sätt är det en förutsättning att tillståndprocesserna är flexibla och kan anpassas så att inte utövare av småskalig vattenkraft får orimliga kostnader vid nya tillståndsprövningar.

Riksdagen tillkännagav som sin mening att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på ett regelverk om tillståndprocesser för vattenverksamheter som är flexibelt och anpassat till småskaliga verksamheter (bet. 2015/16:CU13, rskr. 2015/16:191).

Regeringen bedömer att tillkännagivandet är tillgodosett genom förslagen i propositionen.

Energiöverenskommelsen

Den 10 juni 2016 träffades en energipolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna (energiöverenskommelsen). När det gäller vattenkraft innebär överenskommelsen följande.

- Fastighetsskatten på vattenkraft ska sänkas till 0,5 procent under en fyraårsperiod med start 2017.
- Sverige ska leva upp till EU-rätten och dess krav på vattenverksamheter.
- Sverige ska ha moderna miljökrav på svensk vattenkraft, men där prövningssystemet utformas på ett sätt som inte blir onödigt administrativt och ekonomiskt betungande för den enskilde i förhållande till den eftersträvade miljönyttan.
- Reglerna för omprövning av vattenverksamheter som vattenkraftverk och dammar bör förenklas så långt det är möjligt med hänsyn till behovet av att säkerställa en hållbar utveckling där våra vattenresurser inte kan betraktas som vilken resurs som helst.
- Vattenkraftens utbyggnad ska främst ske genom effekthöjning i befintliga verk med moderna miljötillstånd. Nya anläggningar ska ha moderna miljötillstånd.
- Nationalälvarna, och övriga älvsträckor som anges i lagen, ska även fortsättningsvis skyddas från utbyggnad.
- Vattenkraftsbranschen ska fullt ut finansiera de kostnader, för till exempel omprövning av verksamheter, som gör att Sverige lever upp till EU-rätten och dess krav på vattenverksamheter. Arbetet ska utgå ifrån den partsdiskuterade fondlösning som Energimyndigheten och Havs- och vattenmyndigheten har haft.

Förslagen behandlas närmare i Energikommisionens betänkande Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:2).

Regeringen har som en del av genomförandet av energiöverenskommelsen överlämnat en proposition till riksdagen om att fastighetsskattesatsen för vattenkraftverk stegvis ska sänkas till 0,5 procent av taxeringsvärdet under en fyraårsperiod med start 2017. Riksdagen har behandlat propositionen och bifallit regeringens förslag (prop. 2016/17:142, bet. 2016/17:SkU31, rskr. 2016/17:268).

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen anför att förslagen i den nu aktuella propositionen har tre utgångspunkter som är kopplade till varandra. Förslagen har, enligt regeringen, tagits fram i syfte att 1) genomföra de vattenkraftsrelaterade delarna av energioverenskommelsen, 2) tydliggöra det svenska genomförandet av ramdirektivet för vatten i fråga om prövning och omprövning av verksamheter och åtgärder som kan påverka vattnets status på ett icke acceptabelt sätt eller äventyra att beslutade miljökvalitetsnormer följs och 3) genomföra de ändringar som behövs med anledning av riksdagens tillkännagivande om förutsättningar för småskalig vattenkraft.

Nedan sammanfattas den huvudsakliga innebörden av förslagen och de bedömningar som ansluter till förslagen.

Moderna miljövillkor för produktion av vattenkraftsel

- Alla vattenverksamheter med koppling till produktion av vattenkraftsel ska ha moderna miljövillkor. Moderna miljövillkor är villkor eller andra bestämmelser till skydd för människors hälsa eller miljön som har beslutats efter en prövning enligt miljöbalken och finns i ett tillstånd som inte är äldre än fyrtio år eller den tid som bestämts i tillståndet.
- Verksamheter med koppling till produktion av vattenkraftsel ska förses med moderna miljövillkor genom omprövning enligt en särskild omprövningsbestämmelse.
- Verksamhetsutövaren ansvarar för att omprövning sker och för kostnaderna förknippade med sådan omprövning.
- I fråga om avvägningar mellan behovet av en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel och behovet av vattenmiljöförbättrande åtgärder ska prövningen ske utifrån ett nationellt helhetsperspektiv som kommer till uttryck i en nationell plan som också anger vilka verksamheter som omfattas av planen, vilka verksamheter som bör prövas i ett sammanhang och när prövningen senast bör ha påbörjats. I den enskilda prövningen görs en bredare prövning där hänsyn tas till en anläggnings betydelse för det regionala och lokala energisystemet, andra verksamheter, andra berörda och andra miljönyttor.
- Arbetet med tidplanen för prövningarna ska bedrivas så att det med ett nationellt perspektiv ges förutsättningar för att i prövningarna ta hänsyn till verksamheternas och anläggningarnas betydelse för kulturmiljön.
- Som huvudregel får en verksamhet bedrivas utan att ha moderna miljövillkor till dess det är dags för prövning enligt den nationella planen.
- En verksamhet som får vänta med att skaffa moderna miljövillkor kan få ändringstillstånd som sedan ska omprövas i samband med att hela verksamheten omprövas för moderna miljövillkor.
- När en verksamhet prövas för att få moderna miljövillkor ansvarar verksamhetsutövaren för att ta fram det prövningsunderlag som behövs,

inklusive underlag i frågor som rör miljöförhållanden och frågor om verksamhetens betydelse för olika enskilda och allmänna intressen.

- Vid omprövning för moderna miljövillkor behöver sökanden inte ersätta motpartens rättegångskostnader.
- Den nationella planen och dess avvägningar i kombination med de utredningar som tas fram i de enskilda prövningarna möjliggör att verksamheter som påverkar ett och samma vatten kan prövas samordnat och processekonomiskt.
- Det bör finnas en kontrollstation i vilken det ingår uppföljning av utfallet i de enskilda prövningarna som omfattas av den nationella planen. Kontrollstationen ska innebära att berörda myndigheter får i uppdrag att göra en uppföljning som samordnas med den kontrollstation som föreslås i kommande propositionen om energipolitikens inriktning.
- Berörda myndigheter ska få i uppdrag att ta fram vägledning för hur en miljöanpassning av vattenkraften kan ske på ett kostnadseffektivt sätt i förhållande till eftersträvad miljönytta, i syfte att säkra en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel.

Av energiöverenskommelsen följer att vattenkraftsbranschen fullt ut ska finansiera kostnaderna för arbetet med att säkerställa att verksamheter och anläggningar åtgärdas så att Sverige lever upp till EU-rätten och dess krav på vattenverksamheter och att sådan finansiering ska utgå från en fondlösning. Inom branschen pågår arbete med att inrätta en sådan branschgemensam finansiering.

Tillförlitliga klassificeringar och väl avvägda miljökvalitetsnormer ska vara beslutade när miljövillkoren för den enskilda verksamheten bestäms

- Den nationella planen för moderna miljövillkor blir vägledande för vattenförvaltningen i frågor som rör vilken översyn av klassificeringar och miljökvalitetsnormer som behövs för att tillgodose planens syfte att i ett nationellt perspektiv åstadkomma största möjliga nytta för vattenmiljön och en effektiv tillgång till produktion av vattenkraftsel.
- De myndigheter som ansvarar för förvaltningen av kvaliteteten på vattenmiljön kommer att bli skyldiga att utnyttja de möjligheter till undantag och lägre ställda krav som ramdirektivet för vatten möjliggör.
- Om utredningen i den enskilda prövningen ger anledning att anta att det finns förutsättningar för att i fråga om det vatten som påverkas av verksamheten ändra en statusklassificering eller miljökvalitetsnormer så att det blir möjligt att ställa rimliga miljövillkor, ska domstolen hämta in ett yttrande från vattenmyndigheten som i sin tur ska fatta de beslut om klassificering och miljökvalitetsnormer som utredningen föranleder. När domstolen begär in yttrandet ska domstolen redogöra för de skäl som talar för en ändring. Om vattenmyndigheten finner att någon ändring inte bör

göras, kommer vattenmyndigheten att ha en skyldighet att lyfta frågan till regeringen för avgörande. Regeringen kan ändra miljökvalitetsnormerna.

- Ändringar av klassificeringar och miljökvalitetsnormer kommer att ha betydelse för alla verksamheter som påverkar den vattenförekomst som ändringarna avser.
- Berörda myndigheter ska – i ljuset av förslaget om att ramdirektivet för vattens undantagsmöjligheter ska tillämpas fullt ut – få i uppdrag att utveckla sitt vägledande material, som ska vara vägledande för bl.a. vattenmyndigheterna, vad gäller bedömningsgrunder, vad som kan anses vara en samhällsnyttig verksamhet, statusklassning och kraftigt modifierade vatten samt se över föreskrifter om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten. I uppdraget ska även ingå en utveckling av det vägledande materialet vad gäller frågan om vilka typer av verksamheter som kan anses utgöra samhällsnyttiga verksamheter.

Rätt kvalitet på vattenmiljön ska uppnås

- Myndigheter och kommuner som prövar frågor om verksamheter som påverkar vattenmiljön ska se till att prövningen inte ger ett resultat som innebär att verksamheten försämrar kvaliteten på vattenmiljön i strid med EU-rättens försämringsförbud eller att verksamheten äventyrar att rätt kvalitet kan uppnås. Att det blir svårare att uppnå rätt kvalitet behöver inte betraktas som ett äventyrande. För att ”äventyra” att rätt kvalitet kan uppnås bör det handla om att man lämnar möjligheten att uppnå rätt kvalitet åt slumpen eller på annat sätt utsätter möjligheten för en oacceptabel risk. Att tillåta en verksamhet i strid med EU-rättens innebörd av ”äventyra” såsom den utvecklas i EU-lagstiftningen eller EU-rättens praxis bör också anses som ett otillåtet äventyrande.
- De möjligheter att ställa mindre långtgående krav som följer av EU-rätten till förmån för samhällsnyttiga verksamheter ska utnyttjas fullt ut. För detta införs såväl i arbetet med den nationella planen som i de enskilda prövningarna en ordning som innebär att vattenförvaltningen och ytterst regeringen ges möjlighet att göra de avvägningar och fatta de beslut om klassificering och miljökvalitetsnormer som behövs.
- Regeringen avser att följa upp utfallet av den föreslagna skyldigheten att besluta om undantag och lägre ställda krav genom att ge berörda myndigheter i uppdrag att redovisa för vilka vattenförekomster undantag använts eller lägre ställda krav beslutats.

Endast nödvändiga miljöprövningar ska ske och så enkelt som möjligt

- Vattenverksamheter som bedrivs enligt urminnes hävd, privilegiebrev eller någon annan särskild s.k. äldre rättighet ska anses bedrivas med stöd av en rättighet som tillkommit enligt motsvarande bestämmelser i

miljöbalken. Miljöprövning av sådana verksamheter kan då koncentreras till de fall då miljöprövning behövs och då ske genom omprövning. Vattenverksamheter för produktion av vattenkraftsel kommer att omprövas enligt den nya omprövningsbestämmelsen för moderna miljövillkor. För andra vattenverksamheter kommer nödvändiga miljöprövningar att behöva göras genom omprövning på statens initiativ. Reglerna om utrednings- och kostnadsansvar ändras så att de miljöprövningar som behöver göras kan genomföras på ett sätt som blir kostnadsneutralt jämfört med om de s.k. äldre rättigheterna inte skulle anses vara rättigheter med stöd av miljöbalken.

- Den särskilda ersättningsrätten för produktionsbortfall vid omprövning på statens initiativ avskaffas med en övergångstid på tio år.
- En omprövningsdom eller en dom som innebär tillstånd att ändra en verksamhet ska innehålla en samlad redovisning av de tillståndsbestämmelser som gäller för verksamheten enligt domen och tidigare givna tillstånd i de delar som domen inte ändrar eller upphäver dem.
- Regeringen ska få meddela generella föreskrifter om försiktighetsmått för vattenverksamheter. Sådana föreskrifter bryter igenom tillståndens rättskraft. Bemyndigandet kommer att användas endast när det är lämpligare än att initiera en omprövningsprocess för varje verksamhet som ska omfattas av kravet på det aktuella försiktighetsmålet. Sådana föreskrifter ska användas endast när både verksamhetsutövare och det offentliga vinner på det, dvs. när det är lämpligare att åstadkomma rättsligt bindande krav med lagstiftning i stället för domstolsbeslut i enskilda fall. På så sätt kan man undvika onödiga omprövningar och omprövningskostnader.
- Den s.k. båtnadsregeln för vattenverksamheter tas bort. Den intresseavvägning som ska göras enligt miljöbalkens allmänna hänsynregler är tillräcklig.

Nationalälvarna

- Bestämmelsen om skyddet för nationalälvarna och andra skyddade älvsträckor ändras så att det blir tydligt att ingen ytterligare negativ påverkan får tillåtas samt att befintliga anläggningar får underhållas bl.a. med hänsyn till dammsäkerhet.

Utskottets överväganden

Inledning

Avsnittet är disponerat så att utskottet inleder med att behandla motioner där det yrkas att riksdagen ska avslå regeringens lagförslag i vissa delar. Därefter behandlas regeringens övriga lagförslag, tillsammans med motioner från allmänna motionstiden som anknyter till lagförslagen, följt av ytterligare motioner som samtliga innehåller förslag på tillkännagivanden till regeringen i frågor som anknyter till regeringens lagförslag. Slutligen behandlas övriga motioner från allmänna motionstiden som handlar om vattenverksamheter men som inte anknyter till regeringens lagförslag.

Tillstånd och särskilda äldre rättigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag om tillstånd och särskilda äldre rättigheter och avslår ett motionsyrkande om att förslaget i denna del ska avslås.

Jämför reservation 1 (V).

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen att om en vattenverksamhet bedrivs i enlighet med urminnes hävd, ett privilegiebrev eller en annan sådan särskild rättighet att förfoga över vatten som avses i 2 kap. 41 § vattenlagen (1918:523), ska den rättigheten anses ha tillkommit med stöd av motsvarande bestämmelser i miljöbalken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av miljöbalken. Det föreslås en bestämmelse om detta i miljöbalkens promulgationslag. Till följd av detta föreslås att den särskilda bestämmelsen i samma lag om omprövning av sådana s.k. äldre rättigheter upphävs.

Som skäl för förslaget anför regeringen bl.a. följande. Det finns anledning att i lagtext förtydliga att urminnes hävd, privilegiebrev och andra sådana särskilda rättigheter att förfoga över vattnet som avses i 2 kap. 41 § 1918 års vattenlag har tillkommit med stöd av motsvarande bestämmelser enligt miljöbalken m.m. Regeringen menar att utgångspunkten för det svenska prövningssystemet måste vara att verksamheter och åtgärder blir prövade enligt miljöbalkens krav när en sådan prövning behövs med hänsyn till skyddet för miljön. Syftet med det angivna förtydligandet i lag är att de verksamheter som i dag bedrivs med anledning av sådana äldre rättigheter inte ska behöva tillståndsprövas som om verksamheterna ännu inte hade påbörjats. Regeringen anser att verksamheter som bedrivs i enlighet med äldre rättigheter på ett enkelt sätt bör komma in i ett system där den äldre rättigheten synliggörs och

erkänns. Det skapar möjlighet för verksamhetsutövaren och myndigheterna att koncentrera sig på frågor om behovet av miljöanpassning och miljöprövning av verksamheten. Genom att underlätta för de omprövningar som behövs för att säkerställa att verksamheterna bedrivs på ett sätt som går att förena med de miljökrav som ställs i miljöbalken och den bakomliggande EU-rättens miljökrav säkerställs skyddet för miljön.

Följdmotionen

Hamza Demir m.fl. (V) begär i kommittémotion 2017/18:4151 yrkande 2 att riksdagen ska avslå regeringens förslag i den del det avser att urminnes hävd, ett privilegiebrev eller en annan sådan särskild rättighet att förfoga över vatten som avses i 2 kap. 41 § 1918 års vattenlag ska anses ha tillkommit med stöd av motsvarande bestämmelser i miljöbalken. Motionärerna instämmer i den kritik mot förslaget som framförts från bl.a. Mark- och miljööverdomstolen om att urminnes hävd m.m. inte motsvarar en rättighet som kan anses meddelad enligt motsvarande bestämmelse i miljöbalken. Dessutom finns det ofta en påtaglig skillnad mellan den verksamhet som ursprungligen bedrevs på en anläggning och verksamhet som bedrivs nu. Enligt motionärerna är det därför inte rimligt att anläggningar och verksamheter som inte har genomgått en tillståndsprövning som motsvarar miljöbalkens bestämmelser ska anses vara lagliga. Motionärerna anser att regeringens förslag dessutom försvårar möjligheten att stärka hänsynen till miljön.

Utskottets ställningstagande

Propositionens förslag innebär att särskilda äldre rättigheter ska anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelser i miljöbalken, dvs. att de frågor om anläggningens utformning och drift som omfattas av den äldre rättigheten ska vara rättskraftigt skyddade mot nya pålagor. Genom förslaget ges dessa äldre rättigheter samma status som de rättigheter och tillstånd som meddelats enligt någon av de lagar som miljöbalken ersatte och som miljöbalken erkänner som rättskraftigt avgjorda.

Utskottet anser i likhet med regeringen att det är viktigt att bestämmelserna om rättskraft får en tydlig reglering, och det är därför angeläget att det nu uttryckligen regleras att de särskilda äldre rättigheterna ska anses ha rättskraft. Rättskraft tar sikte på hur ett avgörande kan hindra att samma fråga prövas igen. Lagförslaget innebär att rätten att bedriva en verksamhet som omfattas av de äldre rättigheterna, bl.a. urminnes hävd, ska anses ha rättskraft enligt motsvarande bestämmelser i miljöbalken. Lagförslaget innebär vidare att rätten att bedriva en verksamhet som i dag skiljer sig från villkoren i ett privilegiebrev (exempelvis en kvarn eller andra typer av energiproducerande anläggningar) bör kunna ha rättskraft, även om det har genomförts förändringar av den teknik som verksamheten använder. Det avgörande är därmed inte om den teknik som verksamheten använder skiljer sig från den

teknik som ursprungligen användes, utan om verksamheten kan anses bedrivas i enlighet med s.k. äldre rättigheter. Utifrån förhandlingarna inom energiöverenskommelsen ska detta tolkas som att exempelvis rätten att bedriva verksamhet med en gammal kvarn med generator ska kunna ha rättskraft. Huvudregeln för rättskraft enligt svensk rätt är att samma sak inte ska kunna prövas igen – om någon väcker en talan om en sak som redan avgjorts, utgör det tidigare avgörandet ett rättegångshinder. Den som bedriver en vattenverksamhet i enlighet med det som kan anses ha tillåtits enligt en särskild äldre rättighet (t.ex. enligt ett privilegiebrev eller enligt urminnes hävd) kommer alltså inte längre att kunna föreläggas att söka tillstånd för verksamheten eller för den anläggning som vattenverksamheten drivs med.

För att denna ordning ska kunna få genomslag är det som regeringen anför viktigt att beviskraven i frågan om vad den äldre rättigheten omfattar inte ställs så höga att det i praktiken blir omöjligt att bevisa vad som är rättskraftigt avgjort. Vad som är förenligt med urminnes hävd framgår sällan av något särskilt dokument. Som påpekas i propositionen bör det räcka med att verksamhetsutövaren med hänsyn till omständigheterna kan göra sannolikt att den verksamhet som bedrivs i dag inte i något väsentligt avseende skiljer sig från hur den kan antas ha bedrivits före införandet av de tillståndskrav som miljöbalken sedan ersatte.

Mot denna bakgrund och av de skäl som i övrigt anförts i propositionen anser utskottet att riksdagen bör anta regeringens lagförslag om tillstånd och särskilda äldre rättigheter och avslå motionsyrkandet.

Inhämtande av yttrande från vattenmyndigheten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om skyldighet för mark- och miljödomstolen att hämta in ett yttrande från vattenmyndigheten och avslår ett motionsyrkande om att förslaget i denna del ska avslås.

Jämför reservation 2 (V).

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen att mark- och miljödomstolen ska begära in ett yttrande från vattenmyndigheten, om det vid en enskild prövning finns anledning att anta att ett vatten som kan påverkas inte har den kvalitet som lagts till grund för en miljökvalitetsnorm för vattnet eller att något annat förhållande av betydelse för normgivningen inte överensstämmer med det som lagts till grund för en sådan norm. Enligt förslaget ska domstolen i begäran redogöra för den bristande överensstämmelsen och de skäl som talar för att ändra miljökvalitetsnormerna så att bristen avhjälps. Ett yttrande ska också inhämtas innan domstolen beslutar att tillåta en ny eller ändrad samhällsnyttig verksamhet med stöd av föreskrifter om undantag för sådana verksamheter.

Regeringen bedömer att vattenmyndigheten, genom skyldigheten för domstolen att hämta in ett yttrande, ges utrymme att göra de ändringar i fråga om klassificering av vatten och miljökvalitetsnormer som utredningen i målet medför, innan domstolen avslutar sin prövning. Om vattenmyndigheten finner att det inte finns utrymme eller skäl för att ändra miljökvalitetsnormerna, kan regeringen ändra miljökvalitetsnormerna. På så sätt säkerställs enligt regeringen nödvändiga intresseavvägningar av betydelse för normsättningen.

Regeringen har för avsikt att i föreskrifter reglera vad ett yttrande från vattenmyndigheten till prövningsmyndigheten och i förekommande fall regeringen ska innehålla.

Följdmotionen

I kommittémotion 2017/18:4151 yrkande 5 begär Hamza Demir m.fl. (V) att riksdagen ska avslå regeringens förslag om att mark- och miljödomstolen ska hämta in ett yttrande från vattenmyndigheten, om det vid en enskild prövning finns anledning att anta att ett vatten som kan påverkas inte har den kvalitet som lagts till grund för en miljökvalitetsnorm för vattnet eller att något annat förhållande av betydelse för normgivningen inte överensstämmer med det som lagts till grund för en sådan norm. Motionärerna anser att förslaget riskerar att underminera systemet med statusklassificering och miljökvalitetsnormer.

Utskottets ställningstagande

I propositionen konstateras att utredningen om vattnets kvalitet kan ha betydelse för vilka krav som bör gälla. Regeringen framhåller särskilt att korrekta faktiska förhållanden bör finnas eftersom det annars finns en risk för att miljövillkoren inte blir ändamålsenliga. Genom skyldigheten att hämta in vattenmyndighetens yttrande ges utrymme för vattenmyndigheten att – innan domstolen avslutar sin prövning – göra de ändringar i fråga om klassificering av vatten och miljökvalitetsnormer som den utredning som kommit fram i målet medför. Genom sitt yttrande kan vattenmyndigheten bidra till att domstolen får ett komplett underlag för sin bedömning av vilka miljövillkor som behöver ställas. Utskottet har inte någon annan uppfattning än regeringen i denna fråga.

Mot denna bakgrund anser utskottet att riksdagen bör anta regeringens förslag om en skyldighet för mark- och miljödomstolen att inhämta ett yttrande från vattenmyndigheten och avslå motionsyrkandet.

Båtnadsregeln

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om att den s.k. båtnadsregeln ska tas bort och avslår ett motionsyrkande om att förslaget i denna del ska avslås.

Jämför reservation 3 (V).

Propositionen

Regeringen föreslår i propositionen att den s.k. båtnadsregeln för vattenverksamheter tas bort.

Utöver de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken och hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken gäller enligt 11 kap. 6 § miljöbalken en särskild förutsättning för att bedriva vattenverksamhet. Enligt den bestämmelsen får en vattenverksamhet bedrivas endast om dess fördelar från allmän och enskild synpunkt överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av den. Syftet med bestämmelsen är att hindra en vattenverksamhet eller tillkomsten av en vattenanläggning som inte är samhällsekonomiskt motiverad.

Bestämmelsen i 11 kap. 6 § miljöbalken har enligt regeringen fått en olycklig utformning i förhållande till vad som synes ha varit lagstiftarens avsikt. Båtnadsregeln är formulerad som att en bedömning av verksamhetens tillåtlighet – dvs. bedömningen av om verksamheten är samhällsekonomiskt motiverad – ska göras löpande och alltså kunna medföra att en verksamhet inte får fortsätta att bedrivas så snart den inte längre är samhällsekonomiskt motiverad. Av förarbetena till paragrafen framgår dock att en sådan ordning inte varit avsedd. I motivtexten anges att syftet varit att hindra en vattenverksamhet eller tillkomsten av en vattenanläggning som inte är samhällsekonomiskt motiverad. Grunden för regeringens nu framlagda förslag är att ett borttagande av bestämmelsen inte kommer att innebära någon förändring i sak för regleringen av förutsättningarna för vattenverksamheter. Enligt regeringen bör bedömningen av vattenverksamheter kunna göras och en adekvat skyddsnivå säkerställas genom tillståndsvillkor eller genom att inte ge tillstånd med tillämpning av 2–4 kap. miljöbalken. Regeringen anser därför att det saknas tillräckliga skäl för att låta vattenverksamheter genomgå en prövning även mot den särskilda båtnadsregeln.

Följdmotionen

I kommittémotion 2017/18:4151 yrkande 7 begär Hamza Demir m.fl. (V) att riksdagen ska avslå regeringens förslag om att båtnadsregeln för vattenverksamheter ska tas bort. Motionärerna anser att bestämmelsen ska

värnas och framhåller att ett borttagande medför en försvagning av skyddet för miljön.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att ett borttagande av båtnadsregeln inte kommer att innebära någon förändring i sak för regleringen av förutsättningarna för vattenverksamheter. På samma sätt som är fallet för miljöfarliga verksamheter bör även bedömningen av vattenverksamheter kunna göras och en adekvat skyddsnivå säkerställas genom tillståndsvillkor eller genom att inte ge tillstånd med tillämpning av 2–4 kap. miljöbalken. I likhet med regeringen anser utskottet därför att det saknas tillräckliga skäl för att behålla båtnadsregeln för vattenverksamheter.

Mot denna bakgrund anser utskottet att riksdagen bör anta regeringens förslag om att båtnadsregeln för vattenverksamheter ska tas bort och avslå motionsyrkandet.

Övergångsbestämmelser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till övergångsbestämmelser och avslår ett motionsyrkande om att lagförslagen även ska gälla för handläggning och prövningen av mål och ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

Jämför reservation 4 (SD).

Propositionen

Regeringen föreslår följande övergångsbestämmelser i förslaget till lag om ändring i miljöbalken.

Äldre bestämmelser gäller fortfarande för handläggning och prövningen av mål och ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

Av detta följer att mål och ärenden som vid ikraftträdandet är så långt framskridna att prövningen har inletts genom att ansökan om tillstånd, tillåtlighet eller dispens getts in till en prövningsmyndighet eller att ett föreläggande i ett tillsynsärende redan beslutats ska fortsätta handläggas enligt tidigare bestämmelser.

Följdmotionen

I kommittémotion 2017/18:4155 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) föreslås en ändring av övergångsbestämmelserna så att lagförslagen även ska gälla för handläggning och prövning av mål och ärenden som har inletts men inte avslutats före ikraftträdandet. Enligt motionärerna blir det en orimlig

orättvisa för de verksamhetsutövare som har ett pågående ärende eller som nyligen har fått ett lagakraftvunnet föreläggande.

Utskottets ställningstagande

Regeringens nu framlagda förslag innebär inte att ett lagakraftvunnet föreläggande om att söka tillstånd blir styrande för alla efterkommande bedömningar i tillståndsfrågan och för den tillståndsprocess som eventuellt inleds efter lagändringarnas ikraftträdande. Om ett föreläggande vunnit laga kraft före lagändringarnas ikraftträdande är föreläggandeärendet avslutat, och övergångsbestämmelserna träffar inte ärendet. De av regeringen föreslagna reglerna om äldre rättigheter och möjligheten att vänta med omprövning till dess att det är dags enligt den nationella planen kommer dock att gälla för ett tillståndsmål som inleds efter lagändringarnas ikraftträdande. Om det lagakraftvunna föreläggandet handlar om att söka tillstånd för något som inte längre måste sökas tillstånd för, har föreläggandet därmed förlorat sin betydelse. Om ett tillståndsmål pågår när lagändringarna träder i kraft, kan sökandena välja att återkalla ansökan och på så sätt kunna använda sig av de nya bestämmelserna.

Mot denna bakgrund anser utskottet att de övergångsbestämmelser som regeringen föreslagit är lämpligt utformade och väl avvägda. Riksdagen bör därför anta regeringens förslag och avslå motionsyrkandet.

Lagförslagen i övrigt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar övriga delar av regeringens lagförslag om vattenmiljö och vattenkraft. Därmed avslår riksdagen motioner som rör vattenverksamheter. Utskottet hänvisar till att motionsyrkandena är tillgodosedda genom lagförslagen.

Jämför motivreservation 5 (M, SD, C, KD) och det särskilda yttrandet (L).

Propositionen

För en redogörelse för propositionens huvudsakliga innehåll, se ovan under rubriken Redogörelse för ärendet. Nedan redogörs för motioner från allmänna motionstiden som rör vattenverksamheter och som anknyter till lagförslagen.

Motionerna

I partimotion 2016/17:821 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 21 begärs ett tillkännagivande om att ägande- och förfoganderätten till vattenkraften ska förenas med miljökrav samtidigt som den förnybara elproduktionen värnas.

Motionärerna anför att statligt ägda Vattenfall på vissa håll i landet har stoppat genomströmningen av vatten, vilket är negativt för såväl fiskebeståndet som lokala arbetstillfällen. Denna utveckling är dessutom negativ för klimatet och för landets utveckling. Liknande förslag finns i kommittémotion 2016/17:2011 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 14 och motion 2016/17:2625 av Annika Qarlsson (C) yrkande 2.

I partimotion 2016/17:821 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 22 begärs ett tillkännagivande om att införa ett moratorium för tillståndsprövning av befintliga mindre vattenverksamheter till dess att ett nytt regelverk har trätt i kraft. Liknande förslag finns i kommittémotionerna 2016/17:1772 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 5, 2016/17:2011 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 15, 2017/18:899 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkandena 4, och 2017/18:3345 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 15 samt motionerna 2016/17:558 av Cecilie Tenfjord-Toftby och Sten Bergheden (båda M) yrkande 5, 2016/17:2029 av Kristina Yngwe (C), 2016/17:2625 av Annika Qarlsson (C) yrkande 3, 2016/17:3114 av Cecilia Widegren (M) yrkande 4 och 2017/18:1865 av Annika Qarlsson och Ulrika Carlsson i Skövde (båda C) yrkande 3.

I kommittémotion 2016/17:1772 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om att regeringen ska göra en översyn av miljöbalkens regler om tillståndsprövning för den småskaliga vattenkraften. Motsvarande förslag finns i kommittémotion 2017/18:899 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 5.

Magnus Oscarsson m.fl. (KD) begär i kommittémotion 2016/17:2552 yrkande 10 ett tillkännagivande om att vandringshinder för ålar i sjöar och vattendrag ska undanröjas. Motionärerna anför att det är vattenkraftverken som är den största orsaken till att ålarna dör, varför arbetet med att undanröja vandringshinder behöver intensifieras.

I kommittémotion 2016/17:3280 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med ett lagförslag om tillståndsprövning för vattenverksamheter som är flexibelt och anpassat för småskaliga vattenverksamheter. Liknande förslag finns i kommittémotionerna 2017/18:3343 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, L) yrkande 16 och 2017/18:3730 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, KD, L) yrkande 16 samt i motionerna 2016/17:2625 av Annika Qarlsson (C) yrkande 1 och 2017/18:1865 av Annika Qarlsson och Ulrika Carlsson i Skövde (båda C) yrkande 1.

I motion 2016/17:1307 av Jan Lindholm (MP) begärs att regeringen snarast ska återkomma till riksdagen med ett lagförslag om att ta bort det undantag från förbudet mot att utföra bl.a. vattenkraftverk i vissa vattenområden som finns i 4 kap. 6 § tredje stycket miljöbalken. Motionären hänvisar till att det i praktiken inte förekommer att det medges undantag när kraftbolagen återoppar bestämmelsen och att det inte är rimligt att Kammarkollegiet och rättsväsendet tvingas lägga resurser på onödiga processer. Ett likartat yrkande framförs i motion 2017/18:1718 av Jan Lindholm (MP).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare i betänkandet ställt sig bakom regeringens lagförslag när det gäller tillstånd och särskilda äldre rättigheter, inhämtande av yttrande från vattenmyndigheten, avskaffande av båtnadsregeln och övergångsbestämmelser för ändringar i miljöbalken. Utskottet har nu att ta ställning till övriga delar av regeringens lagförslag om vattenmiljö och vattenkraft.

I energiöverenskommelsen anges att Sverige ska ha moderna miljökrav på svensk vattenkraft som gör att Sverige lever upp till EU-rätten och dess krav på vattenverksamheter. De vattenverksamheter som avses i energiöverenskommelsen är sådana som syftar till att ta vara på den kraft som finns i vattnet för att producera vattenkraftsel, dvs. vattenverksamheter för produktion av vattenkraftsel. Energiöverenskommelsen omfattar därmed samtliga sådana vattenverksamheter och innebär att dessa verksamheter ska ha moderna miljövillkor. Enligt energiöverenskommelsen ska vidare prövningssystemet utformas på ett sätt som inte blir onödigt administrativt och ekonomiskt betungande för den enskilde i förhållande till den eftersträlvade miljönyttan.

Som anförs i propositionen syftar lagförslagen till att genomföra de vattenkraftsrelaterade delarna av energiöverenskommelsen och att tydliggöra det svenska genomförandet av ramdirektivet för vatten vad gäller prövning och omprövning av verksamheter och åtgärder som kan påverka vattnets status på ett icke acceptabelt sätt eller äventyra att beslutade miljökvalitetsnormer kan nås.

Näringsutskottet har i ett yttrande till civilutskottet (yttr. 2017/18:NU6y) anfört i huvudsak följande:

Utskottet vill inledningsvis understryka att vattenkraften är en värdefull tillgång i både det svenska och det nordiska elsystemet. Vattenkraften spelar en central roll för elförsörjning, som enskilt produktionsslag men också som regler- och balanskraft. I dagsläget levererar vattenkraften flera av de viktiga systemtjänsterna i elsystemet såsom spännings- och frekvensreglering. Vattenkraften bidrar till ett konkurrenskraftigt energisystem med låga utsläpp och med trygga leveranser av elenergi. Den har också en särskilt viktig roll vid omställningen till ett helt förnybart energisystem genom att underlätta introduktionen av vind- och solkraft. För att möta behovet av en mer reglerbar förnybar elproduktion behöver vattenkraftens tillgängliga effekt och reglerförmåga öka jämfört med i dag, och utskottet vill framhålla att det finns goda möjligheter att åstadkomma det i samband med uppgraderingar av befintliga vattenkraftverk.

Av den energipolitiska överenskommelse som har träffats mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna framgår att Sverige ska ha moderna miljökrav på svensk vattenkraft. Det framgår vidare att prövningssystemet ska utformas på ett sätt som inte blir onödigt administrativt och ekonomiskt betungande för den enskilde i förhållande till den eftersträlvade miljönyttan. Överenskommelsen innebär också att reglerna för omprövning av vattenverksamheter som vattenkraftverk och dammar bör förenklas så långt det är möjligt med hänsyn till behovet av att säkerställa en hållbar utveckling där Sveriges vattenresurser inte kan betraktas som vilken resurs som helst. Enligt överenskommelsen ska också vattenkraftens utbyggnad främst ske genom effekthöjning i befintliga verk med moderna miljötillstånd, och nya anläggningar ska ha moderna miljötillstånd.

För att bl.a. genomföra de vattenkraftsrelaterade delarna av energiöverenskommelsen har regeringen överlämnat propositionen Vattenmiljö och vattenkraft till riksdagen. Utskottet välkomnar propositionen som enligt utskottet är en viktig del för att Sverige ska klara en kontrollerad övergång till ett helt förnybart elsystem med nya energipolitiska mål.

Det har inte väckts någon motion som går emot att riksdagen antar regeringens lagförslag i aktuella delar. Civilutskottet gör inte någon annan bedömning än näringsutskottet beträffande propositionen. Med det ovan sagda och av de skäl som i övrigt anförs i propositionen anser utskottet att riksdagen bör anta lagförslagen.

Vidare anser utskottet att samtliga motionsyrkanden som behandlas i detta avsnitt får anses tillgodosedda genom lagförslagen. Motionsyrkandena bör därför avslås.

När det gäller riksdagens tillkännagivanden om ett förslag till regelverk som är flexibelt och anpassat till småskalig verksamhet delar utskottet regeringens bedömning att tillkännagivandet är tillgodosett genom de förslag som lämnats.

Utskottet övergår nu till att behandla motionsyrkanden med förslag om tillkännagivanden i frågor som rör vattenverksamheter och som anknyter till lagförslagen.

Lagstiftningens framtida utformning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden med förslag om tillkännagivanden om lagstiftningens framtida utformning. Förslagen rör bl.a. tidsfristen för moderna miljövillkor och skyldigheten att utnyttja ramdirektivets möjligheter till undantag och lägre ställda krav. Utskottet hänvisar till innehållet i de lagändringar som utskottet har ställt sig bakom.

Jämför reservation 6 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:4151 av Hamza Demir m.fl. (V) yrkande 1 anför motionärerna att de delar regeringens uppfattning att utöware av vattenverksamheter som har koppling till produktion av vattenkraftsel har ansvar för att verksamheten förses med och upprätthåller moderna miljövillkor. Till skillnad från regeringen anser motionärerna att tidsfristen inte bör sättas till 40 år. Moderna miljövillkor bör enligt motionärerna aldrig vara äldre än 20 år. Motionärerna begär därför ett tillkännagivande om att tidsfristen för moderna miljövillkor inte ska vara mer än 20 år.

I samma kommittémotion yrkande 3 begär motionärerna ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag på en långsiktig och robust finansieringslösning som överstiger 20 år och saknar

motkrav på mål för rättssystemet från finansiärerna. Enligt motionärerna är det anmärkningsvärt att finansiärerna kan ställa krav på målsättning för rättssystemet. Motionärerna anser att finansieringslösningen medför risker för att verksamheter som inte är samhällsekonomiskt lönsamma ändå kan fortgå och att miljöanpassningen därmed försvagas. Motionärerna ser också risker med att fonden endast har en löptid på 20 år.

I kommittémotion 2016/17:3393 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om att den kommande fondlösningen när det gäller kostnader för omprövning av vattenverksamheter även måste omfatta ekonomisk hjälp till de ägare som redan har drabbats av kostnader i samband med en rättslig prövning.

I kommittémotion 2017/18:4151 yrkande 4 begär Hamza Demir m.fl. (V) ett tillkännagivande om att regeringen bör se till att berörda myndigheter inte ska vara skyldiga att vid klassificering och beslut om miljökvalitetsnormer gällande samhällsnyttiga verksamheter och konstgjorda eller kraftigt modifierade vatten fullt ut utnyttja det utrymme för undantag och lägre ställda krav som EU-rätten medger. Motionärerna delar regeringens uppfattning att genomförandet av ramdirektivet måste ge utrymme för att tillåta samhällsnyttiga verksamheter men anser att det inte bör vara obligatoriskt att utnyttja utrymmet. I samma kommittémotion yrkande 6 begär motionärerna ett tillkännagivande om att möjligheten att lagligförklara vattenverksamheter bör tas bort i dess helhet, dvs. för samtliga anläggningar.

Birger Lahti m.fl. (V) begär i kommittémotionerna 2016/17:2473 yrkande 6 och 2017/18:3393 yrkande 9 ett tillkännagivande om att regeringen med anledning av Vattenverksamhetsutredningen bör lämna ett lagförslag rörande vattenverksamheter till riksdagen före valet 2018. Motionärerna anser att regeringen snarast bör föreslå lämpliga åtgärder som utgår från de förslag som Vattenverksamhetsutredningen lämnade i slutbetänkandet I vått och torrt – förslag till ändrade vattenrättsliga regler (SOU 2014:35).

Lagförslaget m.m.

Skyldighet att ha moderna miljövillkor

Lagförslaget innebär att alla vattenverksamheter som har eller har tillkommit för att ha en funktion för att producera vattenkraftsel ska ha moderna miljövillkor. Enligt förslaget ansvarar verksamhetsutövaren för att ansöka om omprövning av tillståndet. Moderna miljövillkor är, enligt förslaget, sådana villkor och andra bestämmelser till skydd för människors hälsa eller miljön som gäller för verksamheten och har beslutats efter miljöbalkens ikraftträdande i en tillståndsdöm eller ett tillståndsbeslut som inte är äldre än 40 år. Om det i tillståndet finns en bestämmelse som anger en längre eller kortare tid för när miljövillkoren ska uppdateras nästa gång för att hållas moderna, gäller den tiden i stället för 40 år. Tidsfristen bör bestämmas lika för alla miljövillkor. Om det är ändamålsenligt, kan dock olika tider bestämmas.

Trots kravet på moderna miljövillkor får, enligt förslaget, en verksamhet som har påbörjats på ett lagligt sätt bedrivas till dess en prövning blivit klar, om en ansökan om prövning har lämnats in eller verksamheten omfattas av en nationell plan för moderna miljövillkor och det ännu inte har blivit dags för prövning enligt planen.

Som skäl för förslaget anför regeringen bl.a. följande. Den tidsfrist som tillämpas för moderna miljövillkor behöver ha en viss flexibilitet. Systemet behöver även möjliggöra att hänsyn tas till omständigheterna i det enskilda fallet för att ge en rimlig framförhållning och förutsebarhet för verksamhetsutövaren. Den promemoria som ligger till grund för propositionen föreslår visserligen att tidsfristen för moderna miljövillkor ska vara 20 år. Det framgår dock av promemorian att tidsfristen för alla vattenverksamheter i praktiken skulle bli bestämd till 40 eller 50 år. Det är därför lämpligt att moderna miljövillkor avser miljövillkor som är bestämda enligt miljöbalkens bestämmelser, dvs. i en dom eller ett beslut som meddelats efter balkens ikraftträdande den 1 januari 1999, och att miljövillkoren därefter som huvudregel inte får vara äldre än 40 år.

Branschens finansiering

I propositionen välkomnar regeringen den branschgemensamma finansieringslösning som företrädare för de stora vattenkraftsbolagen har åtagit sig att ordna. Som skäl för detta anför regeringen bl.a. följande. Av energiöverenskommelsen följer att vattenkraftsbranschen fullt ut ska finansiera kostnaderna för arbetet med att säkerställa att verksamheter och anläggningar åtgärdas så att Sverige lever upp till EU-rätten och dess krav på vattenverksamheter. Företrädare för de stora vattenkraftsbolagen arbetar för närvarande med att inrätta en funktion för finansiering. De bolag som avser att finansiera fonden har sammanfattat huvuddragen i finansieringslösningen. Av sammanfattningen framgår bl.a. att finansiärerna har enats om att etablera Vattenfonden, som ska ha en löptid på 20 år, och att fondens etablering baseras på att ett antal grundförutsättningar är uppfyllda. Regeringens uppfattning är att fondens struktur, som den har beskrivits av finansiärerna, uppfyller energiöverenskommelsens krav. Om det uppstår brist på medel i fonden förutsätter regeringen att finansiärerna kommer att tillskjuta ytterligare medel. Finansiärerna har enligt regeringen också för avsikt att finansiera kostnader som uppkommer eller har uppkommit till följd av en dom som har meddelats efter utgången av 2015 men före ikraftträdandet av de nya bestämmelserna.

Ramdirektivets möjligheter till undantag och lägre ställda krav

Som framgått tidigare under avsnittet med rubriken Propositionens huvudsakliga innehåll, innebär lagförslaget att det svenska genomförandet av ramdirektivet för vatten måste ge utrymme för att tillåta samhällsnyttiga verksamheter genom att undantag från den generella kravnivån ska kunna tillämpas, inklusive att förklara vattenförekomster som konstgjorda eller

kraftigt modifierade. Berörda myndigheter ska vara skyldiga att vid klassificering av vattenförekomster och vid beslut om miljökvalitetsnormer för dessa vatten fullt ut utnyttja det utrymme för undantag och lägre ställda krav som EU-rätten medger.

Av ramdirektivet för vatten följer att en vattenförekomst kan förklaras som kraftigt modifierat vatten (KMV) av en medlemsstat. Det gäller även om vattenförekomsten är modifierad på ett sådant sätt att den genom fysiska förändringar fått en väsentligt ändrad karaktär och att en förändring skulle krävas i de hydromorfologiska egenskaperna för att kunna nå god ekologisk status och att dessa förändringar i sin tur skulle få en betydande negativ inverkan på en sådan verksamhet som anges i artikel 4.3 i ramdirektivet för vatten eller på miljön i stort. En vattenförekomst kan även förklaras som konstgjort vatten (KV) om den har skapats genom eller för någon sådan verksamhet som anges i artikel 4.3. Förklarandet av en vattenförekomst som KMV eller KV är enligt bestämmelserna i ramdirektivet för vatten frivilligt för medlemsstaterna. Detta uttrycks i svensk rätt med att vattenmyndigheterna får förklara en vattenförekomst som kraftigt modifierad eller konstgjord (4 kap. 3 § förordningen [2004:660] om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön).

Ramdirektivet för vatten ger medlemsstaterna möjlighet att avvika och göra undantag från de miljömål som anges i direktivet. Direktivets bestämmelser om undantag möjliggör för medlemsstaterna att dels skjuta upp tidpunkten för när miljömålen ska nås, dels sätta lägre krav, dvs. fastställa mindre stränga mål än att uppnå god vattenstatus. Direktivet möjliggör även för medlemsstaterna att under vissa förutsättningar tillåta viss försämring av vattenkvaliteten. Även bestämmelserna om undantag är dock fakultativa.

Som också har redogjorts för tidigare har regeringen för avsikt att följa upp utfallet av den föreslagna skyldigheten att besluta om undantag och lägre ställda krav genom att ge berörda myndigheter i uppdrag att redovisa för vilka vattenförekomster undantag använts eller lägre ställda krav beslutats. Uppföljningen ska även omfatta en analys av i vilken utsträckning motsvarande undantag och lägre ställda krav används i övriga EU-länder.

Lagligförklaring

Lagförslaget innebär att möjligheten att lagligförklara anläggningar som används för vattenverksamheter för produktion av vattenkraft tas bort.

Regeringen avser att analysera förutsättningarna för att helt utmönstra lagligförklaringsinstitutet och, om analysen föranleder det, återkomma till riksdagen i frågan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare i detta betänkande ställt sig bakom regeringens lagförslag och skälen för dessa. Utskottet delar således regeringens bedömning att den tidsfrist som tillämpas för moderna miljövillkor behöver en viss

flexibilitet eftersom det är viktigt att kunna anpassa provningstakten till de behov som finns i det enskilda fallet och med hänsyn till verksamhetsutövarens intresse av förutsebarhet och långsiktighet. Även om det i promemorian föreslås att miljövillkoren inte ska vara äldre än 20 år, konstateras samtidigt att tiden för uppdatering för de allra flesta vattenverksamheter som omfattas av kravet på moderna miljövillkor i praktiken kommer att bli bestämd till 40 eller 50 år. Som regeringen anför bör kravet anpassas utifrån dessa förutsättningar. Utskottet konstaterar också att det finns en möjlighet, och kan bli nödvändigt, att bestämma en kortare tid, om det inte går att utforma miljövillkoren så att de kan antas komma att förbli ändamålsenliga för miljöskyddet och för behovet att uppnå rätt kvalitet på vattenmiljön under 40 år. Utskottet anser att denna ordning ger tillräckliga förutsättningar för att miljövillkoren ska kunna hållas moderna.

Som redogjorts för ovan är vattenkraftsbranschens finansiering av kostnaderna en del i energiöverenskommelsen. Även utskottet anser att fondens struktur, som den beskrivits av finansiärerna, uppfyller energiöverenskommelsens krav.

Vad gäller skyldigheten att vid klassificering av vattenförekomster och vid beslut om miljökvalitetsnormer för dessa vatten fullt ut utnyttja det utrymme för undantag och lägre ställda krav som EU-rätten medger, har regeringen som nämnts för avsikt att följa upp utfallet av den föreslagna skyldigheten.

Utskottet har tidigare i detta betänkande anslutit sig till regeringens skäl för att möjligheten till lagligförklaring bör avskaffas för anläggningar som används för verksamheter som omfattas av det föreslagna kravet om att ha moderna miljövillkor. Utskottet anser inte att det finns anledning för riksdagen att föregripa regeringens analys av förutsättningarna för att helt utmönstra lagligförklaringsinstitutet.

Utskottet har som framgår ovan bedömt att regeringens förslag tillgodoser riksdagens tillkännagivande avseende vattenverksamheter.

Mot denna bakgrund anser utskottet att det inte finns skäl att föreslå något initiativ med anledning av motionerna. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Övriga motioner om vattenverksamheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår övriga motionsyrkanden om vattenverksamheter. Utskottet hänvisar till innehållet i de lagändringar som utskottet ställt sig bakom och till innehållet i lagstiftning som rör tillståndsprövning och länsstyrelsens uppgifter.

Jämför reservation 7 (M) och 8 (KD).

Motionerna

I kommittémotionerna 2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 7 och 2017/18:3345 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 14 begärs ett tillkännagivande om att domstolar och myndigheter vid tillståndsprövningen av vattenverksamhet bör beakta den skada som verksamheten kan ha t.ex. för närliggande jordbruksmark.

Penilla Gunther m.fl. (KD) begär i kommittémotion 2017/18:3748 yrkande 5 ett tillkännagivande om att riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i motionen om länsstyrelsernas uppgifter vad gäller näringsverksamheter på landsbygden. Motionärerna framhåller att länsstyrelserna har till uppdrag att främja landsbygdsutveckling, miljö, kultur och samhällsplanering. Det är, enligt motionärerna, inte rimligt att myndigheten å ena sidan ger stöd till näringsidkare genom det s.k. landsbygdsprogrammet och å andra sidan kräver att en verksamhetsutövare vidtar miljöförbättrande åtgärder. Sådana åtgärder kan leda till nedläggning av vattenkraftsanläggningar och främjar därmed inte näringsverksamhet på landsbygden. För att rätta till detta menar motionärerna att de uppgifter som länsstyrelserna har behöver samordnas.

I kommittémotion 2016/17:3280 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att de statliga bidragsreglerna i samband med tillämpningen av den nuvarande vattenlagstiftningen ska ses över och att det ska vidtas åtgärder så att enskilda anläggningsägare inte lider skada av vattenlagstiftningen. Motionärerna anser att de vattenkraftsägare som blir ålagda att genomföra vissa åtgärder för att kunna fortsätta med sin verksamhet ska kunna få statligt stöd för att vidta åtgärderna.

Förslag på åtgärder som tar sikte på den ekonomiska situationen för vattenkraftsägare finns även i andra motioner. Cecilie Tenfjord-Toftby och Sten Bergheden (båda M) begär i motion 2016/17:558 yrkande 1 ett tillkännagivande om en översyn av det regelverk som styr tillsynsavgifter. Motionärerna menar att regelverket för nya tillståndsprövningar för vattenverksamheter ska vara flexibelt så att befintliga småskaliga vattenkraftsutövare kan lägga sina begränsade ekonomiska resurser på effektiva miljöförbättrande åtgärder i stället för administrativa kostnader för tillståndsprövningen. Motionärerna begär vidare i samma motion ett tillkännagivande om att den rätt till ersättning för verksamhetsinskränkningar

som Vattenverksamhetsutredningen föreslagit bör omfatta även småskalig vattenkraft med tillstånd från tiden före införandet av miljöbalken (yrkande 3).

I motion 2016/17:558 av Cecilie Tenfjord-Toftby och Sten Bergheden (båda M) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om behovet av att bevara viktiga värden som klimatsmart elproduktion, stora kulturvärden, för en levande landsbygd och värnandet och förbättrandet av den biologiska mångfalden. Motionärerna anser att länsstyrelserna bör vara skyldiga att göra en avvägning mellan dessa intressen innan de beslutar om att förelägga en verksamhetsutövare för småskaliga vattenkraftverk att ansöka om tillstånd. Dessutom bör det krävas att länsstyrelserna vid en sammantagen bedömning av dessa omständigheter anser att det är motiverat att begära att verksamhetsutövaren söker nytt tillstånd. Härutöver framhåller dessa motionärer vikten av enhetliga tillståndsbedömningar hos länsstyrelserna. Liknande förslag framförs i motionerna 2017/18:1865 av Annika Carlsson och Ulrika Carlsson i Skövde (båda C) yrkande 2, 2017/18:2700 av Katarina Brännström (M), 2016/17:3114 av Cecilia Widegren (M) yrkande 3 och 2017/18:3563 av Cecilia Widegren (M) yrkande 4.

I motion 2016/17:558 av Cecilie Tenfjord-Toftby och Sten Bergheden (båda M) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att länsstyrelserna ska göra en preliminär avvägning om det är miljömässigt motiverat att förelägga verksamhetsutövaren för en småskalig vattenverksamhet att söka tillstånd innan de meddelar ett föreläggande och att denna prövning ska ske på länsstyrelsens bekostnad.

I motion 2016/17:3114 av Cecilia Widegren (M) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att Havs- och vattenmyndigheten ska få i uppdrag att samla berörda intressenter i en dialog som syftar till att nå en ökad samsyn kring vattenkraft. Till en sådan dialog bör såväl länsstyrelserna som småskaliga vattenkraftsutövare bjudas in.

Slutligen har det väckts några motioner om tillståndsfrågor för markavvattnings- och dikningsföretag. I motion 2016/17:3201 av Cecilia Widegren (M) begärs ett tillkännagivande rörande rätten att förfoga över sin mark (yrkande 1), tillkännagivanden om regelförenklingar och kostnader för markavvattnings- och dikningsföretag (yrkandena 2–4) och ett tillkännagivande om att det ska genomföras en konsekvensanalys innan Vattenverksamhetsutredningens förslag om markavvattningsanläggningar genomförs (yrkande 5). Motionerna 2017/18:1383 av Lena Hallengren m.fl. (S) och 2017/18:233 av Anders Åkesson (C) rör också den nuvarande regleringen av tillstånd för nämnda företag. I dessa motioner begärs tillkännagivanden om att tillståndsregleringen bör ändras så att den i större utsträckning ger godtagbart skydd mot vattenbrist. Liknande förslag framförs i motion 2016/17:3090 av Anders Åkesson (C).

Gällande rätt

En allmän redogörelse över bestämmelserna om tillstånd för vattenverksamheter finns ovan under rubriken Bakgrund. Vid tillståndsprövning enligt 11 kap. miljöbalken kan frågor som rör skador på allmänna och enskilda intressen beaktas. Även markavvattning är en fråga som omfattas av bestämmelserna om vattenverksamheter i 11 kap.

Den som ansöker om tillstånd för en vattenverksamhet ska ta fram ett samrådsunderlag. Samrådsunderlaget ska vara skriftligt och innehålla en beskrivning av den avsedda verksamheten, dess lokalisering samt vilken miljöpåverkan verksamheten kan ha på allmänna och enskilda intressen. För vissa verksamheter, bl.a. för sådana som den berörda länsstyrelsen bedömer ha en betydande miljöpåverkan, kan det dessutom krävas ett mer utökat samrådsförfarande med ytterligare myndigheter och organisationer samt en mer omfattande miljökonsekvensbeskrivning.

Härutöver kan nämnas att det i förordningen (1998:1388) om vattenverksamhet m.m. finns bestämmelser som rör förfarandet vid tillståndsprövning och hanteringen av tillsyn och avgifter. I fråga om avgifter tillämpas bestämmelserna i förordningen (1998:940) om avgifter för provning och tillsyn enligt miljöbalken. Enligt den sist nämnda förordningen ska avgifter för tillsyn av vattenverksamhet betalas efter ett särskilt beslut av länsstyrelsen och utgå med visst belopp för varje hel timmes handläggningstid.

Bestämmelser om tillsyn för vattenverksamheter finns i 26 kap. miljöbalken. För vattenverksamheter är länsstyrelsen tillsynsmyndighet. Som tillsynsmyndighet får länsstyrelsen i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som meddelats med stöd av balken ska följas. Vidare regleras i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet länsstyrelsens möjlighet att vid vite förelägga den som bedriver en vattenverksamhet att avstå det vatten som är oundgängligen nödvändigt för den allmänna vattenförsörjningen vid allvarlig vattenbrist.

Bestämmelser som rör rätten till ersättning vid ingripanden av det allmänna och vid tillståndsprövning av vattenverksamhet m.m. finns i 31 kap. miljöbalken. I detta kapitel finns bestämmelser om ersättning och inlösen vid tillstånd till vattenverksamhet, skada på egen fastighet vid tillstånd till vattenverksamhet och utrivning av en vattenanläggning. Här finns även en bestämmelse om ersättning vid omprövning av vattenverksamhet (31 kap. 20 § första stycket miljöbalken). Som framgått innebär lagförslaget att denna rätt till ersättning ska tas bort efter en övergångstid om tio år (prop. 2017/18:243 s. 137).

Frågor som rör länsstyrelserna och deras uppgifter i allmänhet regleras vidare i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion. Enligt förordningen ska länsstyrelserna bl.a. främja länets utveckling och ansvara för de tillsynsuppgifter som riksdagen och regeringen ålagt länsstyrelserna. Länsstyrelsen har uppgifter bl.a. i frågor som rör lantbruk, landsbygd, hållbar samhällsplanering och boende.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare i detta betänkande ställt sig bakom regeringens lagförslag. Utskottet anser att det är en rimlig målsättning att alla vattenverksamheter ska ha tillstånd i överensstämmelse med de miljökrav som ställs i miljöbalken. För att detta mål ska uppnås på ett effektivt och lämpligt sätt bör tillstånds- och omprövningsprocesserna vara flexibla. Förslagen tillgodoser detta genom att värna om vattenkraften och samtidigt understryka vikten av moderna miljövillkor.

Regeringens lagförslag tydliggör bl.a. hur vattenverksamheter med äldre rättigheter på ett flexibelt sätt ska kunna bedrivas med moderna miljövillkor. Det förenklar också för nya verksamheter vid en omprövning av befintliga tillstånd eller vid ansökan om nytt tillstånd.

Som framgått finns det i miljöbalken bestämmelser som anger att den som söker om tillstånd för vattenverksamheter ska redovisa vilken påverkan den avsedda verksamheten kan ha på allmänna och enskilda intressen. Det innebär att det är möjligt att beakta skador på exempelvis närliggande jordbruk eller andra intressen som påverkas av vattenverksamheten. Utskottet ser därför inte anledning att ställa sig bakom de motionsyrkanden som rör frågan om att myndigheter och domstolar vid tillståndsprövningen bör beakta den skada som verksamheten kan ha på t.ex. sådan verksamhet.

Vad sedan gäller länsstyrelsernas uppgifter har dessa ett ansvar för tillsynsfrågor och ska som tillsynsmyndighet vidta de åtgärder som behövs för att bl.a. miljöbalken samt domar och andra beslut som meddelats med stöd av balken ska följas. Utskottet ser inget principiellt problem med att länsstyrelserna även har andra uppgifter, där i det enskilda fallet intresset kan vara ett annat än det som följer av uppdraget som tillsynsmyndighet. Det får förutsättas att länsstyrelserna, i likhet med andra myndigheter, kan utföra olika uppgifter på ett rättssäkert och lämpligt sätt. Mot denna bakgrund finner utskottet inte skäl att ställa sig bakom de motionsyrkanden som rör länsstyrelsen och dess roll.

När det gäller frågan om avgifter bygger de lagförslag som utskottet har ställt sig bakom på energiöverenskommelsen som innebär bl.a. att vattenkraftsbranschen fullt ut ska finansiera de kostnader som gör att Sverige lever upp till EU-rätten och dess krav på vattenverksamheter. Av lagförslaget framgår också att regeringen avser att följa upp den nya regleringen och bl.a. göra en översyn i frågor som rör avgifter. Utskottet ser mot denna bakgrund inte anledning att föregripa arbetet genom att ställa sig bakom motionsyrkanden som rör avgiftsfrågor m.m.

Det har inte heller i övrigt framkommit skäl för utskottet att föreslå något initiativ med anledning av motionsyrkandena.

Därmed föreslår utskottet att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden som rör vattenverksamheter.

Skyddet av bruksvärd jordbruksmark

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att öka eller minska skyddet för bruksvärd jordbruksmark. Utskottet hänvisar till pågående arbete och tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 9 (M), 10 (SD), 11 (C, KD) och 12 (V).

Motionerna

Ulf Kristersson m.fl. (M) begär i partimotion 2017/18:3570 yrkande 8 ett tillkännagivande om en översyn av byggande på jordbruksmark i syfte att tillåta begränsad bebyggelse på sådan mark.

I kommittémotion 2016/17:1821 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om att regeringen ska ta fram en strategi för en långsiktigt hållbar användning av åkermark och att särskilt värdefull åkermark ska klassas som riksintresse. I kommittémotion 2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att åtgärder ska vidtas för att stärka skyddet av värdefull åkermark. Liknande förslag finns i kommittémotion 2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 22 och i motion 2017/18:3509 av Kristina Yngwe (C).

I kommittémotion 2017/18:1149 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 18 begärs ett tillkännagivande om att regeringen ska komma med förslag till en nationell målsättning för bevarandet av bördig åkermark.

Bakgrund

Bestämmelser om hushållning med mark- och vattenområden, bl.a. vad gäller områden av riksintresse, finns i 3 och 4 kap. miljöbalken. I 3 kap. finns de grundläggande hushållningsbestämmelserna. Mark- och vattenområden av riksintresse för ett antal angivna ändamål ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra eller skada ändamålen. Det gäller, något förenklat, områden av riksintresse som har betydelse

- för rennärings- eller yrkesfisket
- för naturvården, kulturmiljövården eller friluftslivet
- för att de innehåller fyndigheter av värdefulla ämnen eller material
- för att de är särskilt lämpliga för anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning eller avfallshantering eller
- för totalförsvaret.

Av 3 kap. 4 § miljöbalken framgår att jordbruk är av nationell betydelse och att bruksvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga

samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Om ett område är av riksintresse för flera oförenliga ändamål, ska företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Behövs området eller en del av området för en anläggning för totalförsvaret, ska försvarsintresset ges företräde.

Pågående arbete

Miljömålsberedningen har haft i uppdrag att ta fram en strategi för långsiktigt hållbar markanvändning och en strategi för en sammanhållen och hållbar vattenpolitik. Utredningen föreslår i slutbetänkandet Med miljömålen i fokus – hållbar användning av mark och vatten (SOU 2014:50) ett flertal etappmål, varav ett avser bevarande av jordbruksmark. Utredningen föreslår i den delen bl.a. att plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL, ska förtydligas enligt följande:

- Kommunernas översiktsplaner bör bli tydligare med att beskriva hur hänsyn ska tas till brukningsvärd jordbruksmark.
- Länsstyrelsernas uppgift att bevaka frågan om brukningsvärd jordbruksmark, både under samrådet om förslag till översiktsplan och detaljplan och i sitt granskningsyttrande över planförslagen, bör tydliggöras.
- Länsstyrelsernas tillsyn av detaljplaner bör stärkas.

Förslaget innebär bl.a. ett krav på att kommuner i sina översiktsplaner ska redovisa hur hänsyn har tagits till, och kommunerna avser att hushålla med, brukningsvärd jordbruksmark. Vidare ska länsstyrelserna i sina granskningsyttranden över förslag till översikts- eller detaljplan ange om bestämmelsen i 3 kap. 4 § miljöbalken om hushållning med brukningsvärd jordbruksmark inte följs. Länsstyrelserna ska dessutom överpröva kommunernas beslut om detaljplan, om beslutet kan förväntas innebära att bestämmelsen om hushållning med brukningsvärd jordbruksmark inte följs.

Utredningen hänvisar bl.a. till att Statens jordbruksverk i rapporten Väsentligt samhällsintresse? Jordbruksmarken i kommunernas fysiska planering (rapport 2013:35) funnit att tillämpningen av 3 kap. 4 § miljöbalken varierar mellan kommunerna och att bestämmelsen i allmänhet inte tillämpas väl. Enligt utredningens bedömning bör förslaget om ändringar i PBL vara tillräckligt för att uppnå ett bättre skydd av den brukningsvärda jordbruksmarken, och det saknas därför anledning att aktualisera frågan om jordbruksmark som riksintresse.

Miljömålsberedningens betänkande är föremål för beredning inom Regeringskansliet. Enligt Miljö- och energidepartementet diskuteras för närvarande behovet av överväganden i vissa frågor som behandlas i utredningen och formerna för dessa överväganden.

Även Riksidntresseutredningen har berört frågan om skydd av brukningsvärd jordbruksmark i sitt slutbetänkande Planering och beslut för hållbar utveckling – Miljöbalkens hushållningsbestämmelser (SOU 2015:99). Utredningen har bl.a. föreslagit att de nuvarande allmänna intressena i 3 kap. miljöbalken, t.ex. brukningsvärd jordbruksmark och bostadsförsörjning, ska anges som väsentliga allmänna intressen. Utredningen föreslår även att nya bestämmelser i PBL som innebär att länsstyrelserna i sina granskningsyttranden till översiktsplan och detaljplan ska ange om planförslaget innebär att bestämmelserna om brukningsvärd jordbruksmark inte följs. Vidare föreslår utredningen bl.a. att det i 3 kap. miljöbalken införs en möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att besluta om företräde för ett väsentligt allmänt intresse före ett riksidntresse. Länsstyrelserna bemyndigas att fatta sådana beslut. Ventilen möjliggör exempelvis avvägning mellan olika intressen. Beslutet måste vara förenligt med de inledande bestämmelserna i 3 kap. om företräde för användning som från allmän synpunkt medför en god hushållning och planering utifrån en helhetssyn. Även detta betänkande bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade motionsyrkanden om ökat skydd för åkermarken dels våren 2014 (bet. 2013/14:CU17), dels våren 2016 (bet. 2015/16:CU13). Utskottet hänvisade i båda dessa betänkanden till det omfattande pågående beredningsarbetet inom Regeringskansliet med Riksidntresseutredningen och Miljömålsberedningen samt föreslog att riksdagen skulle avslå samtliga motionsyrkanden. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan har såväl Miljömålsberedningen som Riksidntresseutredningen i sina betänkanden lagt fram förslag som syftar till att förbättra skyddet av brukningsvärd jordbruksmark. Bland förslagen kan särskilt nämnas att brukningsvärd jordbruksmark ska anges som ett väsentligt allmänt intresse i 3 kap. miljöbalken och att länsstyrelsernas tillsyn över kommunernas översikts- och detaljplaner ska stärkas samt att den myndighet som regeringen bestämmer kan bestämma om företräde för ett väsentligt allmänt intresse. Båda betänkandena bereds inom Regeringskansliet.

Utskottet anser att det mot bakgrund av det arbete som pågår med de aktuella frågorna inte finns anledning för riksdagen att ta några initiativ. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Skyddet av vattenområden m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. att dricksvattenförsörjningen ska bli utpekad som ett riksintresse. Utskottet hänvisar till pågående arbete och tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 13 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:1149 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 21 begärs ett tillkännagivande om att dricksvattenförsörjningen ska bli utpekad som ett riksintresse enligt miljöbalken.

I motion 2016/17:637 av Hanna Westerén (S) begärs ett tillkännagivande om behovet av att bevaka vattensituationen och trygga dricksvattenförsörjningen på Gotland. Motionären pekar särskilt på att en av vattenanläggningarna på Gotland är utpekad som ett område av riksintresse och uppger att åtgärder behöver vidtas för att trygga dricksvattenförsörjningen.

I motionerna 2016/17:983 av Hans Ekström (S) och 2017/18:1800 av Hans Ekström m.fl. (S) begärs tillkännagivanden om att skydda Mälaren och andra viktiga vattentäkter.

I motion 2016/17:1312 av Emma Hult m.fl. (MP) begärs ett tillkännagivande om att Vättern ska skyddas som ett överordnat riksintresse. Motionärerna begär även att det ska införas krav på tillräckliga vattenskyddsområden. Liknande förslag finns i motionerna 2016/17:2630 av Annika Lillemets m.fl. (MP), 2017/18:861 av Peter Persson (S) yrkande 1 och 2017/18:3369 av Emma Hult m.fl. (MP). I motion 2017/18:861 av Peter Persson (S) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att finna en lösning beträffande vattenregleringen i Vättern.

I motion 2016/17:1560 av Betty Malmberg (M) begärs ett tillkännagivande om vikten av att vidta åtgärder för att långsiktigt säkra tillgången på dricksvatten av god kvalitet från Vättern. Ett likalydande förslag framförs av samma motionär i motion 2017/18:2168.

Gällande rätt m.m.

En allmän redogörelse för hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken finns ovan under rubriken Skyddet av bruksningsvärd jordbruksmark.

I 7 kap. miljöbalken finns bestämmelser om bl.a. vattenskyddsområden. Genom att inrätta ett vattenskyddsområde kan en vattenförekomst med betydelse som nuvarande eller framtida vattentäkt särskilt skyddas genom föreskrifter som begränsar verksamhet inom området. Vattenskyddsområden kan bildas på initiativ av bl.a. länsstyrelser eller kommuner, vilka också

beslutar om området fastställande. För ett vattenskyddsområde ska länsstyrelsen eller kommunen meddela sådana föreskrifter om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom området som behövs för att tillgodose syftet med området. Om det behövs får länsstyrelsen eller kommunen föreskriva att skyltar eller stängsel ska sättas upp och att någon annans mark får tas i anspråk för detta. Föreskrifterna ska gälla omedelbart, även om de överklagas. Som ett alternativ till att inrätta vattenskyddsområden enligt 7 kap. miljöbalken finns också en möjlighet för kommuner att utfärda lokala skyddsföreskrifter kring en vattentäkt.

Pågående arbete

Riksstyrelsen har som nämnts i sitt slutbetänkande Planering och beslut för hållbar utveckling – Miljöbalkens hushållningsbestämmelser (SOU 2015:99) föreslagit att de nuvarande allmänna intressena i 3 kap. miljöbalken anges som väsentliga allmänna intressen. Utredningen föreslår även att dessa kompletteras med bl.a. intresset av klimatanpassningsåtgärder och dricksvattenförsörjning. Utredningen har dessutom föreslagit att bestämmelser införs i plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL, om att länsstyrelsen i sitt granskningsyttrande till översiktsplan och detaljplan ska ange om förslaget inte tillgodoser ett väsentligt allmänt intresse för dricksvattenförsörjningen. Länsstyrelsen ska överpröva ett beslut om detaljplan och kan upphäva det om planen inte tillgodoser detta. Inom Regeringskansliet förs diskussioner och överväganden med anledning av Riksstyrelsens betänkande.

En annan utredning, Dricksvattenutredningen, konstaterar i sitt första delbetänkande Material i kontakt med dricksvatten – myndighetsroller och ansvarsfrågor (SOU 2014:53) att de svenska myndigheternas ansvar beträffande material i kontakt med dricksvatten i väsentlig utsträckning är ändamålsenligt, men utredningen föreslår några mindre justeringar av systemet bl.a. i fråga om tydlighet och ökad information från statens sida. I sitt andra delbetänkande, Klimatförändringar och dricksvattenförsörjning (SOU 2015:51), redovisar Dricksvattenutredningen en uppdaterad analys av klimatförändringarna i Sverige under återstoden av detta sekel, med de risker för dricksvattenförsörjningen som kan förutses.

I sitt slutbetänkande En trygg dricksvattenförsörjning – bakgrund, överväganden och förslag (SOU 2016:32) föreslår Dricksvattenutredningen bl.a. följande:

- Kommunerna ska bli skyldiga att ansöka om inrättande och omprövning av vattentäkter som ger i genomsnitt mer än 10 kubikmeter per dygn eller försörjer fler än 50 personer.
- Länsstyrelserna ska få i uppdrag att arbeta fram regionala vattenförsörjningsplaner.
- För att förbättra den offentliga kontrollen av dricksvattenanläggningar ska Livsmedelsverket få i uppdrag att utforma särskilda mål för dricksvattnet.

Dricksvattenutredningens förslag har bl.a. medfört att det inrättas ett dricksvattenråd. Övriga förslag som berör skyddet av vattenområden bereds inom Regeringskansliet.

Vidare har Boverket haft i uppdrag av regeringen att arbeta fram en strategi för arbetet med samordning, förbättring och utveckling i frågor om material i kontakt med dricksvatten. Uppdraget har redovisats i Strategi för material i kontakt med dricksvatten (rapport 2016:15). I rapporten anförts bl.a. följande. För att uppfylla kraven i Livsmedelsverkets dricksvattenföreskrifter behöver olika intressenter veta vilka material och produkter som kan användas. Livsmedelsverket ställer inte krav på egenskaper i material i vattenverk etc. Sådana krav regleras i stället genom PBL och dess tillämpningsföreskrifter som t.ex. Boverkets byggregler. Boverkets byggregler är dock inte tillräckligt preciserade och ger därför inte vägledning i fråga om en produkts lämplighet. Boverket bör därför utreda om kraven i dess byggregler bör preciseras så att det framgår vilka material, standarder och gränsvärden etc. som ska eller bör användas när ett materials eller en produkts lämplighet bedöms. Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden om riksintressemärkning av dricksvattentäkter. Våren 2016 hänvisade utskottet till pågående beredningsarbete inom Regeringskansliet och föreslog att riksdagen skulle avslå samtliga motionsyrkanden (bet. 2015/16:CU13). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan pågår ett relativt omfattande utrednings- och beredningsarbete i fråga om dricksvattenförsörjning och skyddet av vattenområden. Riksintresseutredningen har bl.a. föreslagit att intresset av dricksvattenförsörjning ska anges som ett väsentligt allmänt intresse i 3 kap. miljöbalken. Vidare pågår beredning med anledning av Dricksvattenutredningens förslag om bl.a. regionala vattenförsörjningsplaner m.m.

Utskottet anser fortfarande att resultatet av det pågående arbetet inte bör föregripas genom något initiativ från riksdagen. Samtliga motionsyrkanden bör därför avslås.

Stranderosion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om stranderosion. Utskottet hänvisar till pågående arbete och tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 14 (M) och 15 (L).

Motionerna

I partimotion 2017/18:2820 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 28 begärs ett tillkännagivande om åtgärder för att stoppa stranderosion. Motionärerna anser att stranderosion leder till att stränder försvinner ut i haven och medför att viktiga naturvärden liksom turismintressen riskerar att gå förlorade. Stranderosion behöver därför enligt motionärerna motverkas genom en aktiv kustpolitik som grundar sig på forskning och kunskap samt sker i samverkan mellan såväl berörda kommuner som statliga aktörer. Ett likalydande förslag finns i kommittémotion 2017/18:2819 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 14.

Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) begär i kommittémotion 2017/18:3352 yrkande 15 ett tillkännagivande om att det ska göras en översyn av strandfodringsregleringen. Motionärerna skriver bl.a. att stranderosion behöver motverkas och att detta kan ske genom strandfodring som innebär att den sand som erosionen tagit med sig ut i havet återförs. Metoden används i andra delar av världen och tar goda miljöhänsyn. Det är dock komplicerat att använda den i Sverige eftersom svensk rätt kräver miljöprövning enligt två olika lagar. Dessutom saknas ett övergripande ansvar för hanteringen av ansökningar om strandfodring, vilket kan leda till skilda bedömningar hos olika myndigheter. Förfarandet innebär också att regeringen får överpröva domstolarnas bedömning om tillstånd enligt miljöbalken och vid sin prövning beakta hur ansökan förhåller sig till lagen (1966:314) om kontinentalsockeln som domstolarna inte har att beakta. Detta förfarande är enligt motionärerna ohållbart och behöver ses över. Liknande förslag finns i motionerna 2016/17:3013 av Anders Hansson m.fl. (M) yrkande 2 och 2017/18:1861 av Per-Ingvar Johnsson (C) yrkande 1.

I motion 2017/18:834 av Per-Arne Håkansson m.fl. (S) begärs en långsiktig strategi för att bevara havsnära sandmarker. Motionärerna hänvisar bl.a. till de svårigheter som små eller medelstora kommuner med begränsade ekonomiska resurser har för att långsiktigt kunna säkerställa en god skötsel och restaurering av värdefulla sandmarker som utsätts för påfrestningar i samband med t.ex. stormar. Det begärs ett tillkännagivande i enlighet med detta. Ett liknande förslag finns i motion 2016/17:604 av Per-Arne Håkansson och Annelie Karlsson (båda S).

I motion 2016/17:3013 av Anders Hansson m.fl. (M) begärs ett tillkännagivande om att regeringen ska se till att staten ökar sitt engagemang i problematiken kring stranderosion (yrkande 1). Det föreslås också ett

tillkännagivande om att regeringen ska se till att staten inte kräver ersättning för den sand som kommuner återför från havsbotten till sina erosionsdrabbade stränder genom strandfodring (yrkande 3).

I motion 2017/18:1861 av Per-Ingvar Johnsson (C) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att berörda länsstyrelser ska få i uppdrag att utfärda generella riktlinjer för sandsugning och återfyllnad av sand.

I motion 2017/18:2012 av Anders Hansson (M) föreslås att regeringen snarast bör inleda samtal med den danska regeringen om att upphöra med sandsugning i Öresund (yrkande 1). Motionären hänvisar till att sandsugning innebär ett hot mot den marina miljön och menar att det därför är angeläget att regeringen försöker förmå sin danska motsvarighet att Danmark borde införa ett förbud mot sandsugning som liknar det svenska förbudet. Motionären begär vidare ett tillkännagivande om att muddrings- och sandsugningshål i Öresund och Östersjön ska återställas (yrkande 2).

Bakgrund

I plan- och bygglagen (2010:900) anges att bebyggelse och byggnadsverk ska lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bl.a. människors hälsa och säkerhet samt risken för olyckor, översvämning och erosion. Lagen innehåller också möjligheter för kommunen att i en detaljplan bestämma skyddsåtgärder för att motverka olyckor, översvämning och erosion. Länsstyrelsen ska, inom ramen för sitt tillsynsansvar, överpröva kommunens beslut om att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser om beslutet kan antas innebära bl.a. att bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. Länsstyrelsen kan också överpröva byggnadsnämndens beslut om lov eller förhandsbesked.

Kommunen ska varje valperiod sammanställa risk- och sårbarhetsanalyser och fastställa en plan för hur extraordinära händelser ska hanteras. Sådana analyser måste beakta konsekvenserna av klimatförändringarna och kan utgöra ett underlag för den fysiska planeringen (lagen [2006:544] om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap).

Strandfodring innebär att man återställer en eroderande strand till sitt ursprungliga utseende genom att tillföra sand. Sanden kan utvinna ur täkter i havet eller på land. Exempelvis kan den sand som drivit ut från en strand till havs återföras från havsbotten till stranden. För att få utvinna sand från havsbotten på detta sätt behövs tillstånd enligt såväl 11 kap. miljöbalken som lagen om kontinentalsockeln. Eftersom rätten att utforska kontinentalsockeln och utvinna dess naturtillgångar enligt lagen om kontinentalsockeln tillkommer staten måste en kommun som utvinna sand från havsbotten betala ersättning till staten för sanden.

Statens geotekniska institut (SGI) har ett sektorsövergripande ansvar för miljögeotekniska och geotekniska frågor och har på regeringens uppdrag

ansvar för samordning av stranderosionsfrågor i Sverige. Uppgiften är att verka för minskade risker för erosion. En utgångspunkt för verksamheten är att medverka till att förebygga skador till följd av stranderosion genom lämplig samhällsplanering och genom väl planerade erosionsbegränsande och återställande åtgärder vid hotad bebyggelse och infrastruktur och hotade andra skyddsvärda områden. SGI tar fram och utvecklar kunskap inom området och inventerar översiktligt förutsättningar för stranderosion i Sverige. Myndigheten är vidare remissinstans till länsstyrelser och kommuner vid fysisk planering. SGI samverkar också med svenska och internationella myndigheter med ansvar för eller anknytning till frågor kring stranderosion. Ett exempel är det myndighetsnätverk för stranderosionsfrågor som SGI driver. Dessutom ger SGI stöd till kommunala räddningstjänster vid riskbedömningar i akuta situationer.

Pågående arbete

SGI bedriver ett flertal forsknings- och utvecklingsprojekt med fokus på stranderosion. I ett projekt tar SGI i samarbete med Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Trafikverket och Sjöfartsverket fram en handledning för naturanpassade erosionsskydd i vattendrag och farleder. Målet är att kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter ska kunna använda handledningen i samband med åtgärder mot stranderosion. SGI utvecklar också i samarbete med Sveriges geologiska undersökning (SGU) ett kartverktyg som kommuner ska kunna använda i sin översiktsplanering för att se vilka områden som bör prioriteras när det gäller stranderosion längs kusterna.

Regeringen anför i inriktningsdokumentet En svensk maritim strategi – för människor, jobb och miljö bl.a. att i Sverige har sand, grus och sten utvunnits endast i begränsad omfattning i marina områden, men det har utvunnits i större utsträckning i våra grannländer. Kunskapen inom området behöver öka, varför det finns anledning att se över förutsättningarna för och konsekvenserna av havsbaserad utvinning av sand, grus och sten.

Regeringen har också gett SGI i uppdrag att i samråd med Havs- och vattenmyndigheten se över om, och i så fall under vilka förutsättningar och till vilka kostnader, utvinning av grus och sand till havs som ersättningsmaterial till naturgrus och natursand från land skulle kunna genomföras. Syftet är att säkerställa att ett eventuellt uttag sker på ett långsiktigt hållbart sätt och ska kunna utgöra en del i den lokala och regionala materialförsörjningsplaneringen. Uppdraget har redovisats i rapporten Förutsättningar för utvinning av marin sand och grus i Sverige (rapport 2017:05). I rapporten har SGI tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten bl.a. lokaliserat fyra områden som möjliga för geologiskt hållbart uttag av sand och grus.

Enligt rådets och Europaparlamentets direktiv 2014/89/EU om upprättandet av en ram för havsplanering ska medlemsstaterna upprätta havsplaner senast den 31 mars 2021. Havs- och vattenmyndigheten har

därmed och i enlighet med 4 kap. miljöbalken och havsplaneförordningen (2015:400) tagit fram förslag till havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet. Planerna ska beslutas av regeringen. Samråd avseende förslagen pågår. Havsplanerna ska omfatta Sveriges ekonomiska zon och de områden som inte ingår i fastigheter i svenskt territorialhav utanför de särskilda linjer, en nautisk mil räknat från baslinjerna som framgår av en bilaga till lagen (2017:1272) om Sveriges sjöterritorium och maritima zoner (sistnämnda lag trädde i kraft mars 2018). Enligt regeringen ska havsplanerna vara ett verktyg för hushållningen med havsområden och bidra till en samlad havsförvaltning. (prop. 2013/14:186 s. 9).

Härutöver har Boverket fått ett nytt uppdrag från regeringen att utveckla sin tillsynsvägledning avseende bl.a. erosion. I uppdraget ingår att ta ställning till hur bebyggelse ska vara utformad för att anses lämplig i förhållande till risken för bl.a. erosion. Tillsynsvägledningen ska utformas med hänsyn till sådana intressen som är viktiga ur allmän synpunkt, bl.a. behovet av motståndskraftig och långsiktigt hållbar bebyggelsestruktur och en god hushållning med mark- och vattenområden. Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2019.

Regeringen har vidare i proposition Nationell strategi för klimatanpassning (prop. 2017/18:163) bl.a. föreslagit en bedömning som rör målet för klimatanpassningen. Regeringen föreslår att målet för samhällets anpassning till ett förändrat klimat ska vara att utveckla ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som aktivt möter klimatförändringar genom att minska sårbarheter och ta till vara möjligheter. Målsättningarna om klimatanpassning i Parisavtalet och Agenda 2030 med de globala målen för hållbar utveckling ska enligt regeringen också uppnås. Målen bör beaktas i politik, strategier och planering på nationell nivå och integreras i ordinarie verksamhet. Ytterligare behov av mål eller förtydliganden av regeringens mål för klimatanpassning för olika politikområden, sektorer eller identifierade sårbarheter bör analyseras. Beredning av förslaget pågår i riksdagen.

Interpellationer

I interpellationsdebatt den 17 oktober 2017 (ip. 2017/18:2) anförde miljöminister Karolina Skog bl.a. följande gällande frågan om strandfodring.

Frågor om problemen med stigande havsnivåer och ökat tryck som kommer med klimatförändringarna måste tas på allvar och diskuteras mellan de politiska partierna. Som utgångspunkt ansvarar kommunerna för åtgärder med anledning av stranderosion. Enligt ministern bör staten ta ett visst ansvar eller delansvar för klimatanpassningsåtgärder som är för stora för en enskild kommun att mäta med eller som ligger utanför en kommuns påverkan. Formerna och gränserna för statens ansvar behöver diskuteras mellan partierna för att nå en blocköverskridande överenskommelse om en tydlig ansvarsfördelning. Det är enligt ministern viktigt att statens eventuella åtgärder med anledning av stranderosion i ett enskilt fall inte passiviserar en enskild kommun. Utöver en tydlig ansvarsfördelning behöver frågan om vilka

metoder som kan användas vid stranderosion utredas och diskuteras. Strandfodring är en sådan metod, men det finns också flera andra metoder. Miljökraven på strandfodring är stora, framför allt om det handlar om att ta upp sand, dvs. sandsugning. För sandsugning krävs tillstånd enligt lag. Det bör vidare noteras att kraven på att utreda miljöeffekterna av sandsugning är lika stora oavsett vilken lagstiftning som tillämpas vid tillståndsprövningen. Det hade därför inte varit någon skillnad om endast en lagstiftning hade reglerat tillståndsfrågan.

Enligt ministern pågår vidare bl.a. en diskussion med Danmark om stranderosion i Östersjön. Dessutom pågår politiska diskussioner och överväganden med anledning av Klimatanpassningsutredningens förslag.

Tidigare behandling

Motionsyrkanden om åtgärder mot stranderosion har avstyrkts av utskottet vid flera tidigare tillfällen, bl.a. under våren 2016 (bet. 2015/16:CU13). Utskottet var av uppfattningen att stranderosion var ett stort problem i vissa delar av landet, bl.a. i Skåne. Utskottet konstaterade att det pågick flera utrednings- och forskningsprojekt som rör denna fråga, bl.a. vid SGI med fokus på åtgärder mot stranderosion. Dessutom förutsatte utskottet att regeringen noga följer frågan om stranderosion och tar initiativ till ytterligare åtgärder vid behov. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att det inte fanns skäl för ett tillkännagivande. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar alltjämt motionärernas bedömning att stranderosion kan vara ett stort problem i vissa delar av landet, bl.a. som nämnts i Skåne. Som redovisats ovan pågår ett arbete med de aktuella frågorna. Bland annat bedriver SGI flera forsknings- och utvecklingsprojekt med fokus på åtgärder mot stranderosion, och Boverket bedriver ett arbete med att utveckla myndighetens tillsynsvägledning om bl.a. erosion.

Mot denna bakgrund finner utskottet inte anledning att föregripa arbetet genom något initiativ från riksdagen. Utskottet utgår alltjämt från att regeringen följer frågan och vidtar lämpliga åtgärder mot stranderosion om sådana skulle behövas. Sammanfattningsvis bör motionsyrkandena därför avslås.

Allmänna vattentjänster

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om allmänna vattentjänster. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Jämför reservation 16 (M, C, KD) och 17 (SD).

Motionerna

I partimotion 2017/18:3686 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 57 begärs ett tillkännagivande om att de lagar som reglerar allmänna vattentjänster ska ses över för att privata aktörer ska kunna delta i drift och investeringar av va-ledningar och anläggningar. Enligt motionärerna kan detta bl.a. leda till en bättre användning av ny reningsteknik. I kommittémotion 2016/17:3142 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag till ändringar i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster som medför att regleringen inte förhindrar bostadsbyggande. Motionärerna anser att den nuvarande utformningen av lagen innebär att krav ställs på kommunalt huvudmannaskap för va-anläggningar redan när det enbart finns ett fåtal bostadshus i ett område. Ett sådant krav medför kostnader för enskilda fastighetsägare, vilket i sin tur försvårar för bostadsbyggandet. Yrkanden om liknande tillkännagivanden finns i kommittémotionerna 2017/18:3214 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 1 och 2016/17:3280 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 6. I den sistnämnda motionen anser motionärerna bl.a. att lagregleringen särskilt försvårar bostadsbyggandet utanför tätorterna och att de lagar som reglerar området inte fullt ut harmonierar med varandra.

Även i kommittémotion 2016/17:3347 av Caroline Szyber m.fl. (KD) yrkande 11 begärs ett tillkännagivande om att vattenlagstiftningen ska förändras så att en kommunal va-lösning inte bör vara ett krav. Enligt motionärerna innebär nuvarande reglering att det räcker med att en fastighet begär uppkoppling till det kommunala va-nätet för att det ska krävas att samtliga fastigheter i aktuellt område blir tvungna att koppla upp sig till detta system. Denna ordning är enligt motionärerna orimlig och bör ändras. Det går dessutom enligt motionärernas uppfattning att investera i hållbara system som inte är kommunala anläggningar. De anser vidare att regleringen behöver ändras så att samfällighetsföreningar bör kunna få i uppdrag att lösa va-frågor. Liknande förslag finns i kommittémotionerna 2017/18:3429 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 6 och 2017/18:3652 av Caroline Szyber m.fl. (KD) yrkande 21.

I kommittémotion 2016/17:3351 av Roger Hedlund och Mikael Eskilandersson (båda SD) yrkande 26 begärs ett tillkännagivande om att regeringen ska utreda förutsättningarna för kommunala va-planer. Motionärerna anför att de kommunala va-planerna är viktiga för en långsiktig

planering av en kommuns utbyggnad. Regeringen bör därför enligt motionärerna utreda om en va-plan ska vara obligatorisk och om ett sådant krav ska införas i PBL. Likalydande förslag framförs av sistnämnda motionärer i kommittémotion 2017/18:3633 yrkande 31.

I kommittémotion 2017/18:3214 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att formerna för finansiering av kommande vattentjänster bör ses över. Motionärerna framhåller att kommunerna behöver investera i nya och mer avancerade vattenreningstekniker för att kunna hantera de kemikalier som passerar våra reningssystem. Motionärerna vill därför utveckla möjligheten att avsätta en del av va-avgifterna till fonder för framtida investeringar genom tydliga krav på kommuners vattenrening.

I kommittémotion 2017/18:3429 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om att enskilda fastighetsägare inte ska behöva betala anslutningsavgift till ett kommunalt va-nät förrän fastighetens va-system har kopplats upp mot det aktuella systemet. Motionärerna anser också att kommunerna i större utsträckning borde bli skyldiga att upplysa om att enskilda fastighetsägare har möjlighet att dela upp betalning av anslutningsavgiften till ett kommunalt va-nät över en tioårsperiod.

I motion 2016/17:1007 av Åsa Westlund (S) finns ett tillkännagivande om att kommunerna ska vara skyldiga att upprätta förnyelseplaner för va-ledningar. Likalydande förslag finns i motionerna 2016/17:1029 yrkande 2 och 2017/18:116 yrkande 2, båda av Jesper Skalberg Karlsson (M). Motionärerna anser att det nuvarande systemet inte säkerställer de krav som bör ställas på vatten- och avloppsförsörjningen över en längre tid varför det finns behov av att komplettera befintliga översiktsplaner med en obligatorisk förnyelseplan för va-ledningar. En obligatorisk förnyelseplan innebär dessutom att det blir lättare för kommunerna att förutse behov av underhållsåtgärder för befintliga va-system. I motion 2017/18:1888 av Kristina Yngwe och Daniel Bäckström (båda C) finns liknande förslag.

I motion 2017/18:116 av Jesper Skalberg Karlsson (M) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att förenkla samverkan mellan kommuner i va-frågor, bl.a. genom att möjliggöra att kommunerna samarbetar genom att utforma kommungemensamma taxor.

I motion 2017/18:2109 av Karin Svensson Smith (MP) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag till ändringar i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster som ger kommunerna möjlighet att delfinansiera åtgärder för ett lokalt omhändertagande av dagvatten i ytläge med va-taxor. Enligt motionären gör klimatförändringarna att det är nödvändigt att anpassa de ålderstigna och underdimensionerade va-näten för att kunna hantera en ökad vattenmängd. Det är därför nödvändigt att utöka de åtgärder som kommunerna kan täcka med va-avgiften.

Bakgrund

Lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (vattentjänstlagen) avser olika tjänster för vattenförsörjning och avlopp som tillhandahålls genom en allmän va-anläggning. Lagen syftar till att säkerställa tillgången till sådana vattentjänster för i första hand bostadsbebyggelsens behov. Kommunen har en långtgående skyldighet att ordna allmänna vattentjänster. Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, ska kommunen bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas och sedan se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning. Länsstyrelsen kan vitesförelägga kommunen att fullgöra denna skyldighet.

En va-anläggning kan bestå av bl.a. vattenverk, vattenreservoarer, avloppsreningsverk, pumpstationer och olika ledningsnät. En allmän sådan anläggning ska ordnas och drivas så att den uppfyller de krav som kan ställas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön och med hänsyn till intresset av en god hushållning med naturresurser. Den ska vara försedd med de anordningar som behövs för att den ska fylla sitt ändamål och tillgodose skäliga anspråk på säkerhet. Huvudmannen ansvarar för funktionen och säkerheten.

Pågående arbete

Dricksvattenutredningen har i slutbetänkandet En trygg dricksvattenförsörjning – bakgrund, överväganden och förslag (SOU 2016:32) bl.a. lyft fram att avloppsfrågor påverkar dricksvattenförsörjningen och kretsloppet av vatten. Enligt utredningen behöver en rad frågor kopplade till detta utredas närmare. Detta gäller bl.a. de kommunala reningsverken för avloppsvatten i landet som indirekt påverkar stora delar av dricksvattenförsörjningen genom att renat och ibland orenat avloppsvatten kan nå råvattentäkterna. Utsläppen från ett stort antal enskilda mindre avlopp påverkar också miljön på grund av otillräcklig rening som innebär smittorisker och bidrar till övergödning i vattendrag, sjöar och kustvatten. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

En annan utredning, Klimatanpassningsutredningen, har i betänkandet Vem har ansvaret (SOU 2017:42) lämnat flera rekommendationer och förslag varav endast några innebär lagändringar. Utredningen föreslår bl.a. två lagändringar i plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL. Ett förslag innebär att det av översiktsplanen ska framgå kommunens syn på risken för skador på bebyggelse och byggnadsverk på grund av översvämning, ras, skred och erosion och hur dessa kan minska eller upphöra. I utredningen konstateras även att frågan om dagvattenhantering behöver hanteras på ett övergripande plan och är en kommunal angelägenhet. Det finns, enligt utredningen, problem med dagvattenhanteringen som inte har med förväntade klimatförändringar att göra. Dessa beror på förtätning av områden och hårdgörning av markytor som

försvårar dagvattenhanteringen. För att kunna möta dessa utmaningar behöver dagvattenfrågor hanteras i ett tidigt skede i planprocessen och med ett övergripande perspektiv. Utredningen lämnar därför förslag till en lagändring som syftar till att möta dessa utmaningar. Vidare föreslår utredningen att vissa frågor bl.a. berörande dagvattenhantering hanteras i en nationell strategi för landet och på ett övergripande plan.

Regeringen lämnade vidare i mars 2018 propositionen Nationell strategi för klimatanpassning (prop. 2017/18:163). I propositionen behandlas bl.a. de två förslag till lagändringar som Klimatanpassningsutredningen lämnade som rör ändringar i PBL. Förslagen syftar till att förbättra beredskapen i kommunerna för klimatets förändring. Den ena ändringen innebär ett krav på att kommunerna i översiktsplanen ska ge sin syn på risken för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra. Den andra ändringen innebär att kommunen i en detaljplan får bestämma att det krävs marklov för markåtgärder som kan försämra markens genomsläpplighet och som inte vidtas för att anlägga en gata, väg eller järnväg som är förenlig med detaljplanen. Regeringen lämnar även, som tidigare nämnts, en bedömning avseende mål för en nationell strategi för klimatanpassning. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2018. Beredning av förslaget pågår i riksdagen.

Utredningen om hållbara vattentjänster har i maj 2018 i betänkandet Vägar till hållbara vattentjänster (SOU 2018:34) lämnat i huvudsak följande förslag.

- Havs- och vattenmyndigheten ska utses till tillsynsvägleddande myndighet för länsstyrelsernas tillsyn över hur kommunerna uppfyller sin skyldighet att ordna vattentjänster enligt 6 § vattentjänstlagen. Arbete ska göras i samarbete med Boverket, Livsmedelsverket och Naturvårdsverket. Detta för att ge länsstyrelserna ett ökat stöd, underlätta kunskapsutbyte mellan dem och se till att tillsynen blir mer lika över landet.
- Det görs en ändring i 6 § vattentjänstlagen som innebär att kommunerna lägger ett större fokus på att bedöma behovet av vattentjänster. Det föreslås att kommunerna bör utreda om det finns en möjlighet att på ett annat sätt än med en allmän va-anläggning uppnå ett motsvarande skydd för människors hälsa och miljön.
- I vattentjänstlagen införs ett krav på att kommunerna ska se till att det finns en långsiktig plan för hur försörjning av vattentjänster inom kommunen ska ske och att denna plan ska beslutas av kommunfullmäktige. Den långsiktiga planen ska lämna förslag på samråd och granskning för att öka det demokratiska inflytandet över hur kommunerna planerar för att ansluta fastigheter till kommunalt vatten och avlopp.
- De statliga myndigheter som arbetar med vattentjänsterna ska samverka mer för att stödja kommunerna och styra mot hållbara vattentjänster. Utredningen föreslår därför att en plattform för detta bör bildas med Naturvårdsverket som koordinator.

Beredning av förslaget pågår inom Regeringskansliet.

Skriftliga frågor och interpellationer

Miljöminister Karolina Skog har i sitt svar på en skriftlig fråga (fr. 2016/17:57) om tillämpningen av vattentjänstlagen anfört följande.

Vattentjänstlagen ger visst utrymme för fastighetsägare, när det bedömts lämpligt, att själva ansvara för vatten och avlopp antingen enskilt eller tillsammans med andra i samfällighetslösningar. I de fall där en allmän va-anläggning inte är påkallad med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön kan en fastighetsägare inom ett område där det kommunala vatten- och avloppsnätet ännu inte är utbyggt enskilt eller i grupp ansöka hos kommunen om tillstånd till en egen lösning. Om man inte är nöjd med kommunens beslut i frågan kan beslutet överklagas till länsstyrelsen och sedan vidare till mark- och miljödomstol.

Jag är medveten om att det finns problem relaterat till hur lagen tolkas. Det tycks ha utvecklats en svårhanterlig praxis kring vem som ska ha ansvar för avloppshantering i mindre bebyggelseområden på landsbygden. En kommunal hantering kan ofta ge en tryggare och stabilare rening, men ibland till relativt stora kostnader för både enskilda och kommunen. En enskild avloppslösning kan ofta vara ett tillräckligt alternativ, men det förutsätter att det handlar om väl fungerande anläggningar. Det är inte alltid fallet.

Regeringen är delaktig i den pågående diskussionen kring problematiken, bland annat med några av de berörda kommunerna.

I en interpellationsdebatt den 9 november 2017 (2017/18:40) hänvisade ministern till den pågående Utredningen om hållbara vattentjänster som bl.a. ska föreslå alternativ till den kommunala skyldigheten att ordna allmänna vattentjänster i större sammanhang. Ministern anförde att syftet med utredningen är att se hur utsläppen från små avlopp kan minskas på kostnadseffektivt sätt. De alternativ som bör undersökas är möjligheten för kommunerna att besluta om s.k. va-samverkan och möjligheten att i större utsträckning ge utrymme för enskilda alternativ när dessa kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön och om en sådan lösning är förenlig med intresset av en god hushållning med naturresurser. En utgångspunkt är att det ska vara enkelt för den enskilda fastighetsägaren att göra rätt utifrån lokala förutsättningar.

Tidigare behandling

Utskottet har behandlat motioner om allmänna vattentjänster vid flera tillfällen, senast våren 2016 (bet. 2015/16:CU13). Utskottet avstyrkte tre yrkanden om dagvattenhantering och förändringar i vattentjänstlagen med hänvisning till beredningarna av Dricksvattenutredningen och Klimat-anpassningsutredningens förslag. Utskottet ansåg att det inte fanns skäl att föregripa resultatet av pågående utredningar genom att föreslå tillkännagivanden i frågor som rör allmänna vattentjänster. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser liksom motionärerna att det är angeläget att landets kommuner har en väl fungerande dagvattenhantering och tillräcklig beredskap för att kunna hantera följderna av ett gradvis förändrat klimat med fler översvämningar.

Som redovisats ovan har Dricksvattenutredningen gjort en kartläggning och utvärdering av behoven av modernisering och förnyelse av infrastrukturen för dricksvattenproduktion och distribution. Vidare har Klimatanpassningsutredningen sett över befintlig lagstiftning och föreslagit de ändringar som ska innebära en långsiktigt hållbar dagvattenhantering som gör bebyggd miljö mer översvämningssäker. Även Utredningen om hållbara vattentjänster har som framgår ovan haft i uppdrag att bl.a. föreslå hur vattentjänstlagen ska förändras. Den sistnämnda utredningen har i sin redovisning lämnat förslag till förändringar i bl.a. vattentjänstlagen som syftar till att göra det flexiblere för kommunerna vid tillämpning av 6 § vattentjänstlagen. Beredning av samtliga betänkanden pågår inom Regeringskansliet. Utskottet bedömer mot denna bakgrund att det alltså saknas anledning för riksdagen att föregripa resultatet av beredningsarbetet med ett initiativ. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Reservationer

1. Tillstånd och särskilda äldre rättigheter, punkt 1 (V)

av Nooshi Dadgostar (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:4151 av Hamza Demir m.fl. (V) yrkande 2 och
avslår proposition 2017/18:243 punkt 13.

Ställningstagande

Jag anser inte att äldre rättigheter såsom urminnes hävd är sådana rättigheter som kan anses meddelade enligt motsvarande bestämmelse i miljöbalken. Den verksamhet som bedrivs i dag skiljer sig oftast påtagligt från den ursprungliga verksamheten. Det är inte rimligt att anläggningar och verksamheter som inte tillståndsprövats ska anses lika lagliga som de verksamheter som genomgått en kostsam prövning och erhållit krav och villkor, oavsett om detta bara ska gälla under en övergångsperiod tills alla verksamheter fått moderna tillstånd. Jag anser att den föreslagna ändringen försvårar möjligheterna att stärka miljöhänsynen.

Riksdagen bör därför avslå regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken. Därmed bör riksdagen avslå proposition 2017/18:243 punkt 13 och bifalla motion 2017/18:4151 yrkande 2.

2. Inhämtnad av yttrande från vattenmyndigheten, punkt 2 (V)

av Nooshi Dadgostar (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken i de delar det avser 22 kap. 13 §.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:4151 av Hamza Demir m.fl. (V) yrkande 5 och
avslår proposition 2017/18:243 punkt 1 i denna del.

Ställningstagande

Miljökvalitetsnormerna för en viss vattenförekomst består av krav på vilken kvalitet eller status som vattenförekomsten ska uppnå senast vid en given tidpunkt. För att uppnå kvaliteten, t.ex. god ekologisk status, används kvalitetsfaktorer som kan handla om antalet fiskarter. Jag anser att införandet av miljökvalitetsnormer i miljöbalken var ett viktigt steg för att stärka lagstiftningen eftersom de tar sikte på tillståndet för miljön och inte hur mänsklig verksamhet ska utformas. Statusklassificering och miljökvalitetsnormer har under senare tid varit föremål för kritik, både från delar av näringen och från borgerliga partier. Jag anser att regeringens förslag riskerar att underminera systemet med statusklassificering och miljökvalitetsnormer då gällande beslut kan bli föremål för ständiga ifrågasättanden och utredningar.

Jag anser därför att riksdagen bör avslå regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken i de delar det avser 22 kap. 13 §. Därmed bör riksdagen avslå proposition 2017/18:243 punkt 1 i denna del och bifalla motion 2017/18:4151 yrkande 5.

3. Båtnadsregeln, punkt 3 (V)

av Nooshi Dadgostar (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken i de delar det avser att 11 kap. 6 § ska upphöra att gälla.

Därmed bifaller riksdagen motion 2017/18:4151 av Hamza Demir m.fl. (V) yrkande 7 och avslår proposition 2017/18:243 punkt 1 i denna del.

Ställningstagande

Syftet med införandet av den s.k. båtnadsregeln var att förhindra vattenverksamhet eller tillkomsten av vattenanläggningar som inte är samhällsekonomiskt motiverande. Som Naturvårdsverket konstaterat är bestämmelsen avsedd som ett extra skydd för miljön genom att prövningen av vattenverksamhet också innefattar en samhällsekonomisk helhetsbedömning av verksamheten eller anläggningen vid sidan av avvägningar mot hänsynsreglerna. I likhet med Naturvårdsverket och ett stort antal andra remissinstanser anser jag att båtnadsregeln ska värnas och att ett borttagande av den medför en försvagning av skyddet för miljön. Det är önskvärt att prövningen av vattenverksamhet och miljöfarlig verksamhet blir mer likartad, men det bör inte ske på bekostnad av miljöskyddet. Det rimliga är att resurser i första hand ska gå till åtgärder vid samhällsnyttiga anläggningar, vilket båtnadsregeln bidrar till.

Mot bakgrund av detta anser jag att riksdagen bör avslå regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken i de delar det avser att 11 kap. 6 § ska upphöra att gälla. Därmed bör riksdagen avslå proposition 2017/18:243 punkt 1 i denna del och bifalla motion 2017/18:4151 yrkande 7.

4. Övergångsbestämmelser, punkt 4 (SD)

av Roger Hedlund (SD) och Mikael Eskilandersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken i de delar det avser punkt 2 ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna med den ändringen att den punkten ska ha följande lydelse:

"2. Dessa bestämmelser gäller även för handläggning och prövningen av mål och ärenden som har inletts före ikraftträdandet."

Därmed bifaller riksdagen motion 2017/18:4155 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) och bifaller delvis proposition 2017/18:243 punkt 1 i denna del.

Ställningstagande

Vi välkomnar i stort de förändringar som föreslås i propositionen, och Sverigedemokraterna har varit drivande för att få till dessa förändringar. Vi anser dock att det blir en orimlig orättvisa för de verksamhetsutövare som har ett pågående ärende eller som nyligen har fått ett lagakraftvunnet föreläggande, eftersom de inte kommer att omfattas av förändringarna. Vi anser därför att förslaget bör anpassas så att de nya bestämmelserna kommer att gälla även för handläggning och prövning av mål och ärenden som har inletts men inte avslutats före det föreslagna ikraftträdandet. Vi anser därför att riksdagen bör anta regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken i de delar det avser punkt 2 ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna med den ändringen att punkten ska lyda:

"2. Dessa bestämmelser gäller även för handläggning och prövningen av mål och ärenden som har inletts före ikraftträdandet."

Därmed bör riksdagen delvis bifalla proposition 2017/18:243 punkt 1 i denna del och bifalla motion 2017/18:4155.

5. Lagförslagen i övrigt, punkt 5 – motiveringen (M, SD, C, KD)

av Caroline Szyber (KD), Mats Green (M), Carl-Oskar Bohlin (M), Roger Hedlund (SD), Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Ola Johansson (C), Lars Beckman (M) och Mikael Eskilandersson (SD).

Ställningstagande

Vi har tidigare i betänkandet ställt oss bakom regeringens lagförslag när det gäller tillstånd och särskilda äldre rättigheter, inhämtande av yttrande från vattenmyndigheten, avskaffande av båtadsregeln och övergångsbestämmelser för ändringar i miljöbalken. Vi har nu att ta ställning till övriga delar av regeringens lagförslag om vattenmiljö och vattenkraft.

Som en del i energiöverenskommelsen från 2016, som träffades av bl.a. Moderaterna, Kristdemokraterna och Centerpartiet, läggs nu fram förslag om ny lagstiftning för vattenkraft och andra vattenverksamheter. Lagförslagen innebär bl.a. att all vattenkraft ska ha moderna tillstånd och att vattenkraften ska värnas. Som framgår av propositionen innebär förslagen att även svensk vattenkraft ska få moderna miljökrav men att prövningarna ska ske på ett sätt som inte blir onödigt administrativt eller ekonomiskt betungande. För att värna vattenkraften och annan infrastruktur utgår lagförslagen från att Sverige fullt ut ska använda de möjligheter till undantag och lägre ställda krav som EU-rätten medger. Det nya regelverket bedöms leda till bättre miljö och mer livskraftiga ekosystem längs många vattendrag.

Vattenkraften spelar en central roll för att Sverige ska uppnå målet om 100 procent förnybar elproduktion till år 2040, och genom förslagen kan vattenkraften fortsätta ha en nyckelroll i det svenska elsystemet samtidigt som verksamheterna anpassas till moderna miljövillkor.

Vi gör till att börja med i likhet med majoriteten inte någon annan bedömning än näringsutskottet beträffande propositionen. Härutöver vill vi framhålla följande.

Genom lagförslaget om försämringsförbud m.m. införs, som regeringen påpekar, en skyldighet för bl.a. mark- och miljödomstolen att inte tillåta att en verksamhet eller åtgärd påbörjas eller ändras på ett sätt som medför en otillåten försämring av vattenkvaliteten eller som äventyrar att rätt vattenkvalitet kan uppnås. Vidare införs en skyldighet att vid prövning för ett nytt tillstånd och vid omprövning av tillstånd besluta de bestämmelser och villkor som behövs för att verksamheten inte ska medföra en sådan försämring eller ett sådant äventyrande. Lagförslaget innebär dels att en prövningsmyndighet inte får tillåta en verksamhet eller en åtgärd som innebär att vattenkvaliteten försämrats i strid med ett försämringsförbud, dels att prövningsmyndigheten inte får tillåta att en verksamhet eller åtgärd äventyrar att rätt kvalitet på vattenmiljön kan uppnås. Regleringen syftar till att ramdirektivets krav i fråga om icke-försämring och om skyldigheten att inte äventyra möjligheterna att uppnå rätt vattenkvalitet får genomslag i de enskilda prövningarna. Förslaget syftar även till att anpassa verksamheterna så att Sverige kan uppfylla EU-rättens krav i fråga om vattenmiljön.

Avgörande för bedömningen av försämringsförbudet är de kvalitetsfaktorer som framgår av bilaga V till ramdirektivet för vatten. Dessa kvalitetsfaktorer kommer att genomföras i svensk rätt genom föreskrifter. Till skillnad från försämringsförbudet, där bedömningen ska göras med utgångspunkt från den kvalitet som vattenförekomsten redan har, ska bedömningen när det gäller

äventyrandet göras i förhållande till den status eller potential som ska uppnås. Uttrycket äventyra markerar att prövningsmyndigheten genom villkor och krav ska se till att verksamheten eller åtgärden inte innebär ett allvarligt hot mot möjligheten att uppnå rätt kvalitet på den aktuella vattenmiljön. Med ”äventyra” avses inte vilket försämrande som helst utan ett risktagande av sådan dignitet att Sveriges möjligheter att uppfylla ramdirektivet och dess krav hotas så allvarligt att risktagandet måste anses som oacceptabelt. Därmed finns det som framgår av propositionen ett ganska stort utrymme för att tillåta verksamheter eller åtgärder som innebär påfrestningar på arbetet att förbättra vattenmiljön eller som gör det svårare att uppnå rätt kvalitet. Vi vill vidare i detta sammanhang särskilt framhålla vad regeringen anför beträffande kvalitetsfaktorer. I propositionen anges att EU-domstolens uttalande i den s.k. Weserdomen, dvs. EU-domstolens avgörande i mål C-461/13, innebär följande beträffande tolkningen av begreppet försämring av status enligt ramdirektivet för vatten. Begreppet innebär att en försämring inom den lägsta kvalitetsfaktorn alltid är otillåten. Om det inte rör sig om en sådan försämring, är det en otillåten försämring så snart statusen blir försämrad med en klass. Detta innebär alltså att rörelser inom samma klass är tillåtna så länge det inte rör sig om en försämring inom sämsta kvalitetsklassen.

Av lagförslaget om försämringsförbud följer vidare att domstolen ska besluta om de bestämmelser och villkor som behövs för att ett nytt tillstånd eller en omprövning av ett befintligt tillstånd inte medför en försämring av vattenkvaliteten i strid med nämnda förbud eller som innebär ett sådant äventyrande som avses i förslaget. Det sagda innebär att prövningsmyndigheten ska se till att verksamheten förses med tillräckligt långtgående villkor när den prövar frågan om ett nytt tillstånd eller omprövar ett tillstånd. Prövningen kan dessutom i vissa fall resultera i att det saknas förutsättningar för att ge tillstånd till verksamheten. Om det är ett anmälningsärende eller om verksamheten eller åtgärden upptäcks vid en tillsyn av prövningsmyndigheten, handlar prövningen i stället om att myndigheten ska förelägga om att verksamheten ska ha tillräckligt långtgående försiktighetsmått. Av det sagda följer enligt vår mening att avsikten alltså inte är att det ska ske en dubbelprövning. Vi vill understryka att lagförslaget snarare innebär en lösning för att uppnå EU-rättens krav.

Som framgår ovan är avsikten inte heller att hindra utbyggnad av verksamheter eller åtgärder. Vidare innebär inte ett försämrande av kvaliteten av vattenmiljön i sig ett sådant äventyrande som avses i förslaget. Syftet med förslaget är att det ska göras en bedömning av den sammantagna effekten och hur den inverkar på möjligheten att nå rätt status eller potential för den aktuella vattenmiljön. Därmed önskar vi framhålla att lagförslaget alltså inte innebär att varje utbyggnad av en vattenverksamhet ska anses vara ett sådant äventyrande som avses i regleringen.

När det sedan gäller förslaget om möjligheter att ställa mindre långtgående krav som medges av EU-rätten till förmån för samhällsnyttiga verksamheter bör noteras att det i propositionen anföras följande. Förslaget syftar till att

genomföra EU-rättens krav på att säkerställa vattenmiljöns kvalitet. Då EU-rätten ger möjlighet till att i vissa fall göra undantag från försämringsförbudet och skyldigheten att se till att en verksamhet eller en åtgärd inte äventyrar att rätt kvalitet på vattenmiljön uppnås, föreslår regeringen en bestämmelse som innehåller ett bemyndigande för regeringen om att föreskriva om sådana undantag. Som framgår av propositionen får enligt ramdirektivet undantag göras för verksamheter och åtgärder som behövs för att tillgodose ett allmänintresse av större vikt eller som innebär sådana fördelar för människors hälsa och säkerhet eller för hållbar utveckling att fördelarna uppväger nackdelarna. Det som får tillåtas handlar om att ändra en vattenförekomsts fysiska karaktär (djup, höjdläge, sträckning etc.) eller att sänka en vattenförekomsts status från hög till god status. Det utrymme för undantag från förbuden som EU-rätten ger avser sådant som trots negativ inverkan på vattenmiljön är förenligt med miljöbalkens övergripande syfte att trygga en användning av mark, vatten och fysisk miljö som är hållbar från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt. Vi har ingen invändning mot förslaget och vill framhålla att det är viktigt att möjligheten att göra undantag faktiskt används. Vi vill betona att även småskalig vattenkraft bör kunna bedömas som samhällsnyttig verksamhet.

När det gäller förslagen som rör kontrollstation och vägledning anføres i propositionen att det ska göras en uppföljning som samordnas med den kontrollstation som föreslås i propositionen om energipolitikens inriktning. Uppföljningen ska inledas 18 månader efter det att bestämmelserna om omprövning för moderna miljövillkor trätt i kraft. I propositionen anges att regeringen kommer att ge berörda myndigheter i uppdrag att dels ta fram en vägledning för hur en miljöanpassning av vattenkraften kan ske på ett kostnadseffektivt sätt i förhållande till eftersträvad miljönytta, dels utveckla sitt vägledande material vad gäller bedömningsgrunder, vad som kan anses vara samhällsnyttig verksamhet, för statusklassning och för kraftigt modifierade vatten samt även se över föreskrifter om vattenförekomsternas avgränsning, klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten.

Vi instämmer i regeringens bedömning att det finns behov av en uppföljning av förslaget. Vi utgår ifrån att det efter en sådan uppföljning finns utrymme för eventuella ändringar om det vid uppföljningen skulle framkomma behov av det. Enligt vår mening bör det framhållas att en utgångspunkt för det vägledande materialet bör vara att småskalig vattenkraft ska kunna bedömas som samhällsnyttig verksamhet.

Det har inte väckts någon motion som går emot att riksdagen antar regeringens lagförslag i aktuella delar. Sammanfattningsvis anser vi att riksdagen bör anta lagförslagen.

Vidare anser vi i likhet med majoriteten att de motionsyrkanden som behandlas i detta avsnitt får anses tillgodosedda genom lagförslagen. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Även vi anser att riksdagens tillkännagivande är tillgodosett genom lagförslagen.

6. Lagstiftningens framtida utformning, punkt 6 (V)

av Nooshi Dadgostar (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:2473 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 6,

2017/18:3393 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 9 och

2017/18:4151 av Hamza Demir m.fl. (V) yrkandena 1, 3, 4 och 6 samt avslår motion

2016/17:3393 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 6.

Ställningstagande

Vattenkraften är en våra största förnybara energikällor och därmed mycket viktig för svensk elproduktion. Vattenkraften påverkar dock den fysiska miljön i svenska vattendrag vad gäller bl.a. vandringsvägar för djur och den biologiska mångfalden. Enligt min mening ska vattenverksamheter därför prövas enligt miljöbalkens regler. Jag välkomnar därför förslag som innebär en mer ekologiskt hållbar vattenkraft. Jag konstaterar att den aktuella propositionen endast behandlar ett av de förslag som Vattenverksamhetsutredningen lämnade i delbetänkandet Ny tid ny prövning – förslag till ändrade vattenrättsliga regler (SOU 2013:69). Enligt min mening bör regeringen snarast föreslå lämpliga åtgärder som utgår från de förslag som Vattenverksamhetsutredningen lämnade i slutbetänkandet I vått och torrt – förslag till ändrade vattenrättsliga regler (SOU 2014:35).

Jag delar vidare regeringens uppfattning att det svenska systemet för prövning av verksamheter och åtgärder som påverkar vattenmiljön behöver vara ordnat så att verksamheterna och åtgärderna blir prövade enligt miljöbalkens krav. På så sätt säkerställs att verksamheterna och åtgärderna förenas med de villkor som behövs för att uppfylla miljöbalkens krav, och därigenom de krav som följer av EU:s ramdirektiv för vatten. Få av de verksamheter som berörs av förslagen har i närtid prövats och försetts med villkor och krav enligt miljöbalken. Som regeringen föreslagit bör det därför införas en skyldighet för utövare av vattenverksamheter med koppling till produktion av vattenkrafts el att se till att verksamheten förses med och upprätthåller moderna miljövillkor. Till skillnad från förslaget anser jag att moderna miljövillkor inte bör kunna gälla i 40 år. I stället bör moderna miljövillkor aldrig vara äldre än 20 år, och därmed bör en uppdatering ske inom den tidsrymden. En sådan ordning stärker förutsättningarna för att villkor

och bestämmelser kommer att vara uppdaterade med hänsyn till skydd för miljö och en anpassningsbar vattenförvaltning.

Den branschgemensamma finansieringslösningen har kommit till stånd genom energiöverenskommelsen och sänkt fastighetsskatt för vattenkraftverk, men är i grunden ett frivilligt initiativ av de stora vattenkraftsbolagen. I gengäld har kraftverksbolagen kunnat ställa ett antal motkrav, t.ex. att den totala påverkan på den svenska vattenkraftproduktionen ska kunna begränsas till max 2,3 procent av normalårsproduktionen. Jag anser att det är anmärkningsvärt att näringen för finansieringslösningen kan ställa detta krav på målsättning för rättssystemet. Det är orimligt att begränsa hur mycket miljöanpassning som kommer att behövas för att nå våra nationella miljömål och miljökvalitetsnormer. Jag anser att det med nuvarande finansieringsförslag finns ökade risker för att verksamheter som inte är samhällsekonomiskt lönsamma ändå kan fortgå och att miljöanpassningen därmed försvagas. Jag ser även risker med att fonden endast har en löptid på 20 år. Regeringen bör därför återkomma med förslag på en långsiktig och robust finansieringslösning som överstiger 20 år och saknar motkrav från finansörerna.

Jag delar regeringens uppfattning att genomförandet av ramdirektivet måste ge utrymme att tillämpas för att tillåta samhällsnyttiga verksamheter genom undantag från den generella kravnivån. Däremot bör det inte vara en skyldighet för myndigheter att vid klassificering av vattenförekomster och vid beslut om miljökvalitetsnormer fullt ut utnyttja det utrymme för undantag och lägre ställda krav som EU-rätten medger. Det måste finnas utrymme för myndigheter att i viss utsträckning inte utnyttja möjligheterna till undantag. Detta bör regeringen tillse.

Jag ställer mig bakom förslaget om att möjligheten att lagligförklara anläggningar som används för vattenverksamheter för produktion av vattenkraftsel och som tillkommit utan tillstånd tas bort. Jag anser dock att möjligheten till lagligförklaring bör tas bort i sin helhet, dvs. för samtliga anläggningar.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

7. Övriga motioner om vattenverksamheter, punkt 7 (M)

av Mats Green (M), Carl-Oskar Bohlin (M), Cecilie Tenfjord-Toftby (M) och Lars Beckman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 7 och

2017/18:3345 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 14 och avslår motionerna
 2016/17:558 av Cecilie Tenfjord-Toftby och Sten Bergheden (båda M) yrkandena 1–4,
 2016/17:3090 av Anders Åkesson (C),
 2016/17:3114 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 2 och 3,
 2016/17:3201 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 1–5,
 2016/17:3280 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 2,
 2017/18:233 av Anders Åkesson (C),
 2017/18:1383 av Lena Hallengren m.fl. (S),
 2017/18:1865 av Annika Qarlsson och Ulrika Carlsson i Skövde (båda C) yrkande 2,
 2017/18:2700 av Katarina Brännström (M),
 2017/18:3563 av Cecilia Widegren (M) yrkande 4 och
 2017/18:3748 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 5.

Ställningstagande

Svenska myndigheter har en tendens att tolka gällande regler, t.ex. EU-regler, som rör vattenverksamheter alltför hårt. Ett exempel är tolkningen av Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (vattendirektivet). Tolkningen och tillämpningen av vattendirektivet får enligt vår uppfattning till följd att fördämningar behöver rivas, vilket i sin tur medför att förutsättningarna för verksamheter nedströms kan påverkas av förändrade vattenflöden. Detta innebär risker för skador på närliggande jordbruk, vilket är orimligt. Enligt vår uppfattning behöver alla beslut som rör vattenverksamheter vägas mot den nytta eller skada som besluten kan ha för t.ex. jordbruket. Det får bli en uppgift för regeringen att ta nödvändiga initiativ. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

8. Övriga motioner om vattenverksamheter, punkt 7 (KD)

av Caroline Szyber (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3748 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 5 och avslår motionerna

2016/17:558 av Cecilie Tenfjord-Toftby och Sten Bergheden (båda M) yrkandena 1–4,

2016/17:3090 av Anders Åkesson (C),
2016/17:3114 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 2 och 3,
2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 7,
2016/17:3201 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 1–5,
2016/17:3280 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 2,
2017/18:233 av Anders Åkesson (C),
2017/18:1383 av Lena Hallengren m.fl. (S),
2017/18:1865 av Annika Qarlsson och Ulrika Carlsson i Skövde (båda C) yrkande 2,
2017/18:2700 av Katarina Brännström (M),
2017/18:3345 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 14 och
2017/18:3563 av Cecilia Widegren (M) yrkande 4.

Ställningstagande

Jag värnar om företagens rätt att driva och underhålla småskalig vattenkraft. De små vattenkraftverken står för nästan sex procent av den totala vattenkraftselen samtidigt som ägarna till dessa små vattenkraftverk har fått det allt kämpigare de senaste åren. Detta beror bl.a. på att myndigheternas arbetssätt inte är harmonierade med varandra. Som exempel kan nämnas länsstyrelserna som har till uppgift att bl.a. främja landsbygdsutveckling, miljö, kultur och samhällsplanering. Inom ramen för detta uppdrag ger länsstyrelserna stöd genom landsbygdsprogrammet till exempelvis vattenkraftverk. Samtidigt kräver länsstyrelserna miljöförbättrande åtgärder som kan leda till att anläggningarna måste läggas ned. Enligt min uppfattning behöver länsstyrelsernas uppgifter samordnas för att på ett bättre sätt främja näringsverksamheter på landsbygden och därmed landsbygdsutveckling. Regeringen bör därför se till att det genomförs en konsekvensanalys som rör länsstyrelsens uppgifter och att lämpliga åtgärder vidtas för en samordnad verksamhet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

9. Skyddet av bruksvärd jordbruksmark, punkt 8 (M)

av Mats Green (M), Carl-Oskar Bohlin (M), Cecilie Tenfjord-Toftby (M) och Lars Beckman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3570 av Ulf KristerSSon m.fl. (M) yrkande 8 och
avslår motionerna

2016/17:1821 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 9,
2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 1,
2017/18:1149 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 18,
2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 22 och
2017/18:3509 av Kristina Yngwe (C).

Ställningstagande

Enligt miljöbalken är jordbruket ett nationellt intresse, och jordbruksmark ska hushållas med. Det finns samtidigt ett intresse och ett behov av att bygga i områden med brukningsvärd jordbruksmark. Lagstiftningen är dock mycket restriktiv när det gäller att tillåta bebyggelse på sådan mark, vilket får stora och orimliga konsekvenser. Vi anser att småskaligt byggande på landsbygden bör främjas så att t.ex. den som vill bygga ett hus åt sina barn i nära anslutning till sitt eget hus kan få tillåtelse att göra det. Vi anser dessutom att det inte är rimligt att förbjuda husbyggen på sådan mark, om det står klart att marken är mindre betydelsefull ur livsmedelsproduktionshänseende. Det får bli en uppgift för regeringen att ta nödvändiga initiativ.

Vad som ovan anförts bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

10. Skyddet av brukningsvärd jordbruksmark, punkt 8 (SD)

av Roger Hedlund (SD) och Mikael Eskilandersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:1821 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 9 och
avslår motionerna

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 1,
2017/18:1149 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 18,
2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 22,
2017/18:3509 av Kristina Yngwe (C) och
2017/18:3570 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 8.

Ställningstagande

Sverige har i dag allvarliga problem med en sjunkande självförsörjning av livsmedel. Detta är en trend som måste brytas. Svensk åkermark försvinner successivt till förmån för vägar, köpcentrum och förtätningar. Det är naturligtvis sunt att städer och byar utvecklas, men bebyggd åkermark är svår

att återställa, och bebyggelse skulle ofta kunna uppföras på annan mark än högklassig åkermark.

I Danmark klassas åkermarken som riksintresse, och i Norge finns en nationell målsättning att spara åkermarken. Sverige bör i detta avseende ta efter våra nordiska grannar.

Regeringen bör mot denna bakgrund ta fram en strategi för en långsiktigt hållbar användning av åkermark och återkomma till riksdagen med förslag om att särskilt värdefull åkermark ska klassas som riksintresse.

Det ovan anförda bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

11. Skyddet av bruksvärde jordbruksmark, punkt 8 (C, KD)

av Caroline Szyber (KD) och Ola Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 1,

2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 22 och

2017/18:3509 av Kristina Yngwe (C),

bifaller delvis motion

2017/18:1149 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 18 och

avslår motionerna

2016/17:1821 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 9 och

2017/18:3570 av Ulf KristerSSon m.fl. (M) yrkande 8.

Ställningstagande

Jordbruket är grunden för en nations överlevnad. Den svenska självförsörjningsgraden har emellertid minskat kraftigt de senaste decennierna. Sverige saknar i dag förmåga att försörja sin befolkning med livsmedel och är beroende av handel med omvärlden. I händelse av krig eller kris behöver vi en god tillgång till livsmedel och därmed god livsmedelsproduktion, vilket förutsätter att vi bevarar jordbruksareal. Enligt vår uppfattning är det därför viktigt att värdefull bruksvärde jordbruksmark inte tas i anspråk mer än nödvändigt. Användningen av sådan mark ska vara marksåll vid exploatering och nybyggnation. Skyddet av sådan mark behöver stärkas för att främja den långsiktiga livsmedelsproduktionen. Det får bli en uppgift för regeringen att ta nödvändiga initiativ. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

12. Skyddet av brukningsvärd jordbruksmark, punkt 8 (V)

av Nooshi Dadgostar (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:1149 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 18,

bifaller delvis motionerna

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 1,

2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 22 och

2017/18:3509 av Kristina Yngwe (C) samt

avslår motionerna

2016/17:1821 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 9 och

2017/18:3570 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 8.

Ställningstagande

Åkermarksarealen minskar och samtidigt ökar exploateringen av jordbruksmark i Sverige. Denna utveckling är mycket bekymmersam enligt min mening bl.a. då Sverige behöver öka självförsörjningsgraden av livsmedel. Naturvårdsverket har dessutom konstaterat att Sverige inte kommer att kunna nå miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap och att förutsättningarna för att långsiktigt bevara jordbruksmarkens produktionsförmåga är otillräckliga.

För att minska exploateringen av brukningsvärd jordbruksmark behöver regeringen lämna förslag till en nationell målsättning för bevarandet av sådan mark. Vi behöver även främja åtgärder som stärker den biologiska mångfalden, minska användningen av bekämpningsmedel och arbeta fram nya nationella styrmedel som bidrar till att minska den pågående exploateringen av brukningsvärd jordbruksmark.

Vad som ovan anförts bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

13. Skyddet av vattenområden m.m., punkt 9 (V)

av Nooshi Dadgostar (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:1149 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 21,
bifaller delvis motionerna

2016/17:1312 av Emma Hult m.fl. (MP),

2016/17:1560 av Betty Malmberg (M),

2016/17:2630 av Annika Lillemets m.fl. (MP),

2017/18:861 av Peter Persson (S) yrkande 1 och

2017/18:2168 av Betty Malmberg (M) samt
avslår motionerna

2016/17:637 av Hanna Westerén (S),

2016/17:983 av Hans Ekström (S),

2017/18:861 av Peter Persson (S) yrkande 2,

2017/18:1800 av Hans Ekström m.fl. (S) och

2017/18:3369 av Emma Hult m.fl. (MP).

Ställningstagande

Den svenska dricksvattenförsörjningen är ett av de mest kritiska försörjningssystemen. Dricksvattenutredningen konstaterar i slutbetänkandet En trygg dricksvattenförsörjning – bakgrund och överväganden (SOU 2016:32) att pågående klimatförändringar har påverkat vattendrag och vattentäkter bl.a. genom ökade föroreningar. Dessa klimatförändringar kan även påverka tillgången och kvaliteten på grundvattnet, vilket kan leda till bl.a. vattenbrist. Vattenbristen var också mycket påtaglig på flera håll i landet under sommaren 2017.

Riksstyrelseutredningen har i slutbetänkandet Planering och beslut för hållbar utveckling – miljöbalkens hushållningsbestämmelser (SOU 2015:99) bl.a. föreslagit att de nuvarande allmänna intressena enligt miljöbalken ska bli väsentliga allmänna intressen och kompletteras med klimatanpassningsåtgärder och dricksvattenförsörjningen. Vidare föreslår utredningen att grundvattenförekomst ska bli ett nytt riksintresse. Vi instämmer i utredningens bedömning att grundvattenförekomst bör bli klassat som ett riksintresse i lag.

Vättern är vidare en av Sveriges viktigaste reserver av rent vatten och ändå utsatt för en rad miljöhot som gruvbrytning och pågående skjutövningar, vilket kan påverka den långsiktiga tillgången till rent vatten. Vi anser därför, till skillnad från Riksstyrelseutredningen, att även dricksvattenförsörjningen bör vara ett riksintresse. Enligt vår uppfattning bör regeringen snarast återkomma med förslag till nödvändiga lagändringar som överensstämmer med vår uppfattning.

Vad som ovan angetts bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

14. Stranderosion, punkt 10 (M)

av Mats Green (M), Carl-Oskar Bohlin (M), Cecilie Tenfjord-Toftby (M) och Lars Beckman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3013 av Anders Hansson m.fl. (M) yrkande 2,

2017/18:1861 av Per-Ingvar Johnsson (C) yrkande 1 och

2017/18:3352 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 15,
bifaller delvis motionerna

2016/17:3013 av Anders Hansson m.fl. (M) yrkande 1,

2017/18:2819 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 14 och

2017/18:2820 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 28 och
avslår motionerna

2016/17:604 av Per-Arne Håkansson och Annelie Karlsson (båda S),

2016/17:3013 av Anders Hansson m.fl. (M) yrkande 3,

2017/18:834 av Per-Arne Håkansson m.fl. (S),

2017/18:1861 av Per-Ingvar Johnsson (C) yrkande 2 och

2017/18:2012 av Anders Hansson (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Nednötning och transport av landmassor ut i havet, dvs. stranderosion, innebär en förlust av land, byggnader och infrastruktur och kan därmed orsaka enorma kostnader för samhället och för drabbade privatpersoner. För att motverka stranderosion finns en möjlighet att återföra sand som erosionen har tagit med sig från stränderna ut i havet. Metoden kallas för strandfodring och används på flera ställen i Europa och Nordamerika. Den tar god miljöhänsyn och skulle kunna användas i Sverige.

Det är dock komplicerat och svårt att få tillstånd för strandfodring i Sverige. Det krävs dels miljöprövning enligt två olika lagar, dels saknas det ett övergripande samordningsansvar, vilket försvårar tillståndsprövningen. Det saknas också enhetliga bedömningar om när tillstånd till strandfodring bör ges. Förfarandet innebär dessutom att regeringen har möjlighet att överpröva domstolarnas bedömning om tillstånd enligt miljöbalken och vid sin prövning beakta hur ansökan förhåller sig till lagen (1966:314) om kontinentalsockeln som inte domstolarna har att beakta. Detta förfarande är ohållbart och behöver ses över av regeringen. Vidare bör regeringen överväga att ge en lämplig statlig myndighet ett övergripande ansvar för att hantera frågor som rör stranderosion.

Vad som ovan anförts bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

15. Stranderosion, punkt 10 (L)

av Said Abdu (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:2819 av Lars Tysklind m.fl. (L) yrkande 14 och

2017/18:2820 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 28,

bifaller delvis motionerna

2016/17:604 av Per-Arne Håkansson och Annelie Karlsson (båda S),

2016/17:3013 av Anders Hansson m.fl. (M) yrkande 1,

2017/18:834 av Per-Arne Håkansson m.fl. (S) och

2017/18:3352 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 15 och
avslår motionerna

2016/17:3013 av Anders Hansson m.fl. (M) yrkandena 2 och 3,

2017/18:1861 av Per-Ingvar Johnsson (C) yrkandena 1 och 2 samt

2017/18:2012 av Anders Hansson (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Haven är jordens lungor och skafferi och måste få må bra. De pågående klimatförändringarna påverkar haven och leder bl.a. till stranderosion. Stranderosion innebär att stränder försvinner ut i havet. Detta medför i sin tur risk för att viktiga naturvärden liksom turismintressen och rekreationsintressen kan gå förlorade. För människor som bor i riskområden kan detta få allvarliga personliga konsekvenser eftersom hus och hem riskerar att gå förlorade. Enligt min uppfattning behöver staten därför ta ett ökat ansvar i frågor som rör stranderosion. Detta bör ske genom en aktiv kustpolitik som bygger på forskning och kunskap och på samverkan mellan berörda kommuner och en engagerad statlig aktör. Det får bli en uppgift för regeringen att vidta nödvändiga åtgärder. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

16. Allmänna vattentjänster, punkt 11 (M, C, KD)

av Caroline Szyber (KD), Mats Green (M), Carl-Oskar Bohlin (M),
Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Ola Johansson (C) och Lars Beckman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3142 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 1,
2016/17:3280 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 6,
2016/17:3347 av Caroline Szyber m.fl. (KD) yrkande 11,
2017/18:3214 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkandena 1 och 2,
2017/18:3429 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkandena 5 och 6,
2017/18:3652 av Caroline Szyber m.fl. (KD) yrkande 21 och
2017/18:3686 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 57 och
avslår motionerna
2016/17:1007 av Åsa Westlund (S),
2016/17:1029 av Jesper Skalberg Karlsson (M) yrkande 2,
2016/17:3351 av Roger Hedlund och Mikael Eskilandersson (båda SD)
yrkande 26,
2017/18:116 av Jesper Skalberg Karlsson (M) yrkandena 1 och 2,
2017/18:1888 av Kristina Yngwe och Daniel Bäckström (båda C),
2017/18:2109 av Karin Svensson Smith (MP) yrkande 6 och
2017/18:3633 av Roger Hedlund och Mikael Eskilandersson (båda SD)
yrkande 31.

Ställningstagande

Lagen om allmänna vattentjänster (vattentjänstlagen) reglerar vattenförsörjning, frågor som rör avlopp samt de rättigheter och skyldigheter som kommunen och fastighetsägarna har. Ansvar för att ordna vattentjänster ligger på kommunen. Dessvärre ställer den nuvarande utformningen i lag krav på kommunalt huvudmannaskap för va-anläggningar redan när det enbart finns ett fåtal bostadshus i ett område. Detta leder bl.a. till att kommuner avstår från att förnya och modernisera bostadsområden eller att kommunen kräver kommunalt huvudmannaskap, vilket innebär ökade kostnader för enskilda fastighetsägare. I båda dessa fall får lagen kännbara konsekvenser och försvårar för bostadsbyggandet.

Förutsättningar för bostadsbyggandet påverkas även av att de lagar som reglerar va-frågor inte fullt ut harmonierar med varandra. Vi anser att det därmed finns behov av att se över lagstiftningen. En sådan översyn bör bl.a. syfta till att göra lagen mer flexibel så att även enskilda aktörer, som t.ex.

samfällighetsföreningar, kan få delta i drift och investeringar av va-ledningar och anläggningar. Översynen bör också innebära att kommunalt va-ansvar krävs i mindre utsträckning och att regleringen av va-avgifter utreds.

Vad som ovan anförts bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

17. Allmänna vattentjänster, punkt 11 (SD)

av Roger Hedlund (SD) och Mikael Eskilandersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3351 av Roger Hedlund och Mikael Eskilandersson (båda SD) yrkande 26 och

2017/18:3633 av Roger Hedlund och Mikael Eskilandersson (båda SD) yrkande 31,

bifaller delvis motionerna

2016/17:1007 av Åsa Westlund (S),

2016/17:1029 av Jesper Skalberg Karlsson (M) yrkande 2 och

2017/18:116 av Jesper Skalberg Karlsson (M) yrkande 2 och avslår motionerna

2016/17:3142 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkande 1,

2016/17:3280 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 6,

2016/17:3347 av Caroline Szyber m.fl. (KD) yrkande 11,

2017/18:116 av Jesper Skalberg Karlsson (M) yrkande 1,

2017/18:1888 av Kristina Yngwe och Daniel Bäckström (båda C),

2017/18:2109 av Karin Svensson Smith (MP) yrkande 6,

2017/18:3214 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M) yrkandena 1 och 2,

2017/18:3429 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkandena 5 och 6,

2017/18:3652 av Caroline Szyber m.fl. (KD) yrkande 21 och

2017/18:3686 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 57.

Ställningstagande

Kommunala vatten- och avloppsplaner (va-planer) är viktiga för en långsiktig planering för kommuners utbyggnad och framväxt. En långsiktig va-plan bidrar också till förutsebarhet för enskilda fastighetsägare och tydliggör vem som har ansvar för vilka åtgärder inom olika geografiska områden i en kommun. Regeringen behöver utreda om en va-plan ska vara obligatorisk och om ett sådant krav ska införas i plan- och bygglagen (2010:900). Regeringen

bör därför utreda förutsättningar och föreslå de åtgärder som bidrar till att kommunala va-planer tas fram.

Det ovan anförda bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Särskilt yttrande

Lagförslagen i övrigt, punkt 5 (L)

Said Abdu (L) anför:

Enligt min mening är energiöverenskommelsen dyr och dålig för Sverige och svensk konkurrenskraft. Den saknar dessutom klimatnytta bl.a. då det finns elöverskott i dag.

När det gäller vattenverksamheter ställer jag mig dock bakom regeringens förslag eftersom jag anser att förslaget medför att tillståndprocesser för vattenverksamheter är flexibla och anpassade för småskalig vattenverksamhet. Jag har därför valt att inte lämna in en reservation.

Enligt min mening ska vattenkraften vidare utvecklas genom effektiviseringar men inte genom en ökad exploatering. De fyra nationalälvarna ska fredas från utbyggnad, liksom övriga i lag skyddade vattendrag samt bäckar, åar och andra mindre vattendrag. Vattenkraftverken ska leva upp till dagens miljöregler genom moderna miljötillstånd. Åtgärder för att miljöanpassa vattenkraften bör ske successivt och insatser bör prioriteras där störst potential finns för att med relativt begränsade åtgärder uppnå stor miljönytta. Målet är att all vattenverksamhet har tillstånd enligt miljöbalken, men storskalig och småskalig vattenkraft kan inte prövas efter samma mall.

Det är även viktigt att tillståndprocesserna blir effektiva så att fokus kan läggas på konkreta åtgärder i stället för på långdragna processer. Dessutom bör frågor som rör dammar och vandringshinder i dammar som inte är kopplade till elproduktion omfattas av pågående arbete med att se över vattenverksamheter. Jag kommer därför att noggrant följa det pågående arbetet för att säkerställa att det sagda sker.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2017/18:243 Vattenmiljö och vattenkraft:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1962:627) om vissa åtgärder för utnyttjande av vattenkraft vid krig m.m.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i väglagen (1971:948).
6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1978:160) om vissa rörledningar.
7. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429).
8. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn.
9. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.
10. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon.
11. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1995:1649) om byggande av järnväg.
12. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857).
13. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken.
14. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken.
15. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.
16. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403).
17. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i luftfartslagen (2010:500).
18. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:000).

Följdmotionerna

2017/18:4151 av Hamza Demir m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att moderna miljövillkor är sådana villkor och andra bestämmelser till skydd för människors hälsa eller miljön som gäller för verksamheten och har beslutats efter miljöbalkens ikraftträdande i en tillståndsdom eller tillståndsbeslut som inte är äldre än 20 år, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen avslår propositionen i den del som avser förslaget att om vattenverksamhet bedrivs i enlighet med en urminnes hävd, ett privilegiebrev eller en annan sådan särskild rättighet att förfoga över vatten som avses i 2 kap. 41 § vattenlagen (1918:523) ska den rättigheten anses ha tillkommit med stöd av motsvarande bestämmelser i miljöbalken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av miljöbalken.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på en långsiktig och robust finansieringslösning som överstiger 20 år samt utan att motkrav är ställda av finansörerna på mål för vårt rättssystem och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se till att berörda myndigheter inte ska vara skyldiga att vid klassificering av vattenförekomster och beslut om miljökvalitetsnormer i fråga om samhällsnyttiga verksamheter, konstgjorda eller kraftigt modifierade vatten fullt ut utnyttja det utrymme för undantag och lägre ställda krav som EU-rätten medger, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen avslår propositionen i den del som avser förslaget om att mark- och miljödomstolen ska begära in ett yttrande från vattenmyndigheten om det vid en enskild prövning finns anledning att anta att ett vatten som kan påverkas inte har en kvalitet som lagts till grund för en miljökvalitetsnorm för vattnet eller att något annat förhållande av betydelse för normgivningen inte överensstämmer med det som lagts till grund för en sådan norm.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheten att lagligförklara vattenanläggningar som saknar tillstånd bör tas bort och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen avslår propositionen i den del som avser förslaget om att den s.k. båtnadsregeln för vattenverksamheter tas bort.

2017/18:4155 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD):

Riksdagen beslutar att övergångsbestämmelsen för lagstiftningen ska lyda: ”Dessa bestämmelser gäller även för handläggning och prövning av mål och ärenden som har inletts före ikraftträdandet.”

Motioner från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:558 av Cecilie Tenfjord-Toftby och Sten Bergheden (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör göra en översyn av tillsynsavgifter och de ekonomiska förutsättningarna för den enskilde verksamhetsutövaren att klara av den juridiska processen och de krav på förbättringar som ett nytt tillstånd kräver, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bevara viktiga värden som klimatsmart elproduktion, stora kulturvärden, möjlighet för en levande landsbygd och självklart även värna och förbättra den biologiska mångfalden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rätt till ersättning för verksamhetsinskränkning bör gälla även verksamheter med tillstånd äldre än miljöbalken och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det som framkommer i Energikommisionens ramöverenskommelse om att en avvägning ska ske så att föreläggande fortfarande är miljömässigt motiverat, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i enlighet med Energikommisionens ramöverenskommelse ska en översyn av regelverket för småskalig vattenkraft ske, och till dess att översynen är gjord bör ett moratorium införas för tillståndsprövning av befintliga mindre vattenverksamheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:604 av Per-Arne Håkansson och Annelie Karlsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en långsiktig strategi för att bevara havsnära sandmarker och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:637 av Hanna Westerén (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att bevaka vattensituationen och trygga dricksvattenförsörjningen på Gotland och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:821 av Annie Lööf m.fl. (C):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ägande- och förfoganderätten för vattenkraften ska förenas med miljökrav samtidigt som den förnybara elproduktionen värnas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast införa ett moratorium för länsstyrelsernas ny- och omprövningar av befintliga mindre vattenverksamheter och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:983 av Hans Ekström (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Mälaren och andra viktiga vattentäkter måste skyddas för dricksvattenförsörjningen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1007 av Åsa Westlund (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör vara obligatoriskt för kommunerna att upprätta förnyelseplaner för VA-infrastrukturen i kommunerna och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1029 av Jesper Skalberg Karlsson (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa förnyelseplaner i kommunernas arbete med vattenförsörjning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1307 av Jan Lindholm (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fördelen med att stryka tredje stycket i 4 kap. 6 § miljöbalken och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1312 av Emma Hult m.fl. (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att skydda Vätterns vatten genom ett överordnat riksintresse och se till att krav på tillräckliga vattenskyddsområden införs samt tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1560 av Betty Malmberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att långsiktigt säkra tillgången på dricksvatten av god kvalitet från sjön Vättern och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1772 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett moratorium för nyprövningar av tillstånd för småskalig vattenkraft och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt regeringen om en översyn av miljöbalken gällande tillståndsprövning för den småskaliga vattenkraften och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1821 av Anders Forsberg m.fl. (SD):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en strategi för en långsiktigt hållbar användning av åkermark där särskilt värdefull åkermark ska kunna skyddas och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2011 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att systemet kring småskalig vattenkraft ska utformas så att miljömål, äganderätt, energiproduktion och kulturhistoriska hänsyn förenas på ett hållbart och rättssäkert sätt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt hjälpa ägare av småskalig vattenkraft ur en svår tillståndsprövning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2023 av Kristina Yngwe och Eskil Erlandsson (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skyddet av värdefull åkermark och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2029 av Kristina Yngwe (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett tillfälligt stopp för ny- och omprövning av befintliga mindre vattenverksamheter till dess att ett nytt regelverk är på plats och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2473 av Birger Lahti m.fl. (V):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen under mandatperioden bör återkomma med en proposition

med anledning av Vattenverksamhetsutredningen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2552 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undanröja vandringshinder för ål och annan vandringsfisk och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2625 av Annika Qarlssoon (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör hjälpa ägare av småskalig vattenkraft ur en svår tillståndsprocess för att i stället ompröva verksamheterna på ett modernt och samhällsekonomiskt effektivt sätt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att systemet ska utformas så att miljömål, äganderätt, energiproduktion och kulturhistoriska hänsyn förenas på ett hållbart och rättssäkert sätt och att det beaktar olika anläggningars förutsättningar, befintliga äldre tillstånd och tillståndsprövningens och åtgärdernas eventuella ekonomiska konsekvenser för enskilda verksamheter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att till dess att nya regler är på plats ska ett tillfälligt stopp, ett moratorium, för ny- och omprövning av befintliga mindre vattenverksamheter införas och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2630 av Annika Lillemets m.fl. (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att skydda Vättern genom ett överordnat riksintresse och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3013 av Anders Hansson m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stranderosion och strandfodring och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en översyn av regelverken för strandfodring i syfte att minska antalet involverade instanser och renodla hanteringen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en översyn av statens krav på ersättning från kommuner som återför sand från havet till sina erosionsdrabbade stränder genom strandfodring, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:3090 av Anders Åkesson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta initiativ för att skyndsamt anpassa regelverket, som i dag huvudsakligen är inriktat på markavvattningsperspektivet, så att den akuta problematiken med torka och vattenbrist kan hanteras snarast och senast inom den aviserade propositionen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3114 av Cecilia Widegren (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att dialoguppdraget mellan små vattenkraftsutförare, länsstyrelserna och Havs- och vattenmyndigheten bör förtydligas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör se över myndigheternas tillståndsförfaranden för välbeprövade verksamheter i syfte att utöva modern tillsyn för miljöns bästa, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att, till dess ovan inte är beslutat och genomfört, ta ett moratorium så att inget förhastat och felaktigt sker på vägen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:3142 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vattentjänstlagen vad gäller uppdatering av verksamhetsområden, va-anslutning och betalning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3173 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beslut om vattenverksamhet i enlighet med vattendirektivet måste vägas mot den nytta eller skada de kan ha för jordbruket och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3201 av Cecilia Widegren (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsatt se till att markägare förfogar över den lagliga rätten till sin mark, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska byråkratin för mark- och vattenägare för att de på ett hållbart och effektivt sätt ska kunna fortsätta att bedriva sin verksamhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att markavvattningen fortsatt ska skötas i balans med såväl samhällets som markägarens intressen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att dikningsföretag inte ska beläggas med pålagor som komplicerar och fördyrar underhåll och rensning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att innan Vattenverksamhetsutredningens förslag (SOU 2014:35) utgör underlag för förordningar, föreskrifter, propositioner eller dylikt, det genomförs en ekonomisk hållbar konsekvensanalys vad gäller enskildas och samhällets ekonomiska och konkurrensgemensamma villkor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:3280 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vattenverksamheter bör prövas från fall till fall utifrån miljö-, kultur- och näringshänsyn och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reglerna för statliga bidrag bör ses över så att det klart framgår att även de dammägare som blivit ålagda att genomföra en viss åtgärd kan omfattas av statligt stöd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att revidera VA-lagstiftningen för att underlätta bostadsbyggande utanför kommunernas tätorter och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3347 av Caroline Szyber m.fl. (KD):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra vattenlagstiftningen så att en kommunal va-lösning inte ska vara ett krav om inte en majoritet av en bebyggelsens befolkning kräver det och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3351 av Roger Hedlund och Mikael Eskilandersson (båda SD):

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för kommunala vatten- och avloppsplaner och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3393 av Penilla Gunther m.fl. (KD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den kommande fondlösningen när det gäller kostnader för omprövning av vattenkraftsverksamheter även måste omfatta ekonomisk hjälp till de

ägare som redan drabbats av kostnader i samband med rättslig prövning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2017/18

2017/18:116 av Jesper Skalberg Karlsson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla samverkan mellan kommuner när det gäller finansieringen av va-försörjning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa förnyelseplaner i kommunernas arbete med va-försörjning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:233 av Anders Åkesson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt anpassa regelverket, bl.a. avseende inriktningen på markavvattning, så att den akuta problematiken med torka och vattenbrist kan hanteras snarast och senast inom den aviserade propositionen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:834 av Per-Arne Håkansson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en långsiktig strategi för att bevara havsnära sandmarker och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:861 av Peter Persson (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klassificera Vättern som ett riksintresse och om att ge sjön ett starkare skydd och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lösa Vätterns vattenreglering och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:899 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett moratorium för nyprövningar av tillstånd för småskalig vattenkraft och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt regeringen att göra en översyn av miljöbalken gällande tillståndsprövning för den småskaliga vattenkraften och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1149 av Jens Holm m.fl. (V):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag till nationell målsättning för bevarande av bördig åkermark för att minska exploatering av åkermark och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning i miljöbalken som möjliggör att dricksvattenförsörjning kan bli klassat som riksintresse och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1383 av Lena Hallengren m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vattenbrist och om att skapa samhällsberedskap för effekterna av extrem torka såväl som att anpassa aktuell lagstiftning till vattenbrist och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1718 av Jan Lindholm (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fördelen med att stryka tredje stycket i miljöbalkens fjärde kapitel:s sjätte paragraf, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:1800 av Hans Ekström m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Mälaren och andra viktiga vattentäkter måste skyddas för dricksvattenförsörjningen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1861 av Per-Ingvar Johnsson (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att metoden med sandsugning och återföring av sand till sandstränder ska få tillämpas av kommuner och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ge länsstyrelserna i län som berörs av stranderosion i uppdrag att utfärda generella riktlinjer för sandsugning och återfyllnad av sand och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1865 av Annika Qarlsson och Ulrika Carlsson i Skövde (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör hjälpa ägare av småskalig vattenkraft ur en svår tillståndspröcess för att i stället ompröva verksamheterna på ett modernt och samhällsekonomiskt effektivt sätt och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att systemet ska utformas så att miljömål, äganderätt, energiproduktion och kulturhistoriska hänsyn förenas på ett hållbart och rättssäkert sätt och att det beaktar olika anläggningars förutsättningar, befintliga äldre tillstånd och tillståndsprövningens och åtgärdernas eventuella ekonomiska konsekvenser för enskilda verksamheter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att till dess att nya regler är på plats ska ett tillfälligt stopp, ett moratorium, för ny- och omprövning av befintliga mindre vattenverksamheter införas och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1888 av Kristina Yngwe och Daniel Bäckström (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för ökad underhållstakt i Sveriges va-nät och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2012 av Anders Hansson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör inleda samtal med den danska regeringen i syfte att stoppa sandsugningarna i Öresund och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om iordningställande av s.k. muddrings- och sandsugningshål i Öresund och Östersjön och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2109 av Karin Svensson Smith (MP):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ändring i va-lagen som ger kommunerna möjlighet att delfinansiera åtgärder för ett lokalt omhändertagande av dagvatten i ytläge med va-taxor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:2168 av Betty Malmberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att långsiktigt säkra tillgången på dricksvatten av god kvalitet från sjön Vättern och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2700 av Katarina Brännström (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nya regler ska utformas så att miljömål, äganderätt, energiproduktion och kulturhistoriska hänsyn förenas på ett hållbart och rättssäkert sätt utifrån olika vattenkraftsanläggningars förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2819 av Lars Tysklind m.fl. (L):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka stranderosion och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2820 av Jan Björklund m.fl. (L):

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att vidta konkreta åtgärder för att stoppa stranderosionen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3214 av Ewa Thalén Finné m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vattentjänstlagen vad gäller uppdatering av verksamhetsområden, va-anslutning och betalning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att formerna för finansiering av kommunala vattentjänster bör ses över och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3343 av Caroline Szyber m.fl. (KD, M, C, L):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på ett regelverk för omprövningsprocesser till vattenverksamheter som är flexibelt och anpassat till småskaliga verksamheter och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3345 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beslut om vattenverksamhet i enlighet med vattendirektivet måste vägas mot den nytta eller skada de kan ha för jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett moratorium för processerna kopplade till vattendirektivet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3352 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av regelverken kopplade till strandfodring och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3369 av Emma Hult m.fl. (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att skydda Vätterns vatten genom ett överordnat riksintresse och genom att se till att krav

på tillräckliga vattenskyddsområden införs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3393 av Birger Lahti m.fl. (V):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen under mandatperioden bör återkomma med en proposition med anledning av Vattenverksamhetsutredningen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av bättre skydd för åkermarken och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3429 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den enskilde som redan har ett fungerande avlopp inte ska behöva betala anslutningsavgift till kommunen förrän avloppet verkligen har kopplats in till nätet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner inte ska vara tvingade att ta över va-ansvaret i samlad bebyggelse och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3509 av Kristina Yngwe (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda den värdefulla åkermarken och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3563 av Cecilia Widegren (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se till att regeringens förlängda myndigheter, länsstyrelserna, agerar på ett likvärdigt sätt oavsett beslutsområde, men inte minst gällande äganderätten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3570 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att byggande på jordbruksmark bör ses över med inriktningen att begränsad bebyggelse ska vara tillåten och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3633 av Roger Hedlund och Mikael Eskilandersson (båda SD):

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för kommunala vatten- och avloppsplaner och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3652 av Caroline Szyber m.fl. (KD):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra vattenlagstiftningen så att kommunal va-lösning inte ska vara ett krav om inte en majoritet av en bebyggelses befolkning kräver det, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3686 av Annie Lööf m.fl. (C):

57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheter för privata aktörer att delta i drift och investeringar i ledningar och anläggningar och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3730 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, KD, L):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillståndprocesserna för småskalig vattenkraft bör anpassas och förenklas på ett ändamålsenligt sätt utan att det medför generellt sänkta miljökrav och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3748 av Penilla Gunther m.fl. (KD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att länsstyrelsernas uppgifter vad gäller näringsverksamheter på landsbygden och den småskaliga vattenkraften inte bör ställas mot varandra utan samordnas för varaktiga lösningar och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken¹

dels att 11 kap. 6 § ska upphöra att gälla,

dels att 5 kap. 4–15 §§ ska betecknas 5 kap. 7–18 §§, 16 kap. 2 a § ska betecknas 16 kap. 2 e §, 16 kap. 2 b § ska betecknas 16 kap. 2 d § och 24 kap. 5 a–15 §§ ska betecknas 24 kap. 6, 7, 11 och 13–20 §§,

dels att 2 kap. 7 §, 4 kap. 6 §, nya 5 kap. 8 och 17 §§, 6 kap. 20 §, 11 kap. 9 a §, 16 kap. 2, den nya 2 c och 13 §§, 19 kap. 3 a, 3 b och 5 §§, 21 kap. 1 a §, 22 kap. 1 d, 2 a, 19 och 25 §§, 24 kap. 1, 5 och de nya 7, 11, 15 och 19 §§, 25 kap. 1–3 och 8 §§, 26 kap. 2 och 20 §§, 31 kap. 21 § och rubriken närmast före 19 kap. 3 a § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 11 kap. 9 § ska lyda ”Tillstånds- och anmälningsplikt för vattenverksamhet”,

dels att rubrikerna närmast före 5 kap. 4, 9, 10, 13 och 15 §§ ska sättas närmast före 5 kap. 7, 12, 13, 16 respektive 18 §, rubriken närmast före 11 kap. 6 § ska sättas närmast före 11 kap. 7 § och rubrikerna närmast före 24 kap. 11–13 och 15 §§ ska sättas närmast före 24 kap. 16, 17, 18 respektive 20 §,

dels att det ska införas tjugo nya paragrafer, 5 kap. 4–6 §§, 11 kap. 6, 9 c, 27 och 28 §§, 16 kap. 2 a–2 c §§, 19 kap. 3 c §, 22 kap. 13, 29 och 30 §§, 24 kap. 8–10 och 12 §§ och 26 kap. 20 a och 20 b §§, och närmast före 11 kap. 27 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.7 §²

Kraven i 2–5 §§ och 6 § första stycket gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jäm-

¹ Senaste lydelse av

5 kap. 4 § 2010:882

5 kap. 6 § 2010:882

5 kap. 7 § 2003:890

5 kap. 8 § 2003:890

5 kap. 9 § 2010:882

5 kap. 10 § 2004:224

5 kap. 11 § 2017:955

5 kap. 12 § 2017:955

5 kap. 13 § 2017:955

5 kap. 15 § 2017:955

² Senaste lydelse 2010:882.

24 kap. 5 a § 2015:670

24 kap. 8 § 2012:907

24 kap. 13 § 2011:608

24 kap. 15 § 2009:1326

rubriken närmast före 5 kap. 9 § 2002:175

rubriken närmast före 5 kap. 10 § 2004:224

rubriken närmast före 5 kap. 13 § 2017:955

rubriken närmast före 5 kap. 15 § 2017:955

rubriken närmast före 24 kap. 15 § 2004:667.

fört med kostnaderna för sådana åtgärder. När det är fråga om en totalförsvarsverksamhet eller en åtgärd som behövs för totalförsvaret, ska vid avvägningen hänsyn tas även till detta förhållande.

Trots första stycket ska de krav ställas som behövs för att följa en miljökvalitetsnorm som avses i 5 kap. 2 § första stycket 1. Om det finns ett åtgärdsprogram som har fastställts för att följa normen, ska det vara vägledande för bedömningen av behovet.

Vid prövning av tillåtlighet, tillstånd, godkännande eller dispens för en verksamhet eller åtgärd som ger en ökad förorening eller störning och kan antas på ett inte obetydligt sätt bidra till att en miljökvalitetsnorm som avses i 5 kap. 2 § första stycket 1 inte följs, får verksamheten eller åtgärden vid avvägningen enligt första och andra styckena tillåtas om den

1. är förenlig med ett åtgärdsprogram som har fastställts för att följa normen,

2. förenas med villkor om att vidta eller bekosta kompenserande åtgärder som ökar möjligheterna att följa normen i en utsträckning som inte är obetydlig, eller

3. trots att den försvårar möjligheterna att följa miljökvalitetsnormen på kort sikt eller i ett litet geografiskt område, kan antas ge väsentligt ökade förutsättningar att följa normen på längre sikt eller i ett större geografiskt område.

Trots första stycket ska de krav ställas som behövs för att följa 5 kap. 4 och 5 §§.

4 kap.

6 §

Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål får inte utföras i nationalälvarna Torneälven, Kalixälven, Piteälven och Vindelälven med tillhörande vattenområden, källflöden och biflöden samt i följande vattenområden med tillhörande käll- och biflöden:

Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål får inte utföras i

1. nationalälvarna Torneälven, Kalixälven, Piteälven och Vindelälven med tillhörande vattenområden, källflöden och biflöden,

<i>/ Dalälven</i>	Västerdalälven uppströms Hummelforsen och Österdalälven uppströms Trängslet	2. Dalälven i <i>a) vattenområdena Västerdalälven uppströms Hummelforsen och Österdalälven uppströms Trängslet med tillhörande käll- och biflöden, och</i> <i>b) älvsträckorna Västerdalälven nedströms Skiffsforsen och Dalälven nedströms Näs bruk,</i>
<i>/ Ljusnan</i>	Voxnan uppströms Vallhaga	3. Ljusnan i <i>a) vattenområdena Voxnan uppströms Vallhaga med tillhörande käll- och biflöden, och</i> <i>b) älvsträckorna mellan Hede och Svegsjön och mellan Laforsen och Arbråsjöarna,</i>
<i>/ Ljungan</i>	Ljungan uppströms Storsjön samt Gimån uppströms Holmsjön	4. Ljungan i <i>a) vattenområdena Ljungan uppströms Storsjön och Gimån uppströms Holmsjön med tillhörande käll- och biflöden, och</i> <i>b) älvsträckorna mellan Havern och Holmsjön och nedströms Viforsen,</i>
<i>/ Indalsälven</i>	Åreälven, Ammerån, Storån–Dammån samt Härkan	5. Indalsälven i <i>a) vattenområdena Åreälven, Ammerån, Storån–Dammån och Härkan med tillhörande käll- och biflöden, och</i> <i>b) älvsträckan Långan nedströms Landösjön,</i>
<i>/ Ångermanälven</i>	Lejarälven, Storån uppströms Klumpvattnet, Långselån–Rörströmsälven, Saxån, Ransarån uppströms Ransarn samt Vojmån uppströms Vojmsjön	6. Ångermanälven i <i>a) vattenområdena Lejarälven, Storån uppströms Klumpvattnet, Långselån–Rörströmsälven, Saxån, Ransarån uppströms Ransarn och Vojmån uppströms Vojmsjön med tillhörande käll- och biflöden, och</i> <i>b) älvsträckan Faxälven mellan Edsele och Helgumsjön,</i>
Vapstälven		7. Vapstälven med tillhörande käll- och biflöden,
Moälven		8. Moälven med tillhörande käll- och biflöden,
Lögdeälven		9. Lögdeälven med tillhörande käll- och biflöden,
Öreälven		10. Öreälven med tillhörande käll- och biflöden,

/ Umeälven	Tärnaån, Girjesån och Juktån uppströms Fjosoken	11. Umeälven i a) vattenområdena Tärnaån, Girjesån och Juktån uppströms Fjosoken med tillhörande käll- och biflöden, och b) älvsträckan Tärnaforsen mellan Stor-Laisan och Gäuta,
Sävarån		12. Sävarån med tillhörande käll- och biflöden,
/ Skellefteälven	källflödena uppströms Sädvajaure respektive Riebnes samt Malån	13. Skellefteälven i de delar som utgörs av källflödena uppströms Sädvajaure respektive Riebnes och Malån med tillhörande käll- och biflöden,
Byskeälven		14. Byskeälven med tillhörande käll- och biflöden,
Åbyälven		15. Åbyälven med tillhörande käll- och biflöden,
/ Luleälven	Stora Luleälven uppströms Akkajaure, Lilla Luleälven uppströms Skalka och Tjaktajaure samt Pärälven	16. Luleälven i vattenområdena Stora Luleälven uppströms Akkajaure, Lilla Luleälven uppströms Skalka och Tjaktajaure och Pärälven med tillhörande käll- och biflöden,
Råneälven		17. Råneälven med tillhörande käll- och biflöden,
Emån		18. Emån med tillhörande käll- och biflöden,
Bräkneån		19. Bräkneån med tillhörande käll- och biflöden,
Mörrumsån		20. Mörrumsån med tillhörande käll- och biflöden,
Fylleån		21. Fylleån med tillhörande käll- och biflöden,
/ Enningdalsälven	Enningdalsälven uppströms riksgränsen till Norge.	22. Enningdalsälven uppströms riksgränsen till Norge med tillhörande käll- och biflöden, och
<i>Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål får inte heller utföras i följande älvsträckor:</i>		
/ Klarälven	sträckan mellan Höljes och Edebäck	23. Klarälven mellan Höljes och Edebäck.
/ Dalälven	Västerdalälven nedströms Skiffsforsen samt Dalälven nedströms Näs bruk	
/ Ljusnan	sträckan mellan Hede och Svegsjön	

	<i>samt sträckan mellan Laforsen och Arbråsjöarna</i>
<i>I Ljungan</i>	<i>sträckan mellan Havern och Holmsjön samt sträckan nedströms Viforsen</i>
<i>I Indalsälven</i>	<i>Långan nedströms Landösjön</i>
<i>I Ångermanälven</i>	<i>Faxälven mellan Edsele och Helgum-sjön</i>
<i>I Umeälven</i>	<i>Tärnaforsen mellan Stor-Laisan och Gäuta.</i>

Första och andra stycket gäller inte vattenverksamhet som förorsakar endast obetydlig miljöpåverkan.

Trots första stycket får åtgärder som behövs för att upprätthålla, underhålla eller ändra en anläggning eller verksamhet vidtas, om åtgärderna inte medför någon ökad negativ miljöpåverkan eller endast en tillfällig sådan ökad påverkan.

5 kap.

4 §

En myndighet eller en kommun får inte tillåta att en verksamhet eller en åtgärd påbörjas eller ändras om detta, trots åtgärder för att minska föroreningar eller störningar från andra verksamheter, ger upphov till en sådan ökad förorening eller störning som innebär att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt eller som har sådan betydelse att det äventyrar möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnet ska ha enligt en miljökvalitetsnorm.

Vid prövning för ett nytt tillstånd och vid omprövning av tillstånd ska de bestämmelser och villkor beslutas som behövs för att verksamheten inte ska medföra en sådan försämring eller ett sådant äventyr.

5 §

I fråga om miljökvalitetsnormer som avses i 2 § första stycket 1 för annat än vatten ska myndigheter och kommuner vid prövning och tillsyn ställa de krav som behövs för att följa en sådan norm. Om det finns ett åtgärdsprogram som har fastställts för att följa normen, ska det vara vägledande för bedömningen av behovet.

Vid prövning av tillåtlighet, tillstånd, godkännande eller dispens för en verksamhet eller åtgärd som ger en ökad förorening eller störning och kan antas på ett inte obetydligt sätt bidra till att en miljökvalitetsnorm som avses i 2 § första stycket 1 för annat än vatten inte följs, får verksamheten eller åtgärden tillåtas om den

1. är förenlig med ett åtgärdsprogram som har fastställts för att följa normen,

2. förenas med villkor om att vidta eller bekosta kompenserande åtgärder som ökar möjligheterna att följa normen i en utsträckning som inte är obetydlig, eller

3. trots att den försvårar möjligheterna att följa miljökvalitetsnormen på kort sikt eller i ett litet geografiskt område, kan antas ge väsentligt ökade förutsättningar att följa normen på längre sikt eller i ett större geografiskt område.

6 §

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från förbuden i 4 § första stycket. Sådana föreskrifter får endast avse undantag för att tillgodose allmänna intressen av större vikt eller som det annars finns särskilda skäl för.

5 §

Ett åtgärdsprogram som avses i 4 § *skall* fastställas av regeringen eller den myndighet eller kommun som regeringen bestämmer. Om det behövs får regeringen bestämma att ett åtgärdsprogram *skall* fastställas av flera myndigheter eller kommuner.

Ett åtgärdsprogram som *skall* fastställas av en kommun *skall* beslutas av kommunfullmäktige.

Åtgärdsprogrammet *skall* skickas till de myndigheter som regeringen bestämmer.

Med kommun avses i denna paragraf även kommunalförbund.

8 §³

Ett åtgärdsprogram som avses i 7 § *ska* fastställas av regeringen eller den myndighet eller kommun som regeringen bestämmer. Om det behövs får regeringen bestämma att ett åtgärdsprogram *ska* fastställas av flera myndigheter eller kommuner.

Ett åtgärdsprogram som *ska* fastställas av en kommun *ska* beslutas av kommunfullmäktige.

Åtgärdsprogrammet *ska* skickas till de myndigheter som regeringen bestämmer.

14 §

Statliga myndigheter ska anmäla till regeringen om det uppkommer behov av en redovisning enligt 13 §.

17 §⁴

Statliga myndigheter ska anmäla till regeringen om det uppkommer behov av en redovisning enligt 16 §.

6 kap.20 §⁵

En specifik miljöbedömning ska göras i fråga om en verksamhet eller åtgärd som ska prövas

1. för ett tillstånd som avses i 7 kap. 28 a §, om det inte rör sig om brådskande åtgärder som är nödvändiga med hänsyn till skyddet mot allvarliga olägenheter för människors hälsa, eller

2. för ett tillstånd som avses i 9 eller 11 kap. eller för en tillåtlighet som avses i 17 kap., om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

En specifik miljöbedömning krävs inte för en sådan prövning som avses i 24 kap. 3, 5, 8 eller 9 §.

En specifik miljöbedömning krävs inte för en sådan prövning som avses i 24 kap. 3, 5, 10, 13 eller 14 §.

³ Senaste lydelse av tidigare 5 kap. 5 § 2003:890.

⁴ Senaste lydelse av tidigare 5 kap. 14 § 2017:955.

⁵ Senaste lydelse 2017:955.

11 kap.**6 §**

Med vattenverksamhet för produktion av vattenkraft avses i detta kapitel en vattenverksamhet som innebär vattenreglering, vattenbortledning, vattenöverledning eller annan påverkan på vattnets flöde och

1. är avsedd för produktion av el genom omvandling av energin i strömmande vatten, eller

2. när verksamheten påbörjades, var avsedd för sådan produktion.

Verksamheter enligt första stycket ska anses utgöra en och samma verksamhet om de bedrivs med vattenanläggningar som direkt eller genom andra vattenanläggningar är tekniskt sammankopplade med varandra och har ett miljö- och verksamhetsmässigt samband.

9 a §⁶

Regeringen får meddela föreskrifter om att det för vissa vattenverksamheter i stället för tillstånd *skall* krävas att verksamheterna har anmälts *innan de påbörjas*.

Även om anmälningsplikt har föreskrivits får tillsynsmyndigheten, enligt föreskrifter som meddelas av regeringen, i det enskilda fallet förelägga en verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd.

Regeringen får meddela föreskrifter om att det för vissa vattenverksamheter i stället för tillstånd *ska* krävas att verksamheterna har anmälts.

9 c §

Regeringen får meddela föreskrifter om förbud, skyddsåtgärder, begränsningar och andra försiktighetsmått för vattenverksamheter och för vattenanläggningar som vattenverksamheter bedrivs med och som

1. behövs för att skydda människors hälsa eller miljön och är mer

⁶ Senaste lydelse 2005:571.

ändamålsenliga än beslut i enskilda fall, eller

2. behövs till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Moderna miljövillkor

27 §

Den som bedriver en tillståndspliktig vattenverksamhet för produktion av vattenkraftsel ska se till att verksamheten har moderna miljövillkor. Med detta avses att tillståndets villkor eller bestämmelser till skydd för människors hälsa och miljön har bestämts enligt denna balk genom en dom eller i ett beslut som inte är äldre än fyrtio år. Om det i tillståndet för verksamheten har bestämts en annan tid för översyn av miljövillkoren, ska dock den tiden gälla.

Trots första stycket får en verksamhet bedrivas till dess en prövning är klar, om

1. verksamhetsutövaren har ansökt om tillstånd eller omprövning för att förse verksamheten med moderna miljövillkor, eller

2. verksamheten omfattas av en nationell plan för moderna miljövillkor enligt föreskrifter som regeringen meddelar och verksamhetsutövaren inte är försenad med att ansöka om prövning enligt planen.

28 §

Det ska finnas en nationell plan för de prövningar som avses i 27 §. Planen ska ange en nationell helhetssyn i fråga om att verksamheterna ska förse med moderna miljövillkor på ett samordnat sätt med största möjliga nytta för vattenmiljön och för nationell effektiv

tillgång till vattenkraftsel. Planen ska beslutas av regeringen.

16 kap.

2 §⁷

Tillstånd, godkännande eller dispens enligt balken eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, får ges för begränsad tid och får förenas med villkor. Vid ändring av en miljöfarlig verksamhet får tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen (ändringstillstånd).

I fråga om utsläpp av koldioxid, dikväveoxid eller perfluorkolväten som innebär att en verksamhet omfattas av tillståndsplikt enligt lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter, får det dock inte beslutas villkor om begränsning av utsläppen eller villkor som genom att reglera använd mängd fossilt bränsle syftar till en begränsning av koldioxidutsläpp.

Andra stycket gäller inte villkor som i fråga om

1. koldioxid behövs för att hindra utsläpp från en verksamhet med geologisk lagring av koldioxid eller verksamhet med avskiljning, komprimering eller transport av koldioxid för sådan lagring, eller

2. dikväveoxid eller perfluorkolväten behövs för att hindra betydande lokala föroreningar.

Tillstånd, godkännande eller dispens enligt balken eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, får ges för begränsad tid och får förenas med villkor.

2 a §

Vid ändring av en miljöfarlig verksamhet får tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen (ändringstillstånd).

⁷ Senaste lydelse 2012:430.

2 b §

Vid ändring av en sådan vattenverksamhet som avses i 11 kap. 6 § får tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen (ändringstillstånd), om

1. verksamheten omfattas av en sådan nationell plan som avses i 11 kap. 28 § och den prövning av verksamheten som ska ske enligt planen inte har påbörjats, eller

2. det annars är lämpligt.

2 c §

I fråga om utsläpp av koldioxid, dikväveoxid eller perfluorkolväten som innebär att en verksamhet omfattas av tillståndsplikt enligt lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter, får det med stöd av 2 § inte beslutas villkor om begränsning av utsläppen eller villkor som genom att reglera använd mängd fossilt bränsle syftar till en begränsning av koldioxidutsläpp.

Första stycket gäller inte villkor som i fråga om

1. koldioxid behövs för att hindra utsläpp från en verksamhet med geologisk lagring av koldioxid eller verksamhet med avskiljning, komprimering eller transport av koldioxid för sådan lagring, eller

2. dikväveoxid eller perfluorkolväten behövs för att hindra betydande lokala föroreningar.

2 a §

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om sådan tidsbegränsning som avses i 2 § första stycket.

2 e §⁸

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om sådan tidsbegränsning som avses i 2 §.

⁸ Senaste lydelse av tidigare 16 kap. 2 a § 2012:430.

13 §⁹

Överklagbara domar och beslut om tillstånd, godkännande eller dispens enligt denna balk, om upphävande av skydd av områden enligt 7 kap. eller om tillsyn enligt 10 kap. eller i sådana frågor enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, får överklagas av en ideell förening eller en annan juridisk person som

1. har till huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen,
2. inte är vinstdrivande,
3. har bedrivit verksamhet i Sverige under minst tre år, och
4. har minst 100 medlemmar eller på annat sätt visar att verksamheten har allmänhetens stöd.

Rätten att överklaga enligt första stycket gäller även om överklagandet enbart avser ett villkor eller en annan bestämmelse i domen eller beslutet och även om domen eller beslutet är resultatet av en prövning enligt 22 kap. 26 §, 24 kap. 2, 3, 5, 6 eller 8 § denna balk eller en prövning enligt 7 kap. 13, 14 eller 16 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Rätten att överklaga enligt första stycket gäller dock inte domar och beslut som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

Rätten att överklaga enligt första stycket gäller även om överklagandet enbart avser ett villkor eller en annan bestämmelse i domen eller beslutet och även om domen eller beslutet är resultatet av en prövning enligt 22 kap. 26 §, 24 kap. 2, 3, 5, 7, 10 eller 13 § denna balk eller en prövning enligt 7 kap. 13, 14 eller 16 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Rätten att överklaga enligt första stycket gäller dock inte domar och beslut som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

Den som vill överklaga med stöd av första eller andra stycket ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och sakägarna.

19 kap.

**Statlig kontroll av
strandskyddsdispenser**

**Statlig kontroll av vissa
kommunala beslut¹⁰**

3 a §¹¹

Om en kommun ger dispens från bestämmelserna i 7 kap. 15 §, ska kommunen sända beslutet till länsstyrelsen.

Om en kommun *tillåter en verksamhet eller åtgärd enligt en bestämmelse om undantag som avses i 5 kap. 6 §* eller ger dispens från bestämmelserna i 7 kap. 15 §, ska

⁹ Senaste lydelse 2010:882.

¹⁰ Senaste lydelse 2009:532.

¹¹ Senaste lydelse 2009:532.

kommunen *skicka* beslutet till länsstyrelsen.

Beslut enligt en bestämmelse om undantag som avses i 5 kap. 6 § ska skickas till den länsstyrelse som är vattenmyndighet.

3 b §¹²

Länsstyrelsen ska pröva en kommuns beslut *att ge dispens från bestämmelserna i 7 kap. 15 §*, om det finns skäl att anta att

1. det inte finns förutsättningar för *dispens*, eller
2. en brist i ärendets handläggning kan ha haft betydelse för utgången i *ärendet*.

Länsstyrelsen ska inom tre veckor från den dag då kommunens beslut kom in till länsstyrelsen ta ställning till om det finns något sådant prövningsskäl som anges i första stycket och besluta i frågan om en prövning ska ske eller inte. Länsstyrelsens beslut får inte överklagas.

Länsstyrelsen ska upphäva *dispensbeslutet*, om det inte finns förutsättningar för *dispens*.

Länsstyrelsen ska pröva en kommuns beslut *som avses i 3 a §*, om det finns skäl att anta att

1. det inte finns förutsättningar för *tillåtandet eller dispensen*, eller
2. en brist i ärendets handläggning kan ha haft betydelse för utgången i *frågan om tillåtande eller dispens*.

Länsstyrelsen ska upphäva *kommunens beslut*, om det inte finns förutsättningar för *tillåtandet eller dispensen*.

3 c §

Länsstyrelsens prövning enligt 3 b § i frågor om undantag som avses i 5 kap. 6 § ska göras av den länsstyrelse som är vattenmyndighet.

5 §¹³

I ett ärende som prövas av länsstyrelsen eller en kommunal nämnd ska styrelsen eller nämnden tillämpa bestämmelserna

1. i 22 kap. 1 § *första stycket och 1 c och 1 d §§* om ansökans form och innehåll, 1. i 22 kap. 1, 1 d och 1 e §§ om ansökans form och innehåll,
2. i 22 kap. 2 § om en ansökans ingivande och brister i den,
3. i 22 kap. 2 a § om prövningar som avses i 24 kap. 3, 5 och 8 §§, 3. i 22 kap. 2 a § om prövningar som avses i 24 kap. 3, 5, 8, 9 och 13 §§,
4. i 22 kap. 3 § om kungörelses innehåll,

¹² Senaste lydelse 2009:532.

¹³ Senaste lydelse 2014:269.

- 5. i 22 kap. 6 § om talerätt,
- 6. i 22 kap. 9 § om rätt att företräda fastighet,
- 7. i 22 kap. 12 § om sakkunniga, 7. i 22 kap. 12 och 13 §§ om sakkunniga och om att inhämta yttrande,
- 8. i 3 kap. 4 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar om undersökning på platsen,
- 9. i 22 kap. 25 § första stycket 1–3 och 5–11, andra stycket sista meningen och tredje stycket samt 25 a–25 c, 25 f och 25 g §§ om tillståndsdoms innehåll,
- 10. i 22 kap. 26 § om särskild dom,
- 11. i 22 kap. 27 § första stycket, andra stycket andra meningen samt tredje stycket första meningen om uppskjutna frågor och provisoriska föreskrifter,
- 12. i 22 kap. 28 § första stycket första meningen om verkställighetsförordnande, och
- 13. i 23 kap. 3 § när det gäller särskild överklagan i frågor om sakkunniga som avses i 22 kap. 12 §. 13. i 23 kap. 3 § när det gäller särskilt överklagande i frågor om sakkunniga som avses i 22 kap. 12 §.

21 kap.

1 a §¹⁴

Ansökningsmål är mål

- 1. om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som avses i 9 kap. 6 § som inte ska prövas av en länsstyrelse eller en kommun enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 8 §,
- 2. om tillstånd till vattenverksamhet enligt 11 kap. 9 § som inte ska prövas av en länsstyrelse,
- 3. om godkännande enligt 11 kap. 16 § av ett utfört ändrings- eller lagningsarbete eller av åtgärder som strider mot meddelade bestämmelser om innehållande och tappning av vatten, om arbetet eller åtgärderna inte avser en markavvattnings som ska prövas av en länsstyrelse,
- 4. om tillstånd enligt 11 kap. till utrivning av en vattenanläggning eller tillståndsprövning enligt 11 kap. 22 §,
- 5. om förlängning enligt 24 kap. 2 § andra stycket av genomförandetiden eller den tid inom vilken verksamheten ska ha satts igång,
- 6. om återkallelse eller förbud mot fortsatt verksamhet enligt 24 kap. 3 §,
- 7. om omprövning enligt 24 kap. 5–9 §§ som inte ska prövas av en länsstyrelse eller en kommun enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 8 §,
- 7. om omprövning enligt 24 kap. 5–14 §§ som inte ska prövas av en länsstyrelse eller en kommun enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 8 §,

¹⁴ Senaste lydelse 2012:907.

8. enligt 7 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, *och*

9. om omprövning enligt 7 kap. 13–15 §§ lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Mark- och miljödomstol får besluta att ett ansökningsmål som gäller uteslutande en viss eller vissa sakägare ska behandlas enligt det som gäller för stämningssmål enligt 7 kap. lagen med *vissa* bestämmelser om vattenverksamhet, om sökanden medger det och målet kan avgöras med bindande verkan endast mot dessa sakägare.

8. enligt 7 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, *eller*

Mark- och miljödomstol får besluta att ett ansökningsmål som gäller uteslutande en viss eller vissa sakägare ska behandlas enligt det som gäller för stämningssmål enligt 7 kap. lagen med *särskilda* bestämmelser om vattenverksamhet, om sökanden medger det och målet kan avgöras med bindande verkan endast mot dessa sakägare.

22 kap.

1 d §¹⁵

En ansökan om omprövning eller om tillstånd att ändra en verksamhet ska innehålla en redogörelse för alla tillståndsbestämmelser och villkor som gäller för verksamheten enligt tidigare tillstånd.

En ansökan om ändringstillstånd enligt 16 kap. 2 § ska innehålla en redogörelse för gällande tillstånd och villkor samt de uppgifter enligt 1 § första stycket 1–8 som behövs för bedömning av ändringens omfattning och dess påverkan på människors hälsa och miljön.

Om ansökan avser ett ändringstillstånd enligt 16 kap. 2 a §, ska ansökan också innehålla de uppgifter som behövs för att bedöma om ett sådant ändringstillstånd är lämpligt.

2 a §¹⁶

I fråga om miljöfarlig verksamhet är den som erhållit tillstånd, dispens eller godkännande vid prövning av frågor som avses i 24 kap. 3, 5 och 8 §§ skyldig att tillhandahålla den utredning om verksamheten och övriga förhållanden som behövs för prövningen. Mark- och miljödomstolen får förelägga denne att tillhandahålla den utredning

Den som har tillstånd, dispens eller godkännande är vid prövning av frågor som avses i 24 kap. 3, 5, 8, 9 och 13 §§ skyldig att tillhandahålla den utredning om verksamheten och övriga förhållanden som behövs för prövningen. Mark- och miljödomstolen får förelägga denne att tillhandahålla den utredning

¹⁵ Paragrafen fick sin nuvarande beteckning genom 2017:955.

¹⁶ Senaste lydelse 2010:923.

som behövs. Föreläggandet får för-
enas med vite.

som behövs. Föreläggandet får för-
enas med vite.

13 §¹⁷

I mål som avser en verksamhet eller åtgärd som påverkar vattenmiljön ska mark- och miljödomstolen hämta in ett yttrande från den länsstyrelse som är berörd vattenmyndighet, om

1. utredningen i målet ger anledning att anta att

a) något förhållande av betydelse för miljökvalitetsnormgivningen inte överensstämmer med det som lagts till grund för en sådan norm, och

b) den bristande överensstämmelsen har betydelse för möjligheten att bestämma rimliga och ändamålsenliga miljövillkor, eller

2. prövningen avser en fråga om att tillåta en verksamhet eller åtgärd med stöd av bestämmelser om undantag från 5 kap. 4 §.

I en begäran om yttrande enligt första stycket 1 ska domstolen redogöra för den bristande överensstämmelsen och de skäl som talar för att ändra miljökvalitetsnormerna så att bristen avhjälpes.

19 §¹⁸

Yrkanden om ersättning till följd av vattenverksamhet eller en åtgärd enligt 11 kap. 22 § och synpunkter i anledning av utlåtande om verksamheten enligt 12 § ska framställas skriftligen eller muntligen senast vid huvudförhandlingen. Mark- och miljödomstolen får avvisa senare framställda yrkanden och synpunkter, om de inte har föranletts av iakttagelser vid syn eller av

Yrkanden om ersättning till följd av vattenverksamhet eller en åtgärd enligt 11 kap. 22 § och synpunkter i anledning av ett utlåtande enligt 12 § eller i anledning av ett yttrande enligt 13 § ska framställas skriftligen eller muntligen senast vid huvudförhandlingen. Mark- och miljödomstolen får avvisa senare framställda yrkanden och synpunkter, om de inte har

¹⁷ Tidigare 22 kap. 13 § upphävd genom 2010:923.

¹⁸ Senaste lydelse 2011:1100.

andra omständigheter som har förekommit under huvudförhandlingen.

föranletts av iakttagelser vid syn eller av andra omständigheter som har förekommit under huvudförhandlingen.

25 §¹⁹

En dom som innebär att tillstånd ges till en verksamhet ska i förekommande fall innehålla bestämmelser om

1. den tid som tillståndet ska gälla,
2. verksamhetens ändamål, läge, omfattning, säkerhet och tekniska utformning i övrigt,
3. tillsyn, besiktning och kontroll såsom utsläppskontroll med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod,
4. skyldighet att betala ersättning eller att utföra skadeförebyggande åtgärder samt hur betalningen ska ske,
5. skyldighet att betala avgifter,
6. de villkor om utsläpp, begränsningsvärden och bästa möjliga teknik som

a) behövs för att anpassa tillämpningen av sådana föreskrifter om försiktighetsmått som har meddelats med stöd av denna balk, om föreskrifterna medger eller förutsätter en sådan anpassning, eller

b) annars behövs för att hindra eller begränsa skadlig påverkan på grund av föroreningar,

7. de villkor som behövs avseende hantering av kemiska produkter i verksamheten, om hanteringen kan medföra olägenheter för den yttre miljön,

8. de villkor som behövs om avfallshantering, återvinning och återanvändning, om hanteringen, återvinningen eller återanvändningen kan medföra olägenheter för den yttre miljön,

9. de villkor som behövs för att verksamheten inte ska medföra någon sådan försämring eller något sådant äventyr som avses i 5 kap. 4 § första stycket,

9. de villkor som behövs med avseende på hushållningen med mark, vatten och andra naturresurser,

10. de villkor som behövs med avseende på hushållningen med mark, vatten och andra naturresurser,

10. de villkor som behövs med avseende på avhjälpande av miljöskada och ställande av säkerhet,

11. de villkor som behövs med avseende på avhjälpande av miljöskada och ställande av säkerhet,

11. de villkor som behövs för att förebygga allvarliga kemikalieolyckor och begränsa följderna av dem för människors hälsa och miljö,

12. de villkor som behövs för att förebygga allvarliga kemikalieolyckor och begränsa följderna av dem för människors hälsa och miljö,

¹⁹ Senaste lydelse 2012:907.

12. de övriga villkor som behövs för att förhindra skada på eller olägenhet för omgivningen,

13. den tid inom vilken anspråk i anledning av oförutsedda skador får framställas,

14. den förlust av vatten eller annat som en tillståndshavare enligt 31 kap. 22 och 23 §§ är skyldig att underkasta sig utan ersättning, och

15. rättegångskostnader.

Om tillståndet avser arbeten för vattenverksamhet, ska den tid inom vilken arbetena ska vara utförda anges i domen. Denna tid får vara högst tio år. I fråga om miljöfarlig verksamhet ska det i domen anges den tid inom vilken verksamheten ska ha satts igång.

Mark- och miljödomstolen får överlåta åt en tillsynsmyndighet att besluta villkor av mindre betydelse.

Ytterligare bestämmelser om vad en dom i ett mål om vattenverksamhet och vattenanläggningar ska innehålla finns i 7 kap. 6 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

13. de villkor som i övrigt behövs för att skydda värdefulla natur- och kulturmiljöer eller för att förhindra annan skada på eller olägenhet för omgivningen,

14. den tid inom vilken anspråk i anledning av oförutsedda skador får framställas,

15. den förlust av vatten eller annat som en tillståndshavare enligt 31 kap. 22 och 23 §§ är skyldig att underkasta sig utan ersättning, och

16. rättegångskostnader.

29 §

En dom som omfattar tillstånd att bedriva en vattenverksamhet för produktion av vattenkraftsel ska ange när tillståndets villkor och andra bestämmelser till skydd för människors hälsa och miljön senast ska ses över för att hållas moderna.

Tiden ska bestämmas så att översynen av miljövillkoren blir ändamålsenlig med hänsyn till den förväntade utvecklingen och behovet av att verksamheten

1. inte medför en sådan försämring eller ett sådant äventyr för vattenmiljön som avses i 5 kap. 4 §, och

2. ges rimlig förutsebarhet i fråga om möjligheterna att nyttiggöra gjorda och kommande investeringar.

30 §

En omprövningsdom eller en dom som innebär tillstånd att ändra en verksamhet ska innehålla en samlad redovisning av de tillståndsbestämmelser som gäller för verksamheten enligt

- 1. domen, och*
- 2. tidigare givna tillstånd i de delar som domen inte ändrar eller upphäver dem.*

24 kap.1 §²⁰

Om en dom eller ett beslut som har meddelats i ett ansökningsmål enligt 21 kap. 1 a § första stycket denna balk eller 7 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet avser tillstånd till en verksamhet enligt balken och domen eller beslutet har vunnit laga kraft, gäller tillståndet mot alla, såvitt avser frågor som har prövats i domen eller beslutet. Detsamma gäller beslut om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som har meddelats av en länsstyrelse eller kommun med stöd av 9 kap. 8 § samt beslut om tillstånd till markavvattning som har meddelats av länsstyrelse enligt 11 kap. *Avser* tillståndet utförandet av en vattenanläggning, innefattar det rätt att bibehålla anläggningen. Till följd av detta kapitel, till följd av 7 kap. 20 eller 22 §, 9 kap. 5 §, 10 kap. 17 § eller 12 kap. 10 § denna balk eller till följd av 2 kap. 10 § eller 7 kap. 13, 14, 15, 16 eller 17 § lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, kan dock ett tillstånd begränsas eller förenas med ändrade eller nya villkor, eller återkallas och fortsatt verksamhet förbjudas. Ett sådant ingripande kan också ske genom

Om en dom eller ett beslut som har meddelats i ett ansökningsmål enligt 21 kap. 1 a § första stycket denna balk eller 7 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet avser tillstånd till en verksamhet enligt balken och domen eller beslutet har vunnit laga kraft, gäller tillståndet mot alla, såvitt avser frågor som har prövats i domen eller beslutet. Detsamma gäller beslut om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som har meddelats av en länsstyrelse eller kommun med stöd av 9 kap. 8 § samt beslut om tillstånd till markavvattning som har meddelats av *en* länsstyrelse enligt 11 kap. *Om* tillståndet *avser* utförandet av en vattenanläggning, innefattar det rätt att bibehålla anläggningen. Till följd av detta kapitel, till följd av 7 kap. 20 eller 22 §, 9 kap. 5 §, 10 kap. 17 §, *11 kap. 9 c §* eller 12 kap. 10 § denna balk eller till följd av 2 kap. 10 § eller 7 kap. 13, 14, 15, 16 eller 17 § lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, kan dock ett tillstånd begränsas eller förenas med ändrade eller nya villkor, eller återkallas och fortsatt

²⁰ Senaste lydelse 2012:907.

förelägganden eller förbud enligt 10 kap. 14 § eller 26 kap. 9 § fjärde stycket. verksamhet förbjudas. Ett sådant ingripande kan också ske genom förelägganden eller förbud enligt 10 kap. 14 § eller 26 kap. 9 § fjärde stycket.

Med tillstånd avses i detta kapitel även godkännande av arbeten eller åtgärder enligt 11 kap. 16 §.

En omprövningsdom eller ett omprövningsbeslut har samma verkan som en tillståndsdöm eller ett tillståndsbeflut.

5 §²¹

I fråga om miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet får tillståndsmyndigheten ompröva tillstånd när det gäller en bestämmelse om tillåten produktionsmängd eller annan liknande bestämmelse om verksamhetens omfattning, samt ändra eller upphäva villkor eller andra bestämmelser eller meddela nya sådana

1. när, från det tillståndsbeflutet fick laga kraft, det förflutit tio år eller den kortare tid som, på grund av vad som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer,

2. om verksamheten med någon betydelse medverkar till att en miljö kvalitetsnorm inte följs,

3. om den som har sökt tillståndet har vilselett tillståndsmyndigheten genom att lämna oriktiga uppgifter eller låta bli att lämna uppgifter av betydelse för tillståndet eller villkoren,

4. när tillståndet eller villkor som gäller för verksamheten inte har följts,

5. om det genom verksamheten uppkommit en olägenhet av någon betydelse som inte förutsågs när verksamheten tilläts,

6. om förhållandena i omgivningen har ändrats väsentligt,

7. om en från hälso- eller miljösynpunkt väsentlig förbättring kan uppnås med användning av någon ny process- eller reningsteknik,

8. om användandet av någon ny teknik för mätning eller uppskattning av förorening eller annan störning skulle medföra väsentligt bättre förutsättningar för att kontrollera verksamheten,

9. om verksamheten helt eller till väsentlig del är förlagd inom ett område där förbud råder enligt en föreskrift eller ett beslut som har meddelats med stöd av 9 kap. 4 §,

10. för att förbättra en anläggnings säkerhet,

11. om det visar sig att anordningar som har vidtagits eller villkor som har meddelats till skydd för fisket med stöd av 11 kap. 8 § eller enligt 6 kap. 5 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet är mindre ändamålsenliga, eller

12. om det kan antas att en säkerhet som ställts enligt 9 kap. 6 e §, 15 kap. 35 § eller 16 kap. 3 § inte längre är tillräcklig eller är större än vad som behövs.

Ändringstillstånd som avses i 16 kap. 2 § får förenas med bestämmelser om ändringar i villkor

²¹ Senaste lydelse 2016:782.

som tidigare har meddelats för de delar av verksamheten som inte omfattas av ändringen, om de tidigare villkoren har ett samband med ändringen.

Ändringstillstånd som avses i 16 kap. 2 § får trots bestämmelserna i första stycket omprövas i samband med att ett tillstånd som omfattar hela verksamheten omprövas.

I fall som avses i första stycket 5 får tillståndsmyndigheten också besluta om andra åtgärder som behövs för att förebygga eller minska olägenheter för framtiden.

Tillståndsmyndigheten får inte med stöd av denna paragraf meddela så ingripande villkor eller andra bestämmelser att verksamheten inte längre kan bedrivas eller att den avsevärt försvåras.

6 §

Har villkor fastställts för två eller flera miljöfarliga verksamheter enligt 16 kap. 8 § och återkallas tillståndet eller omprövas villkoren för en av verksamheterna, får villkoren för de övriga verksamheterna omprövas.

7 §

Om det har fastställts villkor för två eller flera miljöfarliga verksamheter enligt 16 kap. 8 § och tillståndet återkallas eller villkoren omprövas för en av verksamheterna, får villkoren för de övriga verksamheterna omprövas.

8 §

Ett ändringstillstånd som avses i 16 kap. 2 a eller 2 b § får

1. förenas med bestämmelser om ändringar i villkor som tidigare har meddelats för de delar av verksamheten som inte omfattas av ändringen, om de tidigare villkoren har ett samband med ändringen, och

2. omprövas i samband med att ett tillstånd som omfattar hela verksamheten omprövas.

9 §

Tillståndsmyndigheten får inte med stöd av 5 eller 8 § meddela så ingripande villkor eller andra bestämmelser att verksamheten inte

längre kan bedrivas eller att den avsevärt försvåras.

10 §

Efter en ansökan om omprövning av en vattenverksamhet för sådana miljövillkor som avses i 11 kap. 27 § ska tillståndsmyndigheten upphäva, ändra och besluta nya bestämmelser och villkor i den utsträckning som behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön.

Bestämmelser och villkor som innebär att verksamheten avsevärt försvåras får dock beslutas endast om det behövs för att följa en miljö-kvalitetsnorm eller någon annan bestämmelse som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Trots första och andra styckena ska tillståndsmyndigheten återkalla tillståndet och bestämma om åtgärder som avses i 4 §, om

1. en återkallelse är nödvändig för att tillgodose ett sådant behov som avses i andra stycket, eller

2. verksamhetsutövaren medger att tillståndet återkallas.

7 §

Ansökan om prövning som avses i 3–6 §§ får göras hos mark- och miljödomstol av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och länsstyrelsen. Om frågan ska prövas av någon annan myndighet än en domstol eller av en kommun, får den tas upp utan någon särskild framställning. Frågor om omprövning enligt 5 § andra och tredje styckena får tas upp utan särskild ansökan.

11 §²²

En ansökan om prövning som avses i 3, 4, 5, 6, 7, 8 eller 9 § får göras hos mark- och miljödomstol av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och länsstyrelsen. Om frågan ska prövas av någon annan myndighet än en domstol eller av en kommun, får den tas upp utan någon särskild framställning. Frågor om omprövning enligt 8 § får tas upp utan särskild ansökan.

²² Senaste lydelse av tidigare 24 kap. 7 § 2015:232.

En ansökan om sådan prövning som avses i första stycket får även göras av en kommun i den utsträckning kommunen har övertagit tillsynen med stöd av 26 kap. 3 § fjärde stycket. *Har tillståndet meddelats* av länsstyrelsen, görs ansökan hos länsstyrelsen.

En ansökan om sådan prövning som avses i första stycket får även göras av en kommun i den utsträckning kommunen har övertagit tillsynen med stöd av 26 kap. 3 § fjärde stycket. *Om tillståndet har getts* av länsstyrelsen, görs ansökan hos länsstyrelsen.

I fråga om verksamheter som får bedrivas med stöd av 11 kap. 27 § andra stycket, får en ansökan om prövning som avses i 3 eller 5 § grundas på en omständighet som anges i de paragraferna endast om

1. omständigheten är så allvarlig att den inte tål att vänta på att prövningen för moderna miljövillkor blir klar, och

2. den olägenhet som omständigheten innebär inte kan avhjälpas genom ett föreläggande om försiktighetsmått eller förbud i väntan på att prövningen blir klar.

12 §

En ansökan om prövning som avses i 10 § får göras av

- 1. tillståndshavaren, eller*
- 2. Kammarkollegiet, Havs- och vattenmyndigheten eller länsstyrelsen, om tillståndshavaren inte har gjort det som krävs enligt 11 kap. 27 § och inte följt ett föreläggande att ansöka om en sådan prövning.*

10 §

Om regeringen i samband med prövningen av en verksamhet har *föreskrivit* att ett visst villkor *skall* gälla för ett tillstånd, får tillståndsmyndigheten vid omprövningen inte avvika väsentligt från villkoret utan att regeringen har *medgivit* det.

15 §

Om regeringen i samband med prövningen av en verksamhet har *beslutat* att ett visst villkor *ska* gälla för ett tillstånd, får tillståndsmyndigheten vid omprövningen inte avvika väsentligt från villkoret utan att regeringen har *medgett* det.

14 §

Framställan som avses i 13 § ska vara skriftlig och ges in till mark- och miljödomstolen i tre exemplar. Ett exemplar ska delges tillståndshavaren.

Anspråket prövas före eller efter utgången av den tid som gäller för *framställan*. *Beträffande* förfarandet gäller *vad* som *stadgas* om förfarandet i stämningsmål i 7 kap. 8–12 §§ lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Dessutom tillämpas 22 kap. 23 § samt 28 § andra och tredje styckena.

19 §²³

En framställan som avses i 18 § ska vara skriftlig och ges in till mark- och miljödomstolen i tre exemplar. Ett exemplar ska delges tillståndshavaren.

Anspråket prövas före eller efter utgången av den tid som gäller för *framställan*. *För* förfarandet gäller *det* som *sägs* om förfarandet i stämningsmål i 7 kap. 8–12 §§ lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Dessutom tillämpas 22 kap. 23 § samt 28 § andra och tredje styckena.

25 kap.

1 §

I mål om utövande av miljöfarlig verksamhet gäller inte rättegångsbalken i fråga om rättegångskostnader.

I mål om utövande av miljöfarlig verksamhet *och i ansökningsmål enligt 24 kap. 10 §* gäller inte rättegångsbalken i fråga om rättegångskostnader.

2 §²⁴

I ansökningsmål om vattenverksamhet, *utom* sådana som *anges i andra stycket*, och i mål som avses i 21 kap. 1 a § andra stycket, ska sökanden svara för sina egna och motparternas kostnader vid mark- och miljödomstolen. *I mål som innefattar bildande av samfällighet för markavvattning, bevattning eller vattenreglering svarar* sökanden inte för kostnader i länsstyrelsen eller mark- och miljödomstolen som uppkommit för deltagare i samfälligheten. *En organisation som avses i 16 kap. 13 § har* inte rätt att få ersättning för eller skyldighet att betala rättegångskostnader.

I *andra* ansökningsmål om vattenverksamhet *än* sådana som *omfattas av 1 §*, och i mål som avses i 21 kap. 1 a § andra stycket, ska sökanden svara för sina egna och motparternas kostnader vid mark- och miljödomstolen. *Dock ska*

1. sökanden inte *svara* för kostnader i länsstyrelsen eller mark- och miljödomstolen som uppkommit för deltagare i en samfällighet för markavvattning, bevattning eller vattenreglering, *om målet* innefattar bildande av samfälligheten, och

²³ Senaste lydelse av tidigare 24 kap. 14 § 2011:734.

²⁴ Senaste lydelse 2010:923.

I sådana överklagade mål som avses i första stycket första meningen ska sökanden svara för sina egna kostnader i högre rätt och för de kostnader som där har uppkommit för motparterna genom att sökanden har klagat.

2. en organisation som avses i 16 kap. 13 § inte *har* rätt att få ersättning för eller skyldighet att betala rättegångskostnader.

Efter ett överklagande ska sökanden i fråga om kostnader i högre rätt, i stället för det som sägs i första stycket, svara för sina egna kostnader och de kostnader som uppkommit för motparterna genom att sökanden har klagat.

3 §²⁵

I mål som gäller återkallelse, förbud mot fortsatt verksamhet eller omprövning enligt 24 kap. 3–6 §§ eller 7 kap. 15 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet ska Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, länsstyrelsen och tillståndshavaren svara för sina kostnader vid mark- och miljödomstolen. *I mål enligt 24 kap. 5 § som avser omprövning för att tillgodose allmänna intressen ska den myndighet som ansökte om omprövning dessutom svara för kostnader vid mark- och miljödomstolen som uppkommer för andra motparter än tillståndshavaren. Detta gäller dock inte omprövning enligt 24 kap. 5 § första stycket 11. Om ett mål enligt 24 kap. 5 § första stycket 10 gäller omprövning för att förbättra en anläggnings säkerhet, ska dock tillståndshavaren svara för senast nämnda kostnader i stället för Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och länsstyrelsen.*

I mål som gäller återkallelse, förbud mot fortsatt verksamhet eller omprövning enligt *någon av bestämmelserna* i 24 kap. 3–9 §§ eller 7 kap. 15 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet ska Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, länsstyrelsen och tillståndshavaren svara för sina kostnader vid mark- och miljödomstolen.

I mål enligt 24 kap. 5 § som avser omprövning för att tillgodose allmänna intressen ska den myndighet

²⁵ Senaste lydelse 2015:232.

som ansökte om omprövning dessutom svara för kostnader vid mark- och miljödomstolen som uppkommer för andra motparter än tillståndshavaren. Detta gäller dock inte omprövning enligt 24 kap. 5 § första stycket 11.

Trots andra stycket första meningen ska tillståndshavaren i stället för den myndighet som ansökte om omprövningen svara för de andra motparternas kostnader, om målet gäller

1. omprövning enligt 24 kap. 5 § första stycket 10 för att förbättra en anläggnings säkerhet, eller

2. omprövning enligt 24 kap. 5 § av en sådan särskild rättighet att förfoga över vatten som avses i 2 kap. 41 § vattenlagen (1918:523).

8 §²⁶

I ansökningsmål är sökanden skyldig att ersätta mark- och miljödomstolens kostnader för

- 1. kungörelser,*
- 2. aktförvarare,*
- 3. sakkunniga som har tillkallats av domstolen, och*
- 4. lokaler för sammanträden.*

I fråga om domstolens kostnader för kungörelser, aktförvarare, sakkunniga som har tillkallats av domstolen och lokaler för sammanträden ska

1. mark- och miljödomstolens kostnader i

a) ansökningsmål ersättas av sökanden, och

b) sådana stämningsmål som avses i 7 kap. 2 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet ersättas av käranden, och

2. högre rätts kostnader ersättas av den som fullföljt talan.

Första stycket tillämpas även i stämningsmål som avses i 7 kap. 2 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Vad som i första stycket sägs om sökanden gäller därvid käranden.

²⁶ Senaste lydelse 2010:923.

I högre rätt gäller vad som i första och andra stycket sägs om sökande eller kärande den som fullföljt talan.

Trots första stycket ska tillståndshavaren ersätta kostnaderna i mål om sådan prövning som avses i 24 kap. 10 §.

På begäran av domstolen *skall* förskott på ersättningen betalas.

På begäran av domstolen *ska* förskott på ersättningen betalas.

26 kap.

2 §²⁷

Tillsynsmyndigheten ska anmäla överträdelser av bestämmelser i balken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken till Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten, om det finns misstanke om brott.

Om tillsynsmyndigheten finner att villkoren i ett tillstånd till miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet inte är tillräckliga och det finns förutsättningar enligt 24 kap. 5 eller 6 §, ska myndigheten ansöka om prövning eller ta upp frågan om att ändra eller upphäva villkor utan någon särskild framställning om detta enligt *vad* som sägs i 24 kap. 7 §.

Om tillsynsmyndigheten finner att villkoren i ett tillstånd till miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet inte är tillräckliga och det finns förutsättningar enligt 24 kap. 5, 7, 8 eller 9 §, ska myndigheten ansöka om prövning eller ta upp frågan om att ändra eller upphäva villkor utan någon särskild framställning om detta enligt *det* som sägs i 24 kap. 11 §.

20 §²⁸

Om en miljöfarlig verksamhet omfattas av tillståndsplikt enligt *vad* som föreskrivs med stöd av 9 kap. 6 § ska den som utövar verksamheten varje år lämna en miljörapport till den tillsynsmyndighet som utövar tillsynen över verksamheten. *Detta gäller också den som förelagts att ansöka om tillstånd enligt 9 kap. 6 a §.* I miljörapporten ska redovisas de åtgärder som har vidtagits för att uppfylla villkoren i ett tillståndsbeslut och resultaten av dessa åtgärder.

Om en miljöfarlig verksamhet omfattas av tillståndsplikt enligt *föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 6 § eller enligt ett föreläggande som har beslutats enligt 9 kap. 6 a §*, ska verksamhetsutövaren varje år lämna en miljörapport till den tillsynsmyndighet som utövar tillsynen över verksamheten. I miljörapporten ska redovisas de åtgärder som har vidtagits för att uppfylla villkoren i *det tillstånd som gäller för verksamheten* och resultaten av åtgärderna.

²⁷ Senaste lydelse 2014:713.

²⁸ Senaste lydelse 2013:758.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att en miljörapport ska innehålla en redovisning av verksamhetens miljöpåverkan även i annat avseende än vad som omfattas av villkoren i ett tillståndsbeslut. Även redovisning av andra uppgifter som är relaterade till balkens tillämpningsområde och mål får föreskrivas.

Även om en verksamhet inte är tillståndspliktig, får en föreskrift om skyldighet att lämna en miljörapport meddelas.

20 a §

Regeringen får meddela föreskrifter om att miljöfarlig verksamhet som inte är tillståndspliktig ska omfattas av kraven på miljörapportering enligt 20 §.

20 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att en miljörapport ska innehålla

1. en redovisning av verksamhetens miljöpåverkan även i andra avseenden än de som omfattas av tillståndsvillkoren, och

2. andra uppgifter som är relaterade till balkens tillämpningsområde och mål.

31 kap.

21 §

Ersättning enligt 20 § första stycket betalas av den som har begärt omprövningen eller, om omprövning enligt 7 kap. 14 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet omfattar tillstånden till konkurrerande vattentäkter, av vardera tillståndshavaren.

Ersättning enligt 20 § andra stycket betalas,

1. om omprövningen sker enligt 24 kap. 5 eller 8 §, av tillståndshavaren,

1. om omprövningen sker enligt 24 kap. 5 eller 13 §, av tillståndshavaren,

2. om omprövning enligt 7 kap. 14 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet omfattar tillstånden till konkurrerande vattentäkter, av vardera tillståndshavaren,

3. vid annan omprövning, av den som har begärt omprövningen.

Ersättning för minskning av andelskraft från vattenkraftverk som omfattas av omprövningen betalas av den som har tillstånd till kraftverket.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för handläggning och prövningen av mål och ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

2 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken

dels att 31 kap. 21–23 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 31 kap. 22 § ska utgå,

dels att 22 kap. 25 § och 31 kap. 20 § ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt förslag 2.1

Föreslagen lydelse

22 kap.

25 §

En dom som innebär att tillstånd ges till en verksamhet ska i förekommande fall innehålla bestämmelser om

1. den tid som tillståndet ska gälla,
2. verksamhetens ändamål, läge, omfattning, säkerhet och tekniska utformning i övrigt,
3. tillsyn, besiktning och kontroll såsom utsläppskontroll med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod,
4. skyldighet att betala ersättning eller att utföra skadeförebyggande åtgärder samt hur betalningen ska ske,
5. skyldighet att betala avgifter,
6. de villkor om utsläpp, begränsningsvärden och bästa möjliga teknik som
 - a) behövs för att anpassa tillämpningen av sådana föreskrifter om försiktighetsmått som har meddelats med stöd av denna balk, om föreskrifterna medger eller förutsätter en sådan anpassning, eller
 - b) annars behövs för att hindra eller begränsa skadlig påverkan på grund av föroreningar,
7. de villkor som behövs avseende hantering av kemiska produkter i verksamheten, om hanteringen kan medföra olägenheter för den yttre miljön,
8. de villkor som behövs om avfallshantering, återvinning och återanvändning, om hanteringen, återvinningen eller återanvändningen kan medföra olägenheter för den yttre miljön,
9. de villkor som behövs för att verksamheten inte ska äventyra möjligheterna att följa en miljökvalitetsnorm som avser vattenmiljön eller försämrade vattenmiljön i strid med ett försämringsförbud i en sådan norm,
10. de villkor som behövs med avseende på hushållningen med mark, vatten och andra naturresurser,
11. de villkor som behövs med avseende på avhjälpande av miljöskada och ställande av säkerhet,
12. de villkor som behövs för att förebygga allvarliga kemikalieolyckor och begränsa följderna av dem för människors hälsa och miljön,
13. de villkor som i övrigt behövs för att skydda värdefulla natur- och kulturmiljöer eller för att förhindra annan skada på eller olägenhet för omgivningen,

14. den tid inom vilken anspråk i anledning av oförutsedda skador får framställas,

15. den förlust av vatten eller annat som en tillståndshavare enligt 31 kap. 22 och 23 §§ är skyldig att underkasta sig utan ersättning, och

16. rättegångskostnader.

14. den tid inom vilken anspråk i anledning av oförutsedda skador får framställas, och

15. rättegångskostnader.

Om tillståndet avser arbeten för vattenverksamhet, ska den tid inom vilken arbetena ska vara utförda anges i domen. Denna tid får vara högst tio år. I fråga om miljöfarlig verksamhet ska det i domen anges den tid inom vilken verksamheten ska ha satts igång.

Mark- och miljödomstolen får överlåta åt en tillsynsmyndighet att besluta villkor av mindre betydelse.

Ytterligare bestämmelser om vad en dom i ett mål om vattenverksamhet och vattenanläggningar ska innehålla finns i 7 kap. 6 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

31 kap.

20 §¹

Ersättning för en förlust eller en inskränkning lämnas, om omprövning enligt 24 kap. 5 § eller enligt 7 kap. 13 eller 14 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet medför förlust av vatten eller fallhöjd eller inskränkning i rätten att reglera vattnets avrinning för den som har tillstånd till den vattenverksamhet som avses med omprövningen och om annat inte följer av 22 §. Ersättning lämnas inte till den del förlusten eller inskränkningen är att räkna som förbättring av en vattenanläggnings säkerhet.

Ersättning lämnas om omprövning av vattenverksamhet enligt denna balk eller enligt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet medför skada för någon annan än tillståndshavaren som omfattas av omprövningen. För mottagare av andelskraft gäller dock viss begränsning enligt 8 kap. 4 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

¹ Ändringen innebär bl.a. att första stycket tas bort.

På ersättning enligt första eller andra stycket skall 16–18 §§ tillämpas på ersättningen. *Bestämmelserna i 16–18 §§ ska tillämpas.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2029.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1962:627) om vissa åtgärder för utnyttjande av vattenkraft vid krig m.m.

Härigenom föreskrivs att rubriken till lagen (1962:627) om vissa åtgärder för utnyttjande av vattenkraft vid krig m.m. samt 12 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

**Lag om vissa åtgärder för
utnyttjande av vattenkraft vid
krig m.m.**

**Lag om utnyttjande av
vattenkraft vid krig**

12 §¹

Anspråk på ersättning för skada, förlust eller intrång som inte förutsetts av mark- och miljödomstolen *skall*, för att få tas upp till prövning, anmälas till mark- och miljödomstolen inom fem år eller den längre tid, högst tolv år, som mark- och miljödomstolen kan ha föreskrivit, räknat från det tiden för tillståndet eller, om nytt tillstånd meddelats, tiden därför gått till ända. *Efterföljes* vattenverksamhet enligt denna lag av *vattenverksamhet*, *vartill* tillstånd *meddelas* enligt miljöbalken, får anspråk med anledning av den förra verksamheten framställas inom den *tid*, som gäller för den senare verksamheten enligt 24 kap. 13 § tredje eller fjärde stycket miljöbalken. Anmälan om ersättningsanspråk *skall* vara skriftlig och den *skall* ges in till mark- och miljödomstolen i två exemplar. Mark- och miljödomstolen *skall* i domen erinra om vad skadelidande har att iaktta.

Anspråk på ersättning för skada, förlust eller intrång som inte förutsetts av mark- och miljödomstolen *ska*, för att få tas upp till prövning, anmälas till mark- och miljödomstolen inom fem år eller den längre tid, högst tolv år, som mark- och miljödomstolen kan ha föreskrivit, räknat från det tiden för tillståndet eller, om nytt tillstånd meddelats, tiden därför gått till ända. *Om en* vattenverksamhet enligt denna lag *efterföljs* av *en vattenverksamhet* som *fått* tillstånd enligt miljöbalken, får anspråk med anledning av den förra verksamheten framställas inom den *tid* som gäller för den senare verksamheten enligt 24 kap. 18 § tredje eller fjärde stycket miljöbalken. Anmälan om ersättningsanspråk *ska* vara skriftlig och den *ska* ges in till mark- och miljödomstolen i två exemplar. Mark- och miljödomstolen *ska* i domen erinra om vad skadelidande har att iaktta.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2010:925.

4 Förslag till lag om ändring lagen (1966:314) om kontinentalsockeln

Härigenom föreskrivs att 3 a § lagen (1966:314) om kontinentalsockeln ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §¹

Vid prövning av tillstånd att utforska kontinentalsockeln eller att utvinna naturtillgångar från den tillämpas 2 kap. och 5 kap. 3 § miljöbalken.

Vid prövning av tillstånd att utforska kontinentalsockeln eller att utvinna naturtillgångar från den tillämpas 2 kap. och 5 kap. 3–5 §§ miljöbalken. *Prövningsmyndigheten ska tillämpa det som sägs om mark- och miljödomstolens handläggning i 22 kap. 13 § miljöbalken. Bestämmelser om att tillstånd krävs för vissa verksamheter och åtgärder finns i 7 kap. 28 a–29 b §§ miljöbalken.*

Bestämmelser om att tillstånd krävs för vissa verksamheter och åtgärder finns i 7 kap. 28 a–29 b §§ miljöbalken.

Vid prövning av tillstånd att utvinna naturtillgångar från kontinentalsockeln tillämpas dessutom 3 och 4 kap. miljöbalken.

För verksamheter och åtgärder som ska prövas för ett tillstånd att genom bormning eller sprängning utforska kontinentalsockeln eller att utvinna naturtillgångar från den ska

1. bestämmelserna om planer och annat underlag i 3 kap. 11 och 12 §§ och 5 kap. 15 § miljöbalken tillämpas,

1. bestämmelserna om planer och annat underlag i 3 kap. 11 och 12 §§ och 5 kap. 18 § miljöbalken tillämpas,

2. frågan om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–25 §§ har gjorts, om annat inte följer av undantagen i 6 kap. 23 § andra stycket,

3. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

4. en liten miljökonsekvensbeskrivning tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

¹ Senaste lydelse 2017:957.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

5 Förslag till lag om ändring i väglagen (1971:948)

Härigenom föreskrivs att 3 a och 13 a §§ väglagen (1971:948)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §²

Vid prövning av ärenden enligt denna lag tillämpas 2–4 kap. och 5 kap. 3 § miljöbalken. Fastställande av vägplan enligt denna lag ska då jämföras med meddelande av tillstånd enligt miljöbalken.

Vid prövning av ärenden enligt denna lag tillämpas 2–4 kap. och 5 kap. 3–5 §§ miljöbalken. Fastställande av vägplan enligt denna lag ska då jämföras med meddelande av tillstånd enligt miljöbalken. *Prövningsmyndigheten ska tillämpa det som sägs om mark- och miljödomstolens handläggning i 22 kap. 13 § miljöbalken.*

13 a §³

Planläggning och annan prövning enligt denna lag som avser användning av ett mark- eller vattenområde som också har prövats eller ska prövas enligt annan lag ska samordnas med den planläggningen och prövningen, om det lämpligen kan ske.

Bestämmelser om planer och annat underlag finns i 3 kap. 11 och 12 §§ och 5 kap. 15 § miljöbalken.

Bestämmelser om planer och annat underlag finns i 3 kap. 11 och 12 §§ och 5 kap. 18 § miljöbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Lagen omtryckt 1987:459.

² Senaste lydelse 2012:439.

³ Senaste lydelse 2017:958.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (1978:160) om vissa rörledningar

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1978:160) om vissa rörledningar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Koncession får meddelas endast om det från allmän synpunkt är lämpligt att ledningen dras fram och används och sökanden är lämplig att utöva verksamhet som avses med koncessionen.

Koncession får inte strida mot en detaljplan eller områdesbestämmelser. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras.

Vid koncessionsprövning ska 2–4 kap. och 5 kap. 3 och 15 §§ miljöbalken tillämpas. Vid koncessionsprövning ska 2–4 kap. och 5 kap. 3–5 och 18 §§ miljöbalken tillämpas.

För verksamheter och åtgärder som ska prövas för en koncession ska

1. frågan om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–25 §§ har gjorts, om annat inte följer av undantagen i 6 kap. 23 § andra stycket,

2. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

3. en liten miljökonsekvensbeskrivning tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2017:1032.

7 Förslag till lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429)

Härigenom föreskrivs att 17 § skogsvårdslagen (1979:429)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §²

Tillstånd till avverkning får inte ges, om avverkningen medverkar till att en miljökvalitetsnorm som avses i 5 kap. 2 § första stycket 1 miljöbalken inte följs. Avverkningen får dock tillåtas, om den förenas med de krav som behövs för att följa normen eller om det finns en sådan förutsättning för tillstånd som anges i 2 kap. 7 § tredje stycket miljöbalken.

Tillstånd till avverkning får inte ges, om avverkningen medverkar till att en miljökvalitetsnorm som avses i 5 kap. 2 § första stycket 1 miljöbalken inte följs. Avverkningen får dock tillåtas, om den förenas med de krav som behövs för att följa normen eller om det finns en sådan förutsättning för tillstånd som anges i 5 kap. 5 § andra stycket miljöbalken.

Tillstånd till avverkning får inte heller ges för att bygga en skogsbilväg om nyttan av vägen för skogsbruket inte motsvarar kostnaden för den, eller om vägen inte kan passas in i en vägnätsplan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Lagen omtryckt 1953:553.

² Senaste lydelse 2010:930.

8 Förslag till lag om ändring i lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn

Härigenom föreskrivs att 1 a § lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 a §¹

Vid prövning av ärenden enligt denna lag ska 2–4 kap. och 5 kap. 3 och 15 §§ miljöbalken tillämpas.

Vid prövning av ärenden enligt denna lag ska 2–4 kap. och 5 kap. 3–5 och 18 §§ miljöbalken tillämpas. *Prövningsmyndigheten ska tillämpa det som sägs om mark- och miljödomstolens handläggning i 22 kap. 13 § miljöbalken.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2017:959.

9 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet

Härigenom föreskrivs att 5 b och 5 c §§ lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2017/18:94 Föreslagen lydelse

5 b §

Vid prövning av ärenden enligt denna lag ska 2 kap. och 5 kap. 3 § miljöbalken tillämpas. Vid prövning av tillstånd att uppföra, inneha och driva en ny kärnkraftsreaktor ska även 17 kap. 6 a § miljöbalken tillämpas.

Vid prövning av ärenden enligt denna lag ska 2 kap. och 5 kap. 3–5 §§ miljöbalken tillämpas. Vid prövning av tillstånd att uppföra, inneha och driva en ny kärnkraftsreaktor ska även 17 kap. 6 a § miljöbalken tillämpas.

Ett tillstånd enligt denna lag får inte avse transporter av använt kärnbränsle eller kärnavfall till platser eller länder som anges i 6 kap. 14 § strålskyddslagen (2018:000).

Ett tillstånd enligt 5 a § första stycket 1 får ges endast om det finns synnerliga skäl och genomförandet av det program som avses i 12 § inte försvåras. Ett tillstånd enligt 5 a § första stycket 2 får ges endast om det mellan Sverige och det andra landet finns ett avtal om slutförvaring och fördelarna med slutförvaring i det andra landet från kärnsäkerhetssynpunkt tydligt överväger fördelarna med slutförvaring i Sverige.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 c §¹

För en kärnteknisk anläggning som ska provas för ett tillstånd att uppföra, inneha eller driva en sådan anläggning ska

1. bestämmelserna om planer och planeringsunderlag i 3 kap. 11 och 12 §§ och 5 kap. 15 § miljöbalken tillämpas,

1. bestämmelserna om planer och planeringsunderlag i 3 kap. 11 och 12 §§ och 5 kap. 18 § miljöbalken tillämpas,

2. frågan om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–25 §§ har gjorts, om annat inte följer av undantagen i 6 kap. 23 § andra stycket,

3. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

¹ Senaste lydelse 2017:960.

4. en liten miljökonsekvensbeskrivning tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

10 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §¹

Vid prövning av tillstånd ska 2–4 kap. och 5 kap. 3 och 15 §§ miljöbalken tillämpas.

Vid prövning av tillstånd ska 2–4 kap. och 5 kap. 3–5 och 18 §§ miljöbalken tillämpas.

För verksamheter och åtgärder som ska prövas för ett tillstånd ska, på samma sätt som om ansökan avser en verksamhet i Sverige,

1. frågan om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–25 §§ har gjorts, om annat inte följer av undantagen i 6 kap. 23 § andra stycket,

2. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samråd ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

3. en liten miljökonsekvensbeskrivning tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

Det som sägs om länsstyrelsen i 6 kap. miljöbalken ska gälla länsstyrelsen i det län där Sveriges sjöterritorium är närmast det område där verksamheten avses att bedrivas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2017:962.

11 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1649) om byggande av järnväg

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 3 § lagen (1995:1649) om byggande av järnväg ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §¹

Vid planläggning av järnväg och vid prövning av ärenden om byggande av järnväg ska 2–4 kap. och 5 kap. 3 § miljöbalken tillämpas. Fastställande av järnvägsplan enligt denna lag ska då jämföras med meddelande av tillstånd enligt miljöbalken.

Vid planläggning av järnväg och vid prövning av ärenden om byggande av järnväg ska 2–4 kap. och 5 kap. 3–5 §§ miljöbalken tillämpas. Fastställande av järnvägsplan enligt denna lag ska då jämföras med meddelande av tillstånd enligt miljöbalken. *Prövningsmyndigheten ska tillämpa det som sägs om mark- och miljödomstolens handläggning i 22 kap. 13 § miljöbalken.*

Vid planläggning, byggande och underhåll av järnväg ska hänsyn tas till både enskilda intressen och allmänna intressen såsom miljöskydd, naturvård och kulturmiljö. En estetisk utformning ska eftersträvas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2010:892.

12 Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 8 a och 15 g §§ ellagen (1997:857) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

8 a §¹

Vid prövning av frågor om meddelande av nätkoncession för linje ska bestämmelserna i 2–4 kap. och 5 kap. 3 och 15 §§ miljöbalken tillämpas.

Vid prövning av frågor om meddelande av nätkoncession för linje ska bestämmelserna i 2–4 kap. och 5 kap. 3–5 och 18 §§ miljöbalken tillämpas.

För en elektrisk starkströmsledning som ska provas för en nätkoncession för linje ska

1. frågan om byggandet eller användandet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–26 §§ har gjorts, om annat inte följer av undantagen i 6 kap. 23 § andra stycket,

2. en specifik miljöbedömning görs, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

3. en liten miljökonsekvensbeskrivning tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

Trots det som sägs i första och andra styckena behöver frågor som har prövats i ett mål eller ärende om tillstånd enligt miljöbalken inte provas på nytt i ärendet om nätkoncession. Om det i målet eller ärendet om tillstånd enligt miljöbalken finns en miljökonsekvensbeskrivning som beskriver de direkta och indirekta effekter på människors hälsa och miljön som linjen kan medföra, behöver det inte finnas någon särskild miljökonsekvensbeskrivning i koncessionsärendet.

15 g §²

Vid en omprövning enligt 15 b § tillämpas 2–4 kap. och 5 kap. 3 och 15 §§ miljöbalken.

Vid en omprövning enligt 15 b § tillämpas 2–4 kap. och 5 kap. 3–5 och 18 §§ miljöbalken.

För nätkoncession för linje som ska omprövas ska

1. frågan om en betydande miljöpåverkan kan antas avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–26 §§ har gjorts, om annat inte följer av 6 kap. 23 § andra stycket,

¹ Senaste lydelse 2017:1033.

² Senaste lydelse 2017:1033.

2. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

3. en liten miljökonsekvensbeskrivning tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

13 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1998:811) om införande av miljöbalken

dels att 34 § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 30 § ska lyda ”Särskilda övergångsbestämmelser till 24 och 25 kap. miljöbalken”,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 5 a och 17 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 a §

En verksamhet som bedrivs i enlighet med en urminnes hävd, ett privilegiebrev eller en annan sådan särskild rättighet att förfoga över vatten som avses i 2 kap. 41 § vattenlagen (1918:523) ska anses bedrivas med stöd av en rättighet som har tillkommit enligt motsvarande bestämmelser i miljöbalken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av miljöbalken, om det inte följer något annat av denna lag eller av föreskrifterna.

17 a §

Trots 17 § får en anläggning som används för en sådan verksamhet som avses i 11 kap. 6 § miljöbalken inte lagligförklaras.

34 §

Omprövning enligt miljöbalken kan göras av en sådan särskild rättighet att förfoga över vatten som avses i 2 kap. 41 § vattenlagen (1918:523).

Vid omprövning enligt 24 kap. 5 § miljöbalken av en sådan rättighet ska rättighetshavaren ersätta sådana kostnader som avses i 25 kap. 8 § första stycket miljöbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

14 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken

Härigenom föreskrivs att 39 och 41 §§ lagen (1998:811) om införande av miljöbalken ska upphöra att gälla vid utgången av 2028.

15 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 7, 15 och 17 §§ lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

7 §¹

Fastställs bestämmelser om innehållande och tappning av vatten för att under osedvanliga förhållanden tillgodose säkerheten hos en vattenanläggning och kan de skador som följer om bestämmelserna utnyttjas inte lämpligen uppskattas på förhand, får mark- och miljödomstolen skjuta upp frågan om ersättning.

Anspråk på grund av skada som avses i första stycket prövas på det sätt som föreskrivs i 24 kap. 13 § miljöbalken.

Anspråk på grund av skada som avses i första stycket prövas på det sätt som föreskrivs i 24 kap. 18 § miljöbalken.

15 §²

På ansökan av länsstyrelse eller den avgiftsskyldige får mark- och miljödomstolen föreskriva den ändring av en bygdeavgift eller en allmän fiskeavgift som kan behövas med hänsyn till erfarenheterna av vattenverksamhetens verkningar eller till bestående hinder att utnyttja verksamheten i den avsedda omfattningen.

Frågan om ändring av en sådan avgift får även tas upp till prövning i samband med en omprövning enligt 24 kap. 5 och 8 §§ miljöbalken samt 13 och 14 §§ detta kapitel.

Frågan om ändring av en sådan avgift får även tas upp till prövning i samband med en omprövning enligt 24 kap. 5 eller 13 § miljöbalken eller enligt 13 eller 14 § detta kapitel.

17 §³

Om en dom eller ett beslut enligt 24 kap. 5 eller 8 § miljöbalken eller 13–16 §§ inverkar på frågan om en samfällighets fortsatta bestånd, kretsen av deltagare eller kostnadsfördelningen mellan dem, får

Om en dom eller ett beslut enligt 24 kap. 5 eller 13 § miljöbalken eller någon av 13–16 §§ detta kapitel inverkar på frågan om en samfällighets fortsatta bestånd, kretsen av

¹ Senaste lydelse 2010:937.

² Senaste lydelse 2010:937.

³ Senaste lydelse 2010:937.

meddelas de ändrade bestämmelser som behövs.

deltagare eller kostnadsfördelningen mellan dem, får meddelas de ändrade bestämmelser som behövs.

Inträder, sedan en samfällighet har bildats enligt denna lag, i andra fall än som avses i första stycket ändrade förhållanden som inte i ringa mån inverkar på frågan om sättet för verksamhetens bedrivande, kretsen av deltagare eller kostnadsfördelningen mellan dem, får frågan på ansökan av en deltagare omprövas av mark- och miljödomstolen. Även utan att sådana förhållanden har inträtt, får en omprövning äga rum, om någon vill ansluta sig som deltagare eller i det tidigare avgörandet har föreskrivits att frågan får omprövas efter en viss tid och denna tid har gått ut.

Vid omprövningen gäller bestämmelserna om vattenverksamhet i tillämpliga delar.

Den som inträder som deltagare i en bestående samfällighet *skall* åläggas att i skälig utsträckning ersätta de övriga deltagarna deras kostnader som nedlagts i gemensamma anläggningar. *Vad* som sagts nu gäller också när andelstalet höjs för en deltagare som ingår i en samfällighet.

Den som inträder som deltagare i en bestående samfällighet *ska* åläggas att i skälig utsträckning ersätta de övriga deltagarna deras kostnader som nedlagts i gemensamma anläggningar. *Det* som sagts nu gäller också när andelstalet höjs för en deltagare som ingår i en samfällighet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

16 Förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 7 § naturgaslagen (2005:403) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

7 §¹

Vid prövning av frågor om meddelande av koncession ska 2–4 kap. och 5 kap. 3 och 15 §§ miljöbalken tillämpas.

Vid prövning av frågor om meddelande av koncession ska 2–4 kap. och 5 kap. 3–5 och 18 §§ miljöbalken tillämpas.

För verksamheter och åtgärder som ska prövas för en koncession ska

1. frågan om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–26 §§ har gjorts om annat inte följer av undantagen i 6 kap. 23 § andra stycket,

2. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och

3. en liten miljökonsekvensbeskrivning tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2017:1034.

17 Förslag till lag om ändring i luftfartslagen (2010:500)

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 6 § luftfartslagen (2010:500) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

6 §¹

Ett tillstånd enligt 5 § får meddelas endast om flygplatsen är lämplig från allmän synpunkt. Vid prövningen ska hänsyn särskilt tas till flygsäkerheten, relationen till övrig luftfart och andra transportslag, totalförsvaret samt särskilda störningar.

Vid tillståndsprövningen ska 3 och 4 kap. samt 5 kap. 3 § miljöbalken tillämpas. Ett tillstånd som medverkar till att en miljö kvalitetsnorm som avses i 5 kap. 2 § första stycket 1 miljöbalken inte följs får meddelas endast om tillståndet förenas med de krav som behövs för att följa normen eller om det finns en sådan förutsättning för tillstånd som anges i 2 kap. 7 § tredje stycket miljöbalken.

Vid tillståndsprövningen ska 3 och 4 kap. samt 5 kap. 3–5 §§ miljöbalken tillämpas. Ett tillstånd som medverkar till att en miljö kvalitetsnorm *för annat än vatten* som avses i 5 kap. 2 § första stycket 1 miljöbalken inte följs får meddelas endast om tillståndet förenas med de krav som behövs för att följa normen eller om det finns en sådan förutsättning för tillstånd som anges i 5 kap. 5 § *andra stycket* miljöbalken. *Vid tillståndsprövningen ska prövningsmyndigheten tillämpa det som sägs om mark- och miljödomstolens handläggning i 22 kap. 13 § miljöbalken.*

Ett tillstånd får inte meddelas i strid mot en detaljplan eller områdesbestämmelser. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2010:896.

18 Förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:000)

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 10 § strålskyddslagen (2018:000) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2017/18:94 Föreslagen lydelse

6 kap.

10 §

Om det finns risk för att verksamheten medför att en miljökvalitetsnorm som avses i 5 kap. 2 § första stycket 1 miljöbalken inte följs, får tillstånd ges endast om det förenas med de villkor som behövs för att följa normen eller om det finns en *sådan* förutsättning för tillstånd som anges i 2 kap. 7 § tredje stycket miljöbalken.

Om det finns risk för att verksamheten medför att en miljökvalitetsnorm som avses i 5 kap. 2 § första stycket 1 miljöbalken inte följs, får tillstånd ges endast om det förenas med de villkor som behövs för att följa normen eller om det finns en förutsättning för tillstånd *enligt 5 kap. 4 eller 5 § miljöbalken*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

BILAGA 3

Näringsutskottets yttrande

Vattenmiljö och vattenkraft

Till civilutskottet

Civilutskottet beslutade den 15 maj 2018 att ge näringsutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens proposition 2017/18:243 Vattenmiljö och vattenkraft och två motioner som har väckts med anledning av propositionen.

Näringsutskottet framhåller bl.a. att propositionen är en viktig del i arbetet för att Sverige ska klara en kontrollerad övergång till ett helt förnybart elsystem med nya energipolitiska mål. Utskottet förordar därmed att civilutskottet tillstyrker propositionen.

I yttrandet finns två avvikande meningar (SD, V).

Utskottets överväganden

Vattenmiljö och vattenkraft

Inledning

De förslag som förs fram i propositionen om vattenmiljö och vattenkraft syftar till att genomföra de delar av den energiöverenskommelse som slöts mellan fem riksdagspartier 2016.

Två motioner har väckts med anledning av propositionen (SD, V).

Bakgrund

En energipolitisk överenskommelse slöts i juni 2016 mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna. Överenskommelsen innebär att Sverige ska ha moderna miljökraV på svensk vattenkraft. Prövningssystemet ska utformas på ett sätt som inte blir onödigt administrativt och ekonomiskt betungande för den enskilde i förhållande till den eftersträVade miljönyttan. Vidare bör reglerna för omprövning av vattenverksamheter som vattenkraftverk och dammar förenklas så långt det är möjligt med hänsyn till behovet av att säkerställa en hållbar utveckling där våra vattenresurser inte kan betraktas som vilken resurs som helst. Överenskommelsen innebär också att vattenkraftens utbyggnad främst ska ske genom effekthöjning i befintliga verk med moderna miljötillstånd och att nya anläggningar ska ha moderna miljötillstånd.

Propositionen

I propositionen anges att vattenkraftens utbyggnad främst ska ske genom effekthöjning i befintliga verk med moderna miljötillstånd och att nya anläggningar ska ha moderna miljötillstånd. Detta ska enligt propositionen bl.a. ske genom omprövning av tillstånd på verksamhetsutöVarens initiativ. I prövningen ska det finnas ett nationellt helhetsperspektiv med avvägningar mellan behovet av åtgärder som förbättrar vattenmiljön och behovet av en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel. För helhetssynen ska det finnas en nationell plan som ska vara vägledande för myndigheternas arbete med prövningarna och för vattenförvaltningen. Planen anger vilka verksamheter som bör prövas i ett sammanhang och när prövningen senast bör ha påbörjats. Som huvudregel får en verksamhet bedrivas utan att ha moderna miljövillkor till dess det är dags för prövning enligt planen.

När det gäller alla vattenverksamheter föreslås i propositionen att regeringen ska få meddela generella föreskrifter om försiktighetsmått. Den s.k. båt-nadsregeln för prövning av vattenverksamheter tas bort. Om en verksamhet

bedrivs med stöd av urminnes hävd, privilegiebrev eller annan äldre s.k. särskild rättighet, ska den rättigheten anses ha tillkommit enligt motsvarande bestämmelser i miljöbalken.

I fråga om såväl vattenverksamheter som miljöfarliga verksamheter och verksamheter som prövas särskilt enligt sektorslagstiftning föreslås uttryckliga bestämmelser om att verksamheterna inte får äventyra att vattenmiljön uppnår den kvalitet som följer av EU-rätten eller försämrar vattenkvaliteten i strid med ett försämringsförbud. De möjligheter att ställa mindre långtgående krav som följer av EU-rätten till förmån för samhällsnyttiga verksamheter ska utnyttjas fullt ut vid t.ex. meddelande av miljökvalitetsnormer och andra föreskrifter samt vid beslut om klassning av vattenförekomster.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

Vissa kompletterande uppgifter

Energiöverenskommelsen

I juni 2016 slöts en energipolitisk överenskommelse mellan fem partier – Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna. Överenskommelsen är en gemensam politisk färdplan för en kontrollerad övergång till ett helt förnybart elsystem med nya energipolitiska mål.

När det gäller vattenkraftens betydelse i energisystemet framgår följande av energiöverenskommelsen:

- Sverige ska leva upp till EU-rätten och dess krav på vattenverksamheter.
- Sverige ska ha moderna miljökrav på svensk vattenkraft, men prövnings-systemet ska utformas på ett sätt som inte blir onödigt administrativt och ekonomiskt betungande för den enskilde i förhållande till den eftersträlvade miljönyttan.
- Reglerna för omprövning av vattenverksamheter som vattenkraftverk och dammar bör förenklas så långt det är möjligt med hänsyn till behovet av att säkerställa en hållbar utveckling där våra vattenresurser inte kan betraktas som vilken resurs som helst.
- Vattenkraftens utbyggnad ska främst ske genom effekthöjning i befintliga verk med moderna miljötillstånd. Nya anläggningar ska ha moderna miljö-tillstånd.
- Nationalälvarna, och övriga älvsträckor som anges i lagen, ska även i fortsättningen skyddas från utbyggnad.
- Vattenkraftsbranschen ska fullt ut finansiera de kostnader, för t.ex. om-prövning av verksamheter, som gör att Sverige lever upp till EU-rätten och dess krav på vattenverksamheter. Arbetet ska utgå ifrån den parts-diskuterade fondlösning som Energimyndigheten och Havs- och vatten-myndigheten har haft.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis understryka att vattenkraften är en värdefull tillgång i både det svenska och det nordiska elsystemet. Vattenkraften spelar en central roll för elförsörjning, som enskilt produktionsslag men också som regler- och balanskraft. I dagsläget levererar vattenkraften flera av de viktiga systemtjänsterna i elsystemet såsom spännings- och frekvensreglering. Vattenkraften bidrar till ett konkurrenskraftigt energisystem med låga utsläpp och med trygga leveranser av elenergi. Den har också en särskilt viktig roll vid omställningen till ett helt förnybart energisystem genom att underlätta introduktionen av vind- och solkraft. För att möta behovet av en mer reglerbar förnybar elproduktion behöver vattenkraftens tillgängliga effekt och reglerförmåga öka jämfört med i dag, och utskottet vill framhålla att det finns goda möjligheter att åstadkomma det i samband med uppgraderingar av befintliga vattenkraftverk.

Av den energipolitiska överenskommelse som har träffats mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna framgår att Sverige ska ha moderna miljökrav på svensk vattenkraft. Det framgår vidare att prövningssystemet ska utformas på ett sätt som inte blir onödigt administrativt och ekonomiskt betungande för den enskilde i förhållande till den eftersträlvade miljönyttan. Överenskommelsen innebär också att reglerna för omprövning av vattenverksamheter som vattenkraftverk och dammar bör förenklas så långt det är möjligt med hänsyn till behovet av att säkerställa en hållbar utveckling där Sveriges vattenresurser inte kan betraktas som vilken resurs som helst. Enligt överenskommelsen ska också vattenkraftens utbyggnad främst ske genom effekthöjning i befintliga verk med moderna miljötillstånd, och nya anläggningar ska ha moderna miljötillstånd.

För att bl.a. genomföra de vattenkraftsrelaterade delarna av energiöverenskommelsen har regeringen överlämnat propositionen Vattenmiljö och vattenkraft till riksdagen. Utskottet välkomnar propositionen som enligt utskottet är en viktig del för att Sverige ska klara en kontrollerad övergång till ett helt förnybart elsystem med nya energipolitiska mål. Utskottet har heller inget att invända mot de föreslagna ändringarna i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln, lagen (1978:160) om vissa rörledningar, lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet, ellagen (1997:857) eller naturgaslagen (2005:403). Mot denna bakgrund förordar utskottet att civilutskottet tillstyrker regeringens proposition och avstyrker motionerna.

Stockholm den 24 maj 2018

På näringsutskottets vägnar

Jennie Nilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jennie Nilsson (S), Lars Hjärmered (M), Anna-Caren Säterberg (S), Hans Rothenberg (M), Per-Arne Håkansson (S), Josef Fransson (SD), Anna Wallén (S), Lise Nordin (MP), Mattias Jonsson (S), Mattias Bäckström Johansson (SD), Maria Weimer (L), Penilla Gunther (KD), Patrik Engström (S), Håkan Svenneling (V), Rickard Nordin (C) och Jessica Polfjärd (M).

Avvikande meningar

1. Vattenmiljö och vattenkraft (SD)

Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD) anför:

Vi välkomnar i stort de regelförändringar som nu föreslås i regeringens proposition när det gäller vattenmiljö och vattenkraft. Vi i Sverigedemokraterna har också varit drivande för att få till en förändring i denna riktning. Vi anser dock att regeringens förslag, som det ser ut i dag, får en orimlig konsekvens i och med att de verksamhetsutövare som har ett pågående ärende eller nyligen har fått ett lagakraftvunnet föreläggande inte kommer att beröras av de nya reglerna. I likhet med vad som anförs i motion 2017/18:4155 (SD) anser vi därför att förslaget bör anpassas så att de nya reglerna kommer att gälla även för handläggning och prövning av mål och ärenden som har inletts före det föreslagna ikraftträdandedatumet. Vi förordar därför att civilutskottet tillstyrker propositionen med den ändring som föreslås i den nämnda motionen. Civilutskottet bör därmed tillstyrka denna motion och avstyrka övriga motionsyrkanden.

2. Vattenmiljö och vattenkraft (V)

Håkan Svenneling (V) anför:

Med anledning av den proposition om vattenmiljö och vattenkraft som riksdagen ska ta ställning till vill jag i detta sammanhang framhålla att vattenkraften är av stor betydelse för Sveriges energiförsörjning. Vattenkraften står för en stor del av den förnybara elproduktionen samtidigt som den är en resurs för att reglera variationerna över dygn och år i produktionen av sol- och vindenergi och spelar därmed en stor roll för effektbalansen i kraftsystemet. Samtidigt kan jag, som också framhålls i motion 2017/18:4151 (V), konstatera att vattenkraften – på många sätt – påverkar både landskap och ekosystem negativt. Jag vill dock påpeka att jag ser stora värden med en stark vattenkraftsproduktion men vill samtidigt, i likhet med det som anförs i den nämnda motionen, framhålla att produktionen behöver anpassas med hänsyn till biologisk mångfald och de nationellt uppsatta miljömålen. Jag instämmer vidare i att regeringens proposition innebär ett steg i rätt riktning för en mer miljöanpassad vattenkraft men anser att förslagen sammantaget är otillräckliga för att uppnå en lagstiftning som säkrar en hållbar vattenkraft samtidigt som den biologiska mångfalden värnas. Mot denna bakgrund förordar jag att civilutskottet tillstyrker motion 2017/18:4151 (V) i sin helhet. Det innebär följaktligen att propositionen bör avstyrkas i de delar som anges i motionen och

att civilutskottet förordar att riksdagen ställer sig bakom de tillkännagivanden som föreslås. Övriga motionsyrkanden bör avstyrkas av civilutskottet.

Särskilda yttranden

Vattenmiljö och vattenkraft (L)

Maria Weimer (L) anför:

Vattenkraften är en grundpelare för att Sverige ska ha en säker och effektiv elproduktion med små utsläpp av växthusgaser till konkurrenskraftiga priser. Jag har därför i det föregående ställt mig bakom utskottets ställningstagande om att propositionen Vattenmiljö och vattenkraft bör tillstyrkas. Jag vill dock, genom detta särskilda yttrande, tydliggöra att Liberalerna inte står bakom den energiöverenskommelse som i juni 2016 slöts mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Centerpartiet, Miljöpartiet och Kristdemokraterna. Enligt min uppfattning är överenskommelsen dyr, dålig för Sverige och saknar klimatnytta.